

TAMPEREEN
YLIOPISTO

Tampereen yliopisto tänään ja huomenna

University of Tampere today and tomorrow

79

PROFIILIKSI JULKISET PALVELUINNOVAATIOT

Selvitys Tampereen yliopiston toiminnasta ja
toimintamahdollisuuksista Seinäjoella

Niina Hietaniemi-Virtanen

Tampereen yliopisto tänään ja huomenna –sarjassa julkaistaan yliopistoa koskevia kehittämis ehdotuksia, muistioita, raportteja ja tilastoja pääasiassa suomeksi. Sarjan englanninkielinen rinnakkaisnimike on University of Tampere today and tomorrow. Luettelo aikaisemmista osista on julkaisun lopussa.

Tampereen yliopisto tänään ja huomenna 79

Tampereen yliopisto
Hallintokeskus/ Suunnitteluyksikkö
33014 TAMPEREEN YLIOPISTO
<http://www.uta.fi/hallintokeskus/suunnittelu>
Puh: (03) 3551 7236
Fax: (03) 213 4473 (yliopiston kirjaamo)
suunnittelu@uta.fi

© 2010 Tampereen yliopisto
Yksittäisten tilastotaulujen kopioiminen on sallittua, kunhan lähde mainitaan. Koko teoksen tulostaminen tai kopioiminen kaupallisiin tarkoituksiin on kielletty.

Painettu julkaisu
ISBN 978-951-44-8120-8
ISSN 1795-5998

Sähköinen julkaisu
ISBN 978-951-44-8121-5
ISSN 1796-0320
<http://tampub.uta.fi>

Tampereen Yliopistopaino Oy
Tampere 2010

SISÄLLYS

1. PROFILOITUMISEN LÄHTÖKOHTIA.....	5
1.1. Työsuunnitelma	5
1.2. Alue tehtävän tarve ja toiminnan kehityksen kuvaus	8
1.3. Etelä-Pohjanmaan korkeakoulumallin lähtökohdat.....	12
1.4. Hyvinvointi ja innovaatiot.....	14
1.4.1. Hyvinvointi-käsite.....	14
1.4.2. Julkinen palveluinnovaatio	16
1.4.3. Selvitystyön näkökulma.....	17
2. ALUEELLINEN PALVELUTEHTÄVÄ ETELÄ-POHJANMAALLA	21
2.1. Koulutus	21
2.1.1. Hyvinvointi ja elinikäinen oppiminen	21
2.1.2. Avoin yliopisto.....	22
2.1.3. Täydennyskoulutuksesta oppisopimustyyppisiin koulutuksiin.....	23
2.1.4. Opintopolut ja maisteriohjelmat	24
2.1.5. Jatko-opintojen kehittäminen.....	27
2.2. Tutkimus.....	28
3. LAITOSTEN TOIMINTA JA TOIMINTAMAHDOLLISUUDET	33
3.1. Alueellinen kehittäminen, innovaatioympäristöt	33
3.2. Hallintotiede	34
3.3. Hoitotiede, perhehoitotyö.....	35
3.4. Kasvatustiede.....	36
3.5. Yleis- ja laboratoriolääketiede.....	37
3.6. Populaarimusiikki.....	40
3.7. Sosiaalityö	40
3.8. Tietojenkäsittely	41
4. KOHTI JULKISIA PALVELUINNOVAATIOITA	45
4.1. Yhteistyömahdollisuuksia koulutuksessa.....	45
4.2. Uusia tutkimuksellisia avauksia	47
4.2.1. Tutkimusohjelma julkisten palvelujen uudistamiseksi	47
4.2.2. Hyvinvointialojen yhteistyöhanke	48
4.2.3. Innovatiiviset työyhteisöt.....	48
4.3. Kohti Tampereen yliopiston ja Seinäjoen kaupungin kumppanuutta	49
5. TOIMINTOJEN RAKENNE OSANA SEINÄJOEN YLIOPISTOKESKUSTA	51
5.1. Koordinaation tarve.....	51
5.2. Yliopistokeskus	53
5.3. Rahoitus.....	54
5.4. Strateginen johtaminen.....	55

6. JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET	57
--	-----------

HAASTATTELUT	63
---------------------------	-----------

LÄHTEET	65
----------------------	-----------

LIITTEET

Liite 1. Haastattelurunko	71
--	-----------

KUVIOT JA TAULUKOT

Kuvio 1.	Tampereen yliopiston toiminnan kehitys Etelä-Pohjanmaalla	11
Kuvio 2.	Korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus väestöstä.....	12
Kuvio 3.	Osaaminen uudistuvan palvelujärjestelmän mahdollistajana	18
Kuvio 4.	Tampereen yliopiston tuottama tieto ja osaaminen julkisten palvelu- innovaatioiden lähtökohtana.....	61

Taulukko 1.	Selvitystyön tavoitteet, työn eri vaiheet ja aikataulu	6
Taulukko 2.	Tampereen yliopiston strategiset valinnat selvitystyön lähtökohdista.....	19
Taulukko 3.	Avoimen yliopisto-opetuksen laskennalliset opiskelijapaikat Etelä- Pohjanmaalla vuonna 2008.....	22
Taulukko 4.	Tampereen yliopiston opiskelijat Seinäjoella vuonna 2008	26
Taulukko 5.	Seinäjoen yliopistokeskuksen toimintaan sisältyvät jatkotutkinnot vuosina 2001–2008.....	27
Taulukko 6.	Tampereen yliopiston tutkimustoiminta Etelä-Pohjanmaalla.....	31
Taulukko 7.	Tiivistelmä koulutuksen kehittämiskohteista.....	46
Taulukko 8.	Yhteistyömahdollisuuksia tutkimuksessa	50
Taulukko 9.	Tampereen yliopiston henkilöstö Seinäjoella vuonna 2010	52
Taulukko 10.	Strategisia haasteita.....	56

1. PROFILOITUMISEN LÄHTÖKOHTIA

1.1. Työsuunnitelma

Tämä selvitystyö on osa Seinäjoen kaupungin ja Tampereen yliopiston yhteistyön kehittämishanketta. Selvitystyö tuli ajankohtaiseksi vuonna 2009, kun Tampereen yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen toiminta organisoitiin uudelleen.

Vuonna 2010 Tampereen yliopiston toiminta Seinäjoella sisältää seuraavat osa-alueet: lääketieteen ja hoitotieteen tutkimus, lääketieteen Seinäjoen opetus, innovaatioympäristöjen tutkiminen sekä avoin yliopisto ja siihen liittyvä aikuiskoulutuksen kehittäminen. Lisäksi Tampereen yliopiston alaista toimintaa ovat musiikin alaan kuuluva tutkimus- ja koulutusyhteistyö Sibelius-Akatemian kanssa sekä yliopistokeskuksen (UCS) palveluyksikön toiminta.

(1) Selvitystyön tavoitteena on jäsentää nykyistä toimintaa ja toiminnan profiloitumista sekä kartoittaa uusia yhteistyömahdollisuuksia.

Selvitystyössä tarkastellaan Tampereen yliopiston toimintoja Etelä-Pohjanmaan korkeakoulumallin alueellisten painopistealueiden näkökulmasta. Painopistealueiksi on ehdotettu seuraavia: elintarviketalous ja hyvinvoinnin kehittäminen, älykkäät koneet ja tuotannon järjestelmät, kulttuuri- ja elämystuotanto sekä julkiset palveluinnovaatiot (Neilimo 2008). Tampereen yliopiston strategia on yksi lähtökohta tarkastelulle.

(2) Selvitystyön tavoitteena on yhdistää Tampereen yliopiston toiminnalliset vahvuudet ja Etelä-Pohjanmaan korkeakoulumallin lähtökohdat kokonaisuudeksi.

Yliopistokeskusten arviointi valmistui vuoden 2009 alussa. Sen mukaan yliopistokeskukset ovat hoitaneet alueellisen tehtävänsä hyvin ja tuottaneet merkittävää alueellista lisäarvoa. (Helander ym. 2009.) Uuteen yliopistolakiin saatiin maininta yliopistokeskuksista. Yliopistolain henki kuitenkin edellyttää, että alueellisen toiminnan on asetuttava yliopiston toiminnan profiiliin.

Tampereen yliopiston toiminta ja alueelliset toiveet toiminnan sisällöstä liittyvät oleellisesti terveyteen ja hyvinvointiin, joita yhdistää yhteiskunnallinen näkökulma. Vuonna 2008 työryhmä pohti Tampereen yliopiston toiminnallista profiloitumista Etelä-Pohjanmaalla. Näissä keskusteluissa nousi esille ns. hyvinvointiprofiili. Tuolloin kävi ilmi, että alueellinen profiloituminen vaatii vielä laitostasoista keskustelua. Selvitystyö vastaa osaltaan siihen tarpeeseen.

Vuosien mittaan Tampereen yliopiston Seinäjoen toiminta on hajautunut useaan osaan. Vahvuutena on, että alakohtainen kehittäminen toteutuu suoraan yksikköjen sisäisessä työn- ja resurssienjaossa. Heikkoutena on kokonaiskuvan puute. Tampereen yliopiston alueellisen tahtotilan kirkastaminen voisi lisätä alueellisten rahoittajien halukkuutta suunnata rahoitusta kohteisiin, jotka nähdään sekä yliopiston että alueen kannalta kes-

keisinä. Seinäjoen kaupungin ja Tampereen yliopiston yhteistyön kehittämishankkeella pyritään Seinäjoen kaupungin ja Tampereen yliopiston väliseen kumppanuussopimukseen.

Taulukko 1. tiivistää selvitystyölle asetettavat tavoitteet ja selvitystyön vaiheet. Pyrkimyksenä on, että hanke tuo Tampereen yliopiston sisällä yhteisesti pohdittavaksi, mitä alueyhteistyö voi parhaimmillaan antaa ja millaisia odotuksia toimintaympäristöstä nousee. Osalle selvitystyön kohteena olevista henkilöistä alueellinen yhteistyö on tuttua ja siitä on vuosien kokemukset, osalle toimijoista Seinäjoen ja Etelä-Pohjanmaan toimijaverkostot ovat jääneet etäisemmiksi.

Hankkeessa laaditaan kirjallinen selvitys yhteistyömahdollisuuksista ja niiden lähtökohdista. Selvitystyön viitekehys syntyy hyvinvointia ja palveluinnovaatioita käsittelevästä teoreettisesta keskustelusta. Pyrkimyksenä on eritellä lyhyesti keskeisiä käsitteitä profiloitumisen tueksi. Korkeakoulupoliittisesta ajankohtaisesta kirjallisuudesta nousee osaltaan teemoja, joiden esille ottaminen on selvitystyössä tarpeen.

Taulukko 1. Selvitystyön tavoitteet, työn eri vaiheet ja aikataulu

Selvityshanke	Tavoite
Seinäjoen kaupungin ja Tampereen yliopiston yhteistyön kehittämishanke	Kumppanuussopimus
Tampereen yliopiston Seinäjoen toimintaa koskeva selvitystyö	(1) jäsentää nykyistä toimintaa ja toiminnan profiloitumista sekä kartoittaa uusia yhteistyömahdollisuuksia (2) yhdistää Tampereen yliopiston toiminnalliset vahvuudet ja Etelä-Pohjanmaan korkeakoulumallin lähtökohdat
Selvityshankkeen vaiheet	Ajankohta
1. vaihe	
- hankkeen työsuunnitelman laatiminen - hankesopimus	tammikuu 2009
- selvitystyön viitekehyksen laatiminen - haastattelut	helmikuu 2009
- haastattelut jatkuvat - haastattelujen purku	maalis-huhtikuu 2009
- selvitystyön alustava dokumentointi	touko-kesäkuu 2009
2. vaihe	
- selvitystyön tulosten dokumentointi Tampereen yliopiston uuden strategian valossa	helmi-maaliskuu 2010
- tulosten julkaiseminen - kumppanuussopimuksen laatiminen	huhtikuu 2010

Selvitystyössä käytetään valmiita aineistoja kuten strategia-asiakirjoja ja toiminnan laatu-
kuvauksia. Keskeisessä osassa selvitystyön laatimisessa on kuitenkin uuden aineiston
kerääminen. Haastattelujen avulla selvitetään avaintoimijoiden näkemyksiä alueellisista
yhteistyömahdollisuuksista.

Aineistonkeruumenetelmänä on puolistrukturoitu teemahaastattelu. Ennen haastattelu-
tilannetta kartoitetaan teemat, jotka haastatteluissa käydään läpi. Haastateltavasta riip-
puen keskeiset aihealueet eli teemat vaihtelevat hieman. Teemahaastattelu on rinnastettu
myös avoimeen haastatteluun, jossa haastateltavan annetaan puhua suhteellisen vapaas-
ti. (Vrt. Hirsjärvi & Hurme 2001: 43–47; Grönfors 1985: 105–106.) (Liite 1.)

Avaintoimijoina haastatellaan Tampereen yliopiston strategiaa uudistavan työryhmän
puheenjohtajana aloittanutta kansleri Jorma Sipilää ja strategiatyön puheenjohtajuutta
jatkanutta rehtori Kaija Holliä ja vararehtori Harri Meliniä. Ainelaitosten professoreita
sekä muita laitosten ja yksikköjen edustajia haastatellaan siten, että Seinäjoen nykyiset
toiminnot ovat edustettuina ja lisäksi kartoitetaan toimintaprofiiliin sopivia uusia yhteis-
työmahdollisuuksia. Selvityksen kohteena ovat seuraavat laitokset ja yksiköt:

- Hoitotieteen laitos
- Informaatiotutkimuksen ja interaktiivisen median laitos
- Johtamistieteiden laitos
- Kasvatustieteiden laitos
- Lääketieteen laitos
- Musiikintutkimuksen laitos
- Seinäjoen yliopistokeskuksen palveluyksikkö
- Sosiaalitutkimuksen laitos
- Sosiaalityön tutkimuksen laitos
- Tampereen yliopiston opettajankoulutuslaitos
- Tietojenkäsittelytieteiden laitos
- Täydennyskoulutuskeskus
- Yhteiskuntatutkimuksen instituutti
- Yhdyskuntatieteiden laitos

Edellä mainitut laitokset ovat osa Tampereen yliopiston kuutta tiedekuntaa (humanisti-
nen, informaatiotieteiden, kasvatustieteiden, kauppa- ja hallintotieteiden, lääketieteelli-
nen ja yhteiskuntatieteellinen). Humanistista tiedekuntaa ja taideaineita edustaa musi-
kintutkimuksen laitos.

Historia-, kieli- ja käännöstieteet rajataan tarkastelun ulkopuolelle. Luonnontieteelliseltä
alalta matematiikka ja tilastotiede jäävät selvitystyöstä pois. Seinäjoen yliopisto-
keskuksessa Vaasan yliopisto on profiloitunut vahvasti kauppatieteisiin, eikä tässä selvi-
tystyössä haeta toimintaprofiilia ko. oppialalta. Yhteiskuntatieteellisen tiedekunnan si-
sällä tarkastelu kohdistuu mm. sosiaalialaan.

Selvitystyön laatimisessa on kaksi vaihetta. Ensimmäisessä vaiheessa on kuultu avain-
toimijoita ja aineisto on dokumentoitu selvitystyön muotoon. Ensimmäinen vaihe on
toteutettu tammi-kesäkuussa 2009. Sen jälkeen koettiin tarpeelliseksi odottaa Tampe-
reen yliopiston strategian valmistumista, jotta Seinäjoen toimintoja voidaan peilata

uudistuneeseen tilanteeseen. Selvitystyön toiseen vaiheeseen liittyy tulosten julkaisemisen ohella kumppanuussopimuksen laatiminen.

Selvitystyön tueksi on perustettu ohjausryhmä, johon ovat kuuluneet Seinäjoen kaupungin puolesta kehittämisjohtaja Erkki Välimäki ja apulaiskaupunginjohtaja Harri Jokiranta sekä Tampereen yliopiston (TYT) puolesta johtaja Jukka Mäkinen ja selvityksen laatija koulutusjohtaja Niina Hietaniemi-Virtanen.

Selvitystyön raportin ensimmäisessä luvussa tarkastellaan Tampereen yliopiston strategian ja Etelä-Pohjanmaan korkeakoulumallin lähtökohtia sekä haastatteluissa esiin nousseita perusteita yliopiston yhteiskunnalliselle palvelutehtävälle Etelä-Pohjanmaalla. Luvussa käydään läpi Tampereen yliopiston Seinäjoen toiminnan kehitystä. Raportin ensimmäinen luku johdattaa hyvinvointikäsitteen kautta palveluinnovaation määrittelyyn.

Raportin toisessa ja kolmannessa luvussa kuvataan Tampereen yliopiston yhteiskunnallisen ja alueellisen palvelutehtävän sisältöä. Koulutus-, tutkimus- ja kehittämistoiminnan nykyistä tarjontaa käydään läpi myös ainelaitoksittain. Neljännessä luvussa uudet yhteistyömahdollisuudet liitetään julkisiin palveluinnovaatioihin.

Viidennessä luvussa tarkastelu kohdistuu rakenteellisiin lähtökohtiin, joita peilataan myös Seinäjoen yliopistokeskuksen toimintaa vasten. Lähtökohtana on, että Tampereen yliopiston toiminta Seinäjoella on samalla myös Seinäjoen yliopistokeskuksen toimintaa. Raportin kuudes luku sisältää selvitystyön johtopäätökset.

1.2. Alue tehtävän tarve ja toiminnan kehityksen kuvaus

Suomen yliopistolaitoksessa on meneillään mittava uudistus. Vuoden 2010 alusta voimaan tullut yliopistolaki teki yliopistoista itsenäisiä oikeushenkilöitä. Uusi yliopistolaki merkitsee yliopistojen profiloitumista, toimista vahvuusalueilla ja erilaistumista. Tavoitteena on, että aiempaa itsenäisemmät ja vahvemmat yliopistot menestyvät myös kansainvälisesti.

Yliopistouudistuksen myötä Opetusministeriö edellytti yliopistoilta uusien strategioiden laatimista. Tampereen yliopiston strategia: Tehdään tulevaisuus!, julkistettiin helmikuussa 2010 (Tampereen yliopisto 2010). Sitä edelsi luonnos Tampereen yliopiston toimintalinjauksista (Tampereen yliopisto 2009b).

Perinteisesti Tampereen yliopisto on suuntautunut yhteiskuntaan, kansalaisten hyvinvointiin ja terveyteen. Uudessa strategiassa on kuvattu Tampereen yliopistoa maan tunnetuimpana yhteiskuntatieteellisenä yliopistona, jonka toiminnassa painottuvat yhteiskunnan ja terveyden monialainen tutkimus ja opetus sekä yksityisen ja julkisen toiminnan rajapinta. Näihin lähtökohtiin perustuu hyvinvointia tukeva osaaminen. Uuden strategian myötä Tampereen yliopisto profiloituu perinteensä tuntevana kansalaisten yliopistona. (Tampereen yliopisto 2010: 1.)

Tampereen yliopiston strategian uudistamistyössä korostettiin alueellisen yhteistyön ja strategisten kumppanuuksien merkitystä (Tampereen yliopisto 2009). Sama käy ilmi haastatteluissa. Useat haastateltavat painottavat Tampereen yliopiston toimivia suhteita Pirkanmaan ohella Etelä-Pohjanmaalle ja Satakuntaan. Haastatteluissa avaintoimijoilta tiedusteltiin, miksi alueellinen läsnäolo Etelä-Pohjanmaalla on tärkeää. Vastauksista voidaan johtaa seuraavia päätelmiä:

- Sisältöulottuvuus: Soveltavaan tutkimukseen alueellinen yhteistyö sopii hyvin. Kiinnostavia tutkimusaiheita on alueella runsaasti tarjolla. Yksi haastateltava käyttää ilmaisua: ”vauhtia ja vaarallisia tilanteita riittää”. Soveltavassa tutkimuksessa huippututkimus ja alueellinen palvelutehtävä eivät ole ristiriidassa keskenään.
 - Toimintaympäristö: Alueella voidaan toteuttaa asioita, jotka eivät olisi emokampuksella mahdollisia. Kyse on erilaisesta ja osin poikkeuksellisesta toimintaympäristöstä.
 - Hyvä ja motivoiva työympäristö: Alueella on vastaanottava ilmapiiri. Erityisesti nuori tutkija pääsee tekemään asioita, jotka emokampuksella ovat jo vartuneempien tieteenharjoittajien työsarkaa. Toisaalta nuori tutkija joutuu venyttämään asiantuntijuutensa äärimmilleen.
 - Perinteet: Etelä-Pohjanmaalla on Tampereen yliopiston alueelliselle palvelutehtävälle juuret, joita ei voi katkaista. Murros ja mielikuva -teoksessa todetaan TYTin laajenemisesta 1980-luvulla, että Seinäjoen kaupungille oli tärkeää lisätä paikkakunnan koulutustarjontaa ja Tampereen yliopiston vaikutusalue laajeni (Kaarninen 2000: 289).
 - Saavutettavuus: Seinäjoelle ovat hyvät luontaiset kulkuyhteydet. Erityisesti rautateitse saavutettavuus on hyvä. Radanvarsiyliopistolla on siis edelleen merkitystä. Maantieteellisiin etäisyyksiin ei voi vaikuttaa, mutta aikaetäisyys suuriin keskuksiin voi lyhentyä (Antikainen 2008: 21).
 - Rekrytointiulottuvuus: Tampereen yliopisto haluaa löytää opiskelijoita myös Etelä-Pohjanmaalta. Tampereen yliopiston perustutkinto-opiskelijoista valtaosa on kotoisin Pirkanmaalta. Uusimaa on toinen keskeinen opiskelijarekrytointialue.
- Vuosina 2002–2008 Etelä-Pohjanmaan osuus yliopistoon valituista perustutkinto-opiskelijoista vaihteli 3,1- 4,4 prosentin välillä. Esimerkiksi vuonna 2007 Etelä-Pohjanmaa oli neljänneksi yleisin uusien perustutkinto-opiskelijoiden kotimaakunta Pirkanmaan, Uudenmaan ja Satakunnan jälkeen. Vuonna 2008 Etelä-Pohjanmaa sijoittui vastaavassa vertailussa seitsemänneksi. Tiedot on kerätty Tampereen yliopiston opiskelijavalinnan tilastoista.
- Vaikuttavuus: Pirkanmaa on Tampereen yliopistolle liian pieni vaikutusalue.
 - Poliittinen tuki: Eteläpohjalaiset ovat aktiivisia vaikuttajia ja toimineet myös Tampereen yliopiston kannalta tärkeiden asioiden puolesta.

Tampereen yliopiston toimintaa Seinäjoella voi tarkastella historiallisena kerrostumana (kuviot 1). Toiminta lähti liikkeelle koulutuspainotteisena, kun Tampereen yliopisto perusti täydennyskoulutuskeskuksen vuonna 1981. Tampereen yliopiston alueellisen pal-

velutehtävän osana on tarjottu monialaista täydennyskoulutusta ja avointa yliopisto-opetusta.

Aaltonen (2000: 90) kertoo yksikön syntyvaiheista, ettei yliopistossa tuolloin nähty erityistä hyvää siinä, että pysyviä toimintoja leviteltäisiin Pirkanmaan ulkopuolelle. Tässä ajassa on samoja viitteitä. Korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen suuntaviivoissa todetaan, että yliopistot muuttuvat itsenäisiksi oikeushenkilöiksi ja siinä yhteydessä yliopistot joutuvat arvioimaan myös alueellisen toimipisteverkkonsa uuden strategian valossa (Opetusministeriö 2008a: 14).

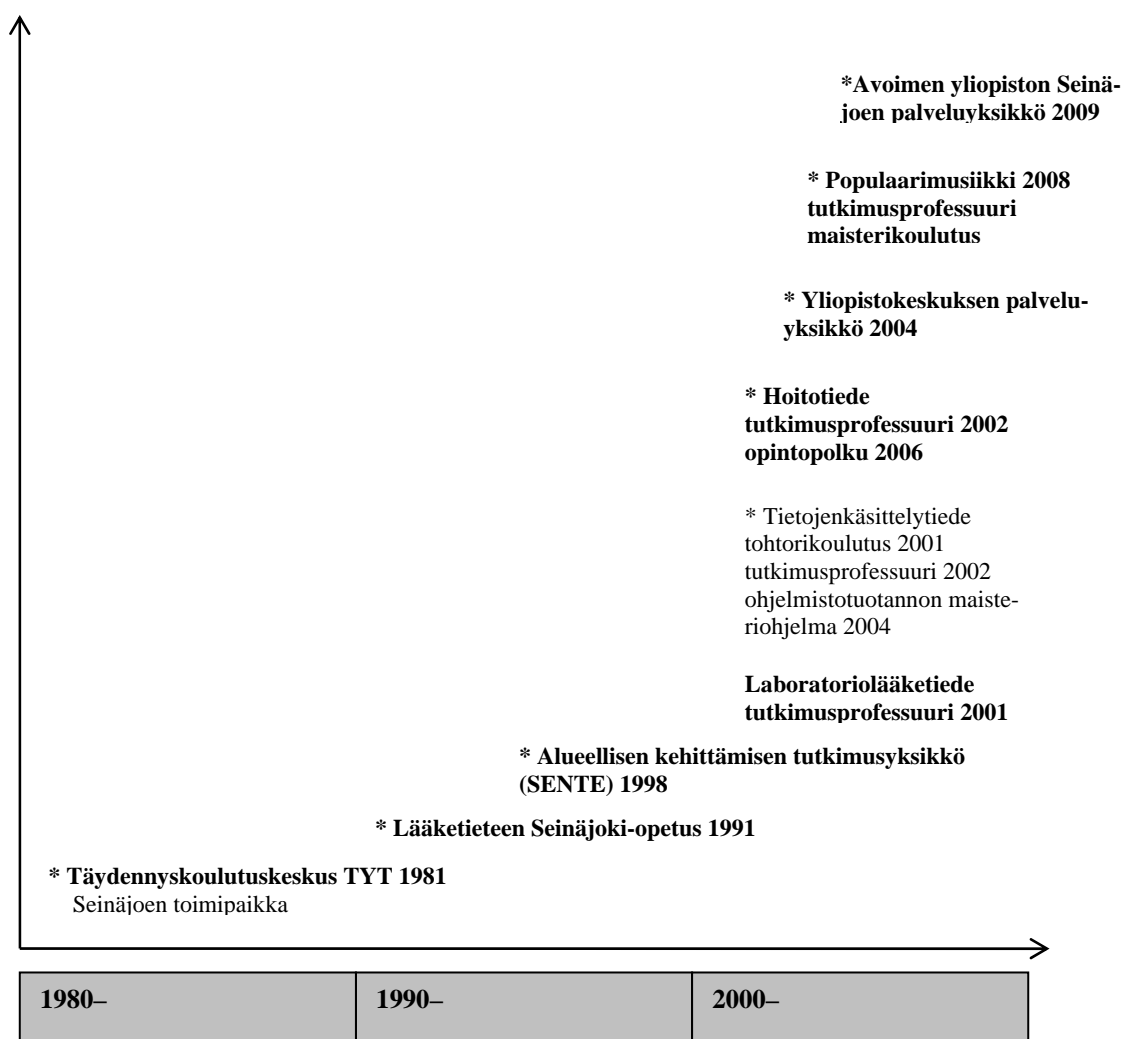
Tampereen yliopiston täydennyskoulutuskeskus on ollut vuosia ”yksi ja yhteinen luuku”, jonka kautta niin asiakkaat kuin alueelliset yhteistyötahot ovat viestittäneet tarpeistaan. Täydennyskoulutus on vuoden 2009 alusta keskitetty Tampereelle. Avoin yliopisto tarjoaa jatkossakin tutkintovaatimusten mukaista opetusta eri tieteenaloilla ja oppiaineissa. Tätä toimintaa on vahvistettu aikuiskoulutuksen kehittämiseen liittyvillä hankkeilla.

Lääketieteen laitoksen perusopetusta on annettu Seinäjoella vuodesta 1991 alkaen. Seinäjoki-opetuksen 15-vuotisjuhlan kunniaksi valmistui julkaisu hajautetun koulutuksen eri vaiheista: *”Oottako träillä meidän koulusta?”*. Rehtorin tervehdyksessä Krista Varantola viittasi siihen, miten lääketieteellinen tiedekunta lähti uudistamaan lääkärikoulutusta ongelmalähtöisen oppimisen suuntaan ja Etelä-Pohjanmaalla puolestaan oli lääkäripulasta johtunut tarve koulutukselle. (Virjo, Hyytinen, Keski-Opas, Koivukoski & Suomela 2006.)

Tampereen yliopiston toimintaprofiili täydentyi tutkimuksella, kun SENTE aloitti toimintansa Seinäjoella. Vuonna 1998 perustettu Alueellisen kehittämisen tutkimusyksikkö on ollut koko olemassa olonsa ajan vahvasti mukana Etelä-Pohjanmaan alueen kehittämistyössä. Tarve Etelä-Pohjanmaan korkeakoulutoimintojen vahvistamiseen johdatti Etelä-Pohjanmaan korkeakouluverkoston syntyyn ja Epanet-tutkimusprofessuureihin.

Tampereen yliopisto profiloituu monialaisena ja monitieteellisenä yliopistona niin pääkampuksella kuin aluetehtävässään. 2000-luvun alussa vahvistettiin alueella tehtävää tutkimusta edelleen ja perustettiin tutkimusprofessuureja hoitotieteeseen, laboratorio-lääketieteeseen ja tietojenkäsittelytieteeseen. Tietojenkäsittelytiedettä lukuun ottamatta toiminta jatkuu.

Silti Tampereen yliopiston Epanet-professorien määrä on ollut maltillinen. Tällä hetkellä Epanet-tutkimusprofessuuriverkostoon kuuluu 17 professoria, joista kaksi on palvelussuhteessa Tampereen yliopistoon. Lisäksi yksi professori on palvelussuhteessa sekä Tampereen yliopistoon että Sibelius-Akatemiaan. Populaarimusiikin tutkimus ja koulutus ovat tulleet osaksi Tampereen yliopiston toimintaa vuonna 2008.

Kuvio 1. Tampereen yliopiston toiminnan kehitys Etelä-Pohjanmaalla¹

Profiloitumisen näkökulmasta tärkeä lähtökohta on Tampereen yliopiston luonne monialaisena sivistysyliopistona (Tampereen yliopisto 2009a: 5). Tähän viitaten haastatteluissa nousee esille, että myös alueellisessa yhteistyössä on hyvä korostaa monialaisuutta menetystekijänä. 2000-luvun myötä Seinäjoen toiminnan avaukset eivät ole merkinneet niinkään uusia hallinnollisia rakenteita, vaan toiminnallisia kokonaisuuksia. Poikkeus on vuonna 2004 perustettu yliopistokeskuksen palveluyksikkö, joka koordinoi viiden yliopiston yhteistyötä.

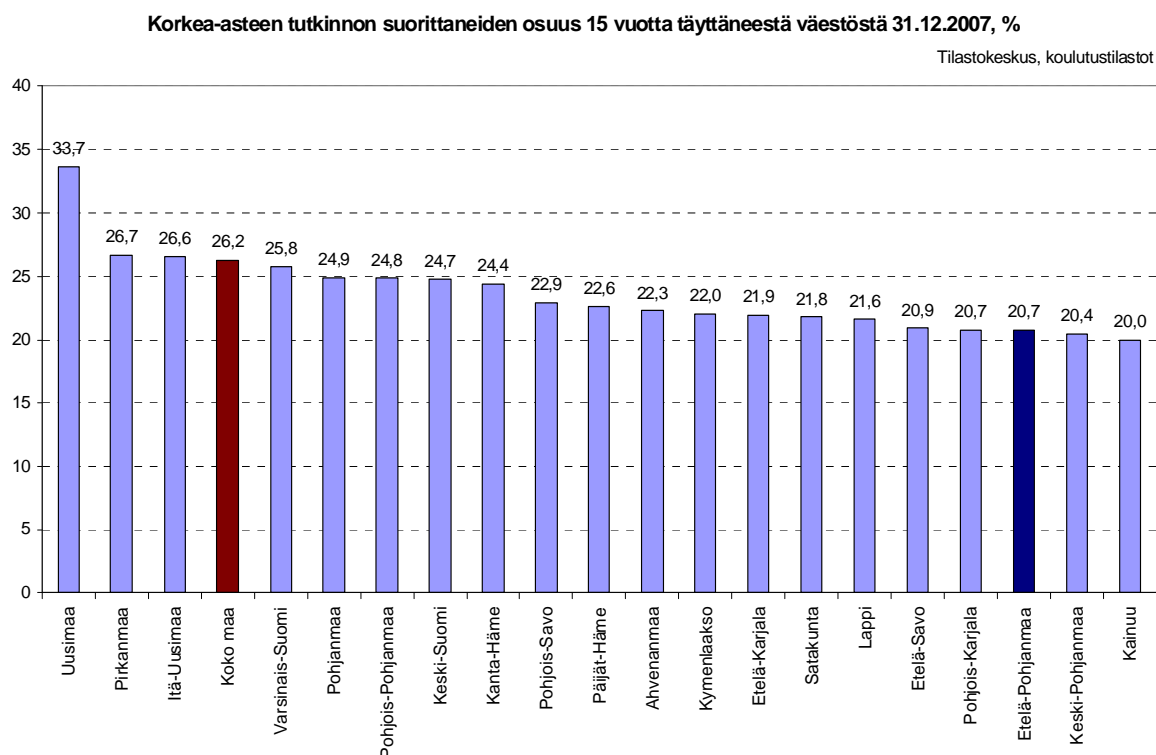
Tampereen yliopiston Seinäjoen toiminnot ovat kuitenkin hajallaan toisistaan, eikä varsinaista koordinaatiota ole. Tästä näkökulmasta Tampereen yliopiston intressin ajaminen mm. Seinäjoen yliopistokeskuksessa ja muissa alueellisissa yhteistyöverkostoissa on haasteellista.

¹ Taulukossa on jätetty tummentamatta ne toiminnot, jotka eivät ole enää mukana kokonaisuudessa vuonna 2010.

1.3. Etelä-Pohjanmaan korkeakoulumallin lähtökohdat

Selvitystyön lähtökohtana on tilanne, jossa Seinäjoen kaupunki kuntaliitosten myötä on kasvanut noin 57 000 asukkaan kaupungiksi. Jo vuosia Seinäjoen seutu on ollut yksi Suomen voimakkaimmin kasvavia kaupunkiseutuja. Alueellisen osaamisperustan vahvistamiseksi tarvitaan myös yliopistollista tutkimusta ja koulutusta. Toisaalta alue on tärkeä ja mielenkiintoinen yliopistolle.

Tilastolliset tunnusluvut kertovat Etelä-Pohjanmaasta karua kieltä. Vuonna 2007 koulutustasoa mittaava VKTM-indeksi² oli Etelä-Savon rinnalla manner-Suomen alhaisin (Tilastokeskus 2009). Kuvio 2 havainnollistaa korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuutta väestöstä. Etelä-Pohjanmaalla koulutustaso on maan heikoimpia.

Kuvio 2. Korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus väestöstä

Etelä-Pohjanmaan maakunnan osuus koko maan tutkimus- ja kehittämistoiminnan menoista oli 0,5 prosenttia vuonna 2007. Se oli kuitenkin enemmän kuin Kainuussa, Keski-Pohjanmaalla ja Kymenlaaksossa. Mielenkiintoista on, että korkeakoulusektorin osuus tutkimus- ja kehittämistoiminnan menoista oli Etelä-Pohjanmaalla korkeampi kuin esimerkiksi Satakunnassa tai muualla Pohjanmaalla³. (Tilastokeskus 2008.)

² Väestön koulutustasomittain tarkastelee perusasteen jälkeen suoritettua korkeimman koulutuksen keskimääräistä pituutta (VKTM-indeksi) (Tilastokeskus 2009: 82)

³ Keski-Pohjanmaa, Pohjois-Pohjanmaa, Pohjanmaa.

Etelä-Pohjanmaan korkeakoulumallissa on visioitu, että korkeakoulutus laajenee myös Seinäjoen yliopistokeskuksessa. Korkeakoulumallissa kumppanuudet ovat vahvasti esillä. Selvityksen mukaan ”yhteistyö alueen korkeakouluyksikköjen, yrityselämän ja julkisen sektorin toimijoiden kanssa mahdollistaa uudenlaisen verkostomaisen ja alueen tarpeisiin profiloituneen koulutus-, tutkimus- ja tuotekehitysmallin kehittämisen Etelä-Pohjanmaalle”. (Neilimo 2008: 45, 51.)

Selvitystyössä korostuvat osaamisen ja innovaatioiden merkitys kansallisesti ja kansainvälisesti kilpailukykyisen toiminnan luomiseksi. Korkeakoulumallin painopistealueet ovat muotoutuneet korkeakoulumallin toimeenpanoa valmistelevassa työssä ja ne ovat:

- elintarviketalous ja hyvinvoinnin edistäminen
- älykkäät ja energiatehokkaat järjestelmät
- kulttuuri- ja elämystuotanto
- julkiset palveluinnovaatiot
- yrittäjyys sekä liiketoimintaosaaminen.

Näistä koulutuksen, tutkimuksen ja kehittämisen painopistealueista kolme saa huomiota tämän selvitystyön haastatteluissa. Elintarviketalouden ja hyvinvoinnin painopistealuetta tarkasteltiin lähinnä ravitsemuslääketieteen näkökulmasta. Kulttuuri- ja elämystuotanto koskee muun muassa musiikin tutkimusta.

Tampereen yliopiston alueellinen profiloituminen julkisiin palveluihin ja palveluinnovaatioihin saa haastatteluissa eniten tukea. Tampereen yliopisto on asiantuntijoiden tuottaja useissa julkisissa palveluissa. Strategian uudistamistyössä todettiin, että yliopistossa on palvelualan tutkimusta ja koulutusta ja edelleen, että yliopisto on näiltä osin haluttu yhteistyökumppani (Tampereen yliopisto 2009a: 6).

Strategiatyössä todettiin tarve luoda eri aloja integroivia temaattisia tutkimusohjelmia (Tampereen yliopisto 2009a: 11). Palveluinnovaatioiden tutkiminen ja kehittäminen on juuri tällaista temaattista tarkastelua. Yliopistoallianssissa erityisinä haasteina ovat sosiaalisten ja palveluinnovaatioiden kehittäminen sekä monitieteiset sovelluskytkennät näiden ja teknologisten innovaatioiden välillä (Jyväskylän yliopisto, Tampereen teknillinen yliopisto & Tampereen yliopisto 2007: 6).

Neilimon selvitystyö ei ota kantaa painopistealueiden sisältöön tai käsitteelliseen määrittelyyn. Siten se antaa alueen toimijoille vapaat kädet lähteä luomaan profiilin mukaisia sisältöjä. Sen sijaan selvitystyö etsi vaihtoehtoja korkeakoulutoiminnan uudensellalle organisoitumiselle. Etelä-Pohjanmaan korkeakoulukonsortio on aloittamassa toimintansa keväällä 2010.

Tässä selvitystyössä eteläpohjalaista korkeakoulumallia koskeva rakenteellinen muutosprosessi rajataan tarkastelun ulkopuolelle. Tampereen yliopiston Seinäjoen toimintojen rakennetta tarkastellaan kuitenkin osana Seinäjoen yliopistokeskusta. Neilimo (2008: 40) nostaa esille kysymyksen yliopistokeskuksen asemasta Tampereen alueen yliopistojen strategisissa linjauksissa.

Etelä-Pohjanmaan korkeakoulumallissa yhteistyö Seinäjoen yliopistokeskuksen ja ammattikorkeakoulun välillä on korostuneesti esillä. Myös yliopistokeskusten arvioinnissa painotetaan yhteistyön tiivistämistä ja rakenteellista kehittämistä alueellisen vaikuttavuuden lisäämiseksi (Helander ym. 2009: 87). Tässä selvityksessä ammattikorkeakoulu-yhteistyö on mukana konkreettisina käytännön esimerkkeinä. Tampereen yliopiston ja Seinäjoen ammattikorkeakoulun tehtäväalueet yhdistyvät erityisesti sosiaali- ja terveysalalla.

Yliopistokeskusten arviointiryhmä tukee Neilimon linjauksia nykyistä laajemmasta ja syvemmästä yhteistyöstä Seinäjoen yliopistokeskuksen ja ammattikorkeakoulun välillä. Seinäjoen yliopistokeskuksen vahvuutena pidetään Etelä-Pohjanmaan strategiasta lähtevää ja sitä tukevaa toimintaa. Yhteinen tahotila maakunnan osaamisympäristön kehittämisessä on pantu merkille myös Epanet-tutkimusprofessoriverkoston arvioinnissa. (Helander ym. 2009: 77, 87; Kinnunen, Eskelinen, Lehto & Karjalainen-Jurvelin 2004.)

Julkiset palveluinnovaatiot ankkuroituvat vahvasti yhteiskuntaan. Tampereen yliopiston vahva perinne yhteiskuntatieteellisenä yliopistona tukee tämän selvitystyön lähtökohtaa: kunta- ja yliopistoyhteistyötä. Tästä näkökulmasta Tampereen yliopiston yhteistyö suhteessa eteläpohjalaisiin kuntiin on alikäytössä.

Seinäjoen kaupungilla on ollut korkeakoulumallin kehittämisessä keskeinen liikkeellepanijan rooli. Malli tukee Seinäjoen kaupungin omaa strategiaa, jossa on määritelty mm. kasvu-, palvelu- ja osaamisvisiot vuoteen 2016. Ensiksi mainitussa on määritelty tavoitteet väkiluvun kasvulle. Palveluvissiossa pyritään palvelutuotannosta vastaavien yksiköiden ja henkilöstön toimintaedellytysten parantamiseen. Palvelutuotannon kehittämiseen liittyvät kunnalliset palveluinnovaatiot. (Seinäjoen kaupunki 2009: 8–13.)

1.4. Hyvinvointi ja innovaatiot

1.4.1. Hyvinvointi-käsite

Allardt (1976: 21) on määritellyt hyvinvoinnin tilaksi, jossa ihmisellä on mahdollisuus saada keskeiset tarpeensa tyydyttyiksi. Hyvinvointi koostuu hänen mukaansa elintasosta, yhteisyyssuhteista ja ihmisenä olemisesta sekä itsensä toteuttamisesta. Englanninkieliset käsitteet *having*, *loving*, *being* pelkistävät tätä klassista kolmijakoa. Allardtin mukaan aineellisen elintason osatekijät eivät yksinään riitä kuvaamaan hyvinvoinnin kokemista. (Allardt 1998: 38–40.)

Allardtin hyvinvoinnin määrittely on pohjoismaisen hyvinvointikäsitteen kannalta keskeinen jäsennys. Se kertoo myös miten laaja lähestymistapa on silloin, kun tarkastelun kohteena on hyvinvointi. Toiminnallisena profiilina hyvinvointi tai sitä koskevan tiedon tuottaminen on lähes rajaton. Siten työsuunnitelmassa mainittu ”hyvinvointiprofiili” tarvitsee täsmennystä.

Kansalaisten hyvinvointi ja julkiset palvelut liittyvät vahvasti toisiinsa. Esimeriksi Etelä-Pohjanmaan peruspalveluohjelmassa vuodelle 2030 (Etelä-Pohjanmaan liitto 2006: 8) koettiin keskeisenä päämääränä kansalaisten hyvinvoinnin edistäminen. Perus-

palvelut vaikuttavat kansalaisten jokapäiväiseen elämään ja niiden puuttuminen aiheuttaa merkittäviä ongelmia.

Kinnusen (1998: 29) mukaan hyvinvointi-käsite kuvaa yksilön tai yhteisön tunnistamaa elämäntilanteiden haluttua tilaa ja niiden muutosmahdollisuuksia tai negaationa tämän halutun tilan vajausta. Allardt suhtautui kriittisesti elintaso ja aineellisia tekijöitä painottaviin hyvinvointitutkimuksiin. Yksilön suhde hyvinvointiin on kuitenkin usein määritelty resurssien näkökulmasta. Yksilö voi resurssien avulla tehdä omaa elämäänsä koskevia ja omaan hyvinvointiin vaikuttavia valintoja. (Kautto 2006: 33.)

Usein hyvinvointipolitiikan toteuttaminen nähdään haasteellisena taloudellisten resurssien näkökulmasta. Huoli resurssien riittävyydestä kiinnittää huomion järjestelmän taloudelliseen kestävyYTEEN. Samalla tavalla kiinnostuksen kohteeksi voidaan ottaa sosiaalinen kestävyys. (Kautto 2006: 19, 21.) Taipale ja Hämäläinen (2007: 13) korostavat kilpailukykyä painottavien tavoitteiden sijaan taloudelliselle perustalle rakentuvaa kestävää hyvinvointia ja terveyttä.

Kananoja, Niiranen ja Jokiranta (2008: 19) tiivistävät kunnallisen sosiaalipoliittisen päätöksenteon haasteet, jotka voidaan nähdä laajemmin hyvinvointipolitiikan haasteina. Heidän mukaansa päätöksenteossa kohtaavat talouspaineista tehokkuutta korostavat johtamismallit ja hyvinvointivalttiollisista lähtökohdista nousevat tasa-arvon, avoimuuden, palvelujen saatavuuden sekä luotettavuuden tavoitteet. Näiden lisäksi on otettava huomioon kansalaisyhteiskunnasta nousevat osallisuuden ja vaikuttamisen vaatimukset.

Varmuus asioiden hyvästä hoitamisesta ja asukkaiden hyvinvoinnista huolehtimisesta vaikuttavat turvallisuuden kokemiseen ja samalla hyvinvoinnin ilmenemiseen. Kansalaisten on voitava osallistua ja vaikuttaa tulevaisuuden tekemiseen. (Eriksson ja Lehtimäki 2003: 72.) Etelä-Pohjanmaan maakuntasuunnittelun laadintaprosessissa vuosikymmenen takaa hyvinvoinnin koettiin perustuvan jokaisen omaehtoisuuteen, itsevastuullisuuteen sekä ”kökkähengen” mukaiseen kansalaisvastuullisuuteen. (Sotarauta & Linnamaa 1999: 89.)

Koskiahho (2008: 171–172) on pohtinut julkisen hallinnon uudistamista ja ns. liiketaloudellisen ajattelumallin leviämistä julkiseen palvelutuotantoon. Uudistuksen myötä yksilölähtöiset tarpeet tulivat keskeiseen rooliin myös julkisissa hyvinvointipalveluissa. Koskiahho viittaa Iso-Britanniaan, jossa asiakastyytyväisyydestä edettiin palvelun käyttäjien tekemiin valintoihin (*choice*) ja edelleen äänen antamiseen (*voice*) palvelun käyttäjille.

Yliopistolaitoksenkin tehokkuuden ja tuottavuuden parantamiseen pyrkinyt julkisen hallinnon uudistaminen nojaa taloustieteelliseen oppisuuntaukseen, joka korostaa yksilön valintoja. Taustalla on kritiikki siitä, että laaja julkinen sektori loukkaa yksilön valinnanvapautta. Tavoiteltavaa on, että kansalaiset tekevät valintoja tarpeidensa mukaan ja kilpailu luo tehokkuutta. Ideologisesti tämä merkitsee siirtymistä kollektiivisesta intressistä yksilönäkökulmaan. (Buchanan 1967; Hood 1991: 5-8; Massey 1993: 20–21.)

Yksilön vastuu korostuu sekä hyvinvoinnin määrittelijänä että palvelun valitsijana (Ranta-Tyrkkö & Ropo 2003: 10.) Yksilöllisen hyvinvoinnin ja terveyden innovaatiot

ovat valintoja, joita tehdään omista lähtökohdista omalla kustannuksella. Näin syntyy kasvualusta kasvaville hyvinvoinnin ja terveyden markkinoille Uutena talouden alana puhutaan palvelutaloudesta. (Taipale & Hämäläinen 2007: 17; Koskiahho 2008.) Esimerkiksi Seinäjoen kaupungin strategiassa halutaan edistää aitojen palvelumarkkinoiden kehittymistä (Seinäjoen kaupunki 2009).

1.4.2. Julkinen palveluinnovaatio

Julkinen palveluinnovaatio liittyy läheisesti sosiaalisen innovaation käsitteeseen. Sosiaalisia innovaatioita on peräänkuulutettu tilanteissa, jossa väestö ikääntyy, työkäisten määrä vähenee ja palvelujen – myös julkisten palvelujen kysyntä kasvaa (Vainio 2006: 3). Suomalaiseen yhteiskuntaan ja talouteen vaikuttavina muutoksina on nähty demografisten muutosten ohella globalisaatio, kestävä kehitys ja uudet teknologiat (Valtioneuvosto 2008: 5).

Taipaleen ja Hämäläisen (2007: 16) määrittelyä yksinkertaistaen sosiaalinen innovaatio on luovan toiminnan tuloksena syntynyt uusi idea, joka tuo lisäarvoa yksilön tai yhteisön hyvinvointiin ja terveyteen tai koko palvelujärjestelmään. Innovaatiokäsitteen ymmärtämiseksi käydään seuraavassa läpi pari perusmääritelmää.

Innovaatioita voivat olla uudet aiempaa paremmat tuotteet⁴ tai uudet tavat tuottaa⁵ niitä (Edquist 2005: 182). Tässä selvitystyössä tarkastelun kohteena ovat palveluinnovaatiot ja samalla se, miten voidaan vahvistaa organisaation kykyä luoda uusia tapoja palvelujen tuottamiseen. Idean kehittäminen nähdään prosessina, johon sisältyy useita toisiaan seuraavia ongelmanratkaisuvaiheita (Miettinen, Lehenkari, Hasu & Hyvönen 1999: 193).

Valtioneuvoston innovaatiopoliittisessa selonteossa innovaatiolla tarkoitetaan hyödynnettyä osaamislähtöistä kilpailuetua. Selonteossa nostetaan esille palvelujen merkitys taloudelle, työllisyydelle ja hyvinvoinnille. Palvelualojen tuottavuuden kasvu on koettu hitaaksi ja siksi innovaatiotoiminta nähdään ratkaisuna julkisen sektorin ja myös muiden palvelualojen kehittymiselle. (Valtioneuvosto 2008: 3–4, 8.)

Tiivistetysti palveluinnovaatio liittyy asiakkaan ja palveluntarjoajan väliseen suhteeseen, palvelutuotteen tai palveluprosessin uudistamiseen, yhteistyösuhteiden uudelleenjärjestämiseen tai sisäisten työskentelytapojen uudistamiseen. Palveluinnovaatiossa voidaan hyödyntää uutta teknologiaa, mutta se ei ole itseisarvo. Kertakäytöstä ei ole kyse, sillä innovatiivisen palvelukonseptin on oltava siirrettävissä uusiin olosuhteisiin.⁶ (Koskiahho 2008 165–166.)

Palveluinnovaatioiden kirjo on laaja, sillä palvelujen tuottamisessa korostuvat yhtäällä tekniset taidot ja toisaalla osaamisintensivisyys ja asiantuntijuus. Monesti vuorovaikutussuhteita on paljon ja yhteistyöverkosto on laaja. Yhdessä asioita pohtimalla löydetään uusi tapa toimia. Organisaation suorituskyvyn varmistamisessa laatu-järjestelmillä on tärkeä merkitys. Niillä tunnistetaan heikkouksia palvelujärjestelmässä

⁴ *product innovations*

⁵ *process innovations*

⁶ Palveluinnovaatioita koskevan EU-konferenssin satoa.

ja siten ne luovat sykäyksen sille, miten palveluja tulisi kehittää. (Lundvall & Borrás 2005: 614; Miles 2005: 435, 438.)

1990-luvun loppupuolella toteutetussa tutkimuksessa tarkasteltiin teknologisten innovaatioiden lähtökohtia. Tutkimustuloksia voi hyvin peilata myös palveluinnovaatioihin. Idean kehittämisen ominaispiirteinä nähtiin mm. avoimuus, joustavuus ja ongelmalähtöisyys. Toimijoiden verkosto, luottamuksellinen tiedon ja resurssien vaihto eli ns. sosiaalinen pääoma korostui innovaatioprosesseissa. Uuden luomisen ns. yhteisöllinen luonne oli selkeä. (Miettinen, Lehenkari, Hasu & Hyvönen 1999: 195, 198, 200, 201.)

Kaikessa innovaatiotoiminnassa vahvistetaan yksilön osaamista ja oppimiskykyä. Lundvall ja Borrás (2005: 614) korostavat kansallisen koulutusjärjestelmän merkitystä innovatiivisen suorituskyvyn lähtökohtana. Myös valtioneuvoston innovaatiopoliittisessa selonteossa (2008) korostetaan koulutetun ja osaavan henkilöstön merkitystä innovaatiotoiminnassa. Samalla on huolehdittava tietoyhteiskunnan lähtökohtien mukaisesti siitä, miten tieto tuodaan mahdollisimman kattavasti kaikkien ulottuville.

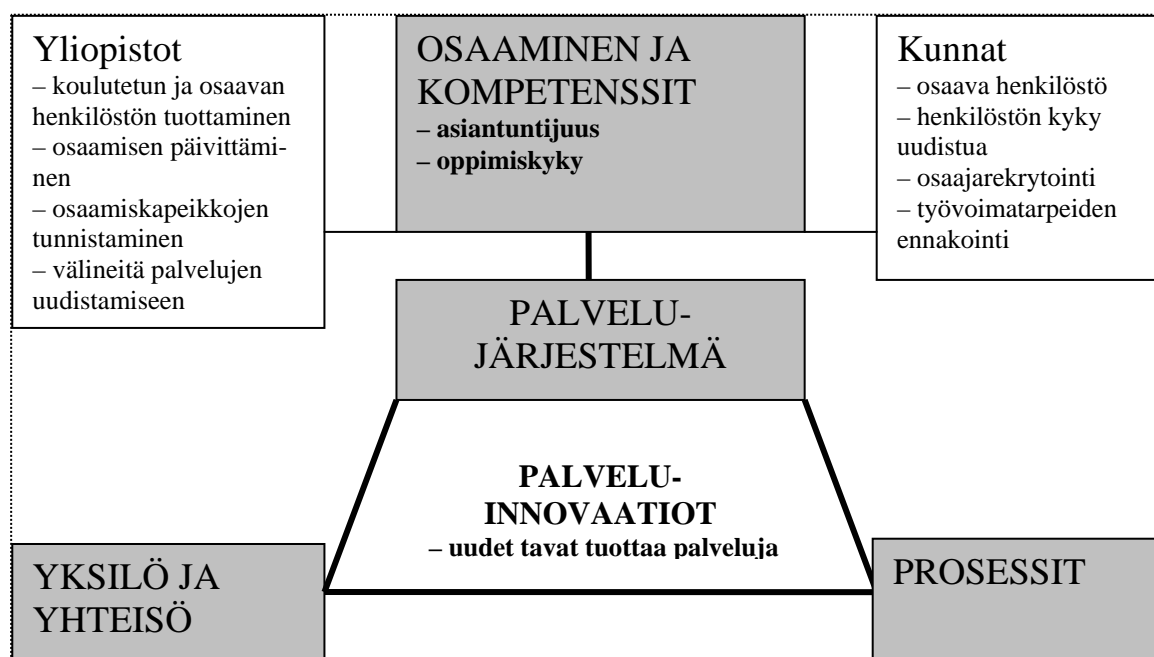
Tämän selvitystyön tilaajana on Seinäjoen kaupunki, joka toimii aktiivisena osapuolena alueellisen innovaatioympäristön rakentamisessa. Innovaatioajattelu koskettaa kaupunkia myös sisäisesti. Työyhteisöt ovat muovautumassa innovatiivisiksi työyhteisöiksi. Niissä olemassa olevia käytäntöjä analysoimalla pyritään löytämään uusia toimintatapoja käytännön ongelmien ratkaisemiseksi. Innovatiiviset tietoyhteisöt pyrkivät tarkoituksellisesti toteuttamaan sosiaalisia muutoksia sen sijaan, että pitäisivät itsepintaisesti kiinni vanhoista ja rutiineiksi muodostuneista käytännöistä. (Hakkarainen, Paavola & Lipponen 2003: 6, 8–10; Miles 2005: 446).

Innovaatiojohdettujen kuntien on todettu panostavan uuden tiedon etsimiseen ja sen hyödyllisyyden testaamiseen. Tällä on yhteys työyhteisöön ja sen ilmapiiriin. Motivovassa työilmapiirissä työntekijöillä on halu etsiä uutta tietoa ja kokeilla luovasti rajojaan. Avoin ja rehellinen kommunikaatio on innovatiivisuuden perusedellytys. (Harisalo 1991: 536, 539, 544.)

1.4.3. Selvitystyön näkökulma

Kunnan palvelutehtävän merkitys muuttuu ajassa, mutta lähtökohtana on etsiä uusia toimintatapoja kansalaisten perusturvallisuuden toteuttamiseksi. Kunta on vastuussa palveluistaan ja palvelujen laadusta. Haasteeseen vastaamiseksi on huolehdittava osaavan työvoiman saatavuudesta ja ylläpidosta.

Tampereen yliopisto on merkittävä kouluttaja kunnan viranomais- ja palvelutehtävää ajatellen. Yliopisto edustaa tässä mielessä keskeisiä koulutusaloja. Koulutetun ja osaavan henkilöstön tuottamisen ohella Tampereen yliopisto tutkii ja kehittää uusia tapoja tuottaa palveluja. Kuvio 3 esittää osaamisen merkitystä koko palvelujärjestelmän ja ennen kaikkea innovatiivisen ja uudistuvan palvelujärjestelmän kannalta. Osaamisen varmistamisessa on oma vastuunsa opetusta ja tutkimusta toteuttavalla yliopistolla ja osaa-
vaa henkilöstöä rekrytoivalla kunnalla/kaupungilla.

Kuvio 3. Osaaminen uudistuvan palvelujärjestelmän mahdollistajana

Päätäjät tarvitsevat tietoa tehdäkseen perusteltuja valintoja yhteiseksi hyväksi. Lisäksi päättäjät ja kansalaiset laajemmin tarvitsevat tietoa toimiakseen aktiivisina vaikuttajina ja sosiaalisesti vastuuntuntevina ihmisinä. Hyvinvointipalvelujärjestelmän muutoksessa uusien toimintatapojen kautta yritetään löytää alueellisesti ja paikallisesti tehokkaampia ratkaisuja (Kinnunen 1998: 10). Samalla on kuitenkin kiinnitettävä huomiota siihen, että on olemassa tietopohja, jonka varaan nämä alueelliset ja paikalliset ratkaisut perustuvat.

Politiikan, tietojärjestelmien ja tutkimuksen suhteesta on todettu, että poliitikot asettavat tavoitteita, tietojärjestelmät tuottavat luotettavaa tietoa ja tutkijat hyödyntävät tietojärjestelmiä riippumattoman tutkimustiedon tuottamiseksi tavoitteiden asettamista varten (Kautto 2006. 21). Tämä näkökulma on lähtökohtana myös tässä selvitystyössä. Jo nykyisellään Tampereen yliopisto tuottaa suuren määrän tietoa, jonka yhteen kokoaminen voi tuoda uusia näkökulmia myös päätöksentekoa varten.

Tampereen yliopistojen toimintoja tarkastellaan tässä selvitystyössä seuraavista lähtökohdista:

- tiedon tuottamisen tarve kuntien päätöksentekoa varten,
- julkisten palveluinnovaatioiden tarve, taustalla kunnan rooli palvelujen tuottajana ja palvelujen laadun kehittäjänä,
- kunnan haaste ylläpitää henkilöstön osaamista, työkykyä ja työmotivaatiota.

Taulukossa 2 on edellä mainittuja lähtökohtia tarkasteltu Tampereen yliopiston strategia-asiakirjojen valossa.

Taulukko 2. Tampereen yliopiston strategiset valinnat selvitystyön lähtökohdista

Selvitystyön näkökulma	Strategia-asiakirja Tehdään tulevaisuus! Tampereen yliopiston muutos 2010–2015 (Tampereen yliopisto 2010)
Tiedon tuottamisen tarve kuntien päätöksentekoa varten	<ul style="list-style-type: none"> Yliopisto on perinteensä tunteva kansalaisten yliopisto. Yliopisto on yhteiskunnallisesti vaikuttava sivistisyhteisö, joka kouluttaa maailmaa ymmärtäviä maailman muuttajia. Yhteistyö strategisten kumppanien ja sidosryhmien kanssa on entistä tärkeämpää.
Julkisten palveluinnovaatioiden tarve	<ul style="list-style-type: none"> Yliopiston toiminnassa painottuvat yhteiskunnan ja terveyden monialainen tutkimus ja opetus, jossa erottuu ainutlaatuinen yksityisen ja julkisen toiminnan rajapinta. Yliopistossa on palvelualan tutkimusta ja koulutusta ja yliopisto on niissä haluttu yhteistyökumppani (Tampereen yliopisto 2009a). Vuosina 2010–2012 toteutetaan monitieteinen tutkimuksen kehittämishanke, jonka teemana on julkisrahoitteiset palvelut.
Kunnan haaste ylläpitää henkilöstön osaamista, työkykyä ja työmotivaatiota	<ul style="list-style-type: none"> Kriittisellä tiedolla, koulutuksella ja hyvien käytäntöjen tukemisella yliopisto auttaa ihmisiä parantamaan sivistyksellistä, sosiaalista ja taloudellista hyvinvointiaan.

Tampereen yliopiston strategian näkökulmasta julkiset palveluinnovaatiot sopivat hyvin Tampereen yliopiston aluetehtäväksi. Haastatteluissa julkinen palveluinnovaatio -käsitteeseen suhtaudutaan kuitenkin myös kriittisesti. Käsitteen teknologialähtöisyyttä ja kilpailukyvyyn lisäämiseen liittyviä tehokkuusarvoja vierastetaan. Julkisten palvelujen uudistamisen tarve on selvä, innovaatiokäsitteessä on kuitenkin ”oma painolastinsa”, kuten yksi haastateltava toteaa. Samalla pohdittiin, erottuuko käsite riittävästi. Kun käsitteen määritelmä laajenee kattamaan lähes kaiken toiminnan, se ei enää toimi ja ”vanhenee nopeasti”. Tällöin on keksittävä jälleen uusi erottuvampi yläotsikko.

2. ALUEELLINEN PALVELUTEHTÄVÄ ETELÄ-POHJANMAALLA

2.1. Koulutus

2.1.1. Hyvinvointi ja elinikäinen oppiminen

Koulutuksen suhde hyvinvointiin on välillinen. Hyvinvoinnin vajeita ennustavat työttömyys, vähäinen koulutus ja sosiaalisen eristyneisyys (Karvonen, Lahelma & Winter 2006: 98). Asiaa voi tarkastella myös käänteisesti, koulutus saa aikaan onnistumisen kokemuksia, lisää elämänhallinnan tunnetta ja samalla kokemusta hyvinvoinnista.

Yliopistolain mukaan yliopistojen tulee edistää elinikäistä oppimista. Euroopan Unionin neuvoston mukaan elinikäinen oppiminen on kaikenlaista elämän aikana tapahtuvaa oppimistoimintaa, jonka tavoitteena on parantaa henkilökohtaisia, kansalaisuuteen liittyviä, sosiaalisia ja/tai työhön liittyviä tietoja ja taitoja. Koulutus nähdään välttämättömäksi sosiaalisen yhteenkuuluvuuden, aktiivisen kansalaisuuden, itsensä toteuttamisen ja ammatillisen menestymisen sekä sopeutumiskyvyn ja työllisyyden edistämisen kanalta. (Euroopan Unionin neuvosto 2002.)

Avoimessa yliopistossa kynnys yliopisto-opiskeluun on yritetty tehdä mahdollisimman matalaksi. Avoin yliopisto edistää koulutuksellista tasa-arvoa tarjoamalla yliopisto-opintoja kaikille niistä kiinnostuneille (Tampereen yliopiston täydennyskoulutuskeskus 2009a). Koulutuksellisen tasa-arvon tavoitteet vahvistavat hyvinvointia laaja-alaisesti.

Ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistuksessa ja ns. Akkujohtoryhmän toimenpide-ehdotuksissa koulutuksellinen tasa-arvo ja elinikäisen oppimisen haasteet on yhdistetty työelämänäkökulmaan: Elinikäisen oppimisen on oltava mahdollista kaikille kansalaisille, jotta he voivat säilyttää paikkansa työelämässä. (Opetusministeriö 2009a: 24.)

Elinikäiselle oppimiselle saadaan painoarvoa yhdistämällä se työelämänäkökulmaan. Siten kilpailukykyä ja innovaatioajattelua korostava yhteiskunta kokee myös elinikäisen oppimisen omakseen. Toisaalta on haaste nähdä ne koulutustarpeet, joilla ei ole suoraa yhteyttä työelämään.

Yliopistolaissa elinikäisen oppimisen periaatteet sisällytetään korkeakoulutuksen ja sen toimintaprosessien sisään. Erilaisissa elämäntilanteissa olevat opiskelijat voidaan ottaa erityisen hyvin huomioon aikuiskoulutuksessa. Strategiansa mukaan Tampereen yliopisto vastaa elinikäisen oppimisen haasteisiin omilla koulutusaloillaan järjestämällä akateemisesti koulutetuille asiantuntijoille osaamista ylläpitävää ja uudistavaa, työelämätarpeiden mukaista aikuiskoulutusta. (Tampereen yliopisto 2010: 3.)

Seinäjoen yliopistokeskuksen ja Tampereen yliopiston Seinäjoen toiminnan profiloituminen aikuiskoulutukseen sai tukea yliopistokeskusten arvioinnissa (Helander ym.

2009: 79). Tämä on laitettu merkille aikuiskoulutuksen uudistamistyössä. Se, että aikuiskoulutus on luonteva tehtävä yliopistokeskuksille saa tukea, mutta samalla muistutetaan, että lisäksi tarvitaan emoyliopistojen sitoutuminen ko. tehtävään (Opetusministeriö 2009a: 17.)

2.1.2. Avoin yliopisto

Tampereen yliopiston rooli avoimen yliopisto-opetuksen tarjoajana Etelä-Pohjanmaalla on merkittävä. Vuonna 2008 perusopintoja oli tarjolla 16 oppiaineessa ja aineopintoja neljässä oppiaineessa. Ko. vuonna Seinäjoella opiskeli 632 avoimen yliopiston opiskelijaa. Lisäksi ikäihmisten yliopisto kerää vuosittain satoja opiskelijoita. Tampereen yliopiston avoimen yliopiston ominaispiirteenä on, että yliopisto tarjoaa opetuksen itse. (Taulukko 3.)

Taulukko 3. Avoimen yliopisto-opetuksen laskennalliset opiskelijapaikat Etelä-Pohjanmaalla vuonna 2008 (avoinyliopisto.fi)

Toteuttaja	Yliopisto	Kansalais- ja työväenopisto	Kansanopisto	Kesäyliopisto	Muu taho	Yhteensä
Tampereen yliopisto	120			4		124
Helsingin yliopisto				15		15
Joensuun yliopisto		2	3	3		8
Jyväskylän yliopisto		16	147	3	0,4	166,4
Kuopion yliopisto			10			10
Lappeenrannan yliopisto			4			4
Sibelius-Akatemia		0,3				0,3
Turun kauppa- korkeakoulu	0,2					0,2
Turun yliopisto			3		2	5
Vaasan yliopisto			16	73		89
Etelä-Pohjanmaa yhteensä	120,2	18,3	183	98	2,4	422

Avoin yliopisto-opetus on tutkintovaatimusten mukaista opetusta ja tukee osaltaan tutkintojen suorittamista. Hieman yleistäen voidaan sanoa, että lähes joka kolmas Tampereen yliopistosta valmistunut eteläpohjalainen on jossain tutkinnon vaiheessa suorittanut opintoja Seinäjoella. Vuosina 2002–2008 eteläpohjalaisia, jotka ovat suorittaneet tutkinnon Tampereen yliopistossa, oli yhteensä 353. Heistä avoimen yliopiston opintoja

(vähintään 25 opintopistettä) oli suorittanut 87 opiskelijaa ja tutkintoon tähtääviä täydennyskoulutusopintoja 17 opiskelijaa.

Ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistus merkitsee uusia lähtökohtia yliopistolliseen aikuiskoulutukseen. Avoimen yliopiston kohdalla alueellinen palvelutehtävä saa erityistä huomiota. Toimenpide-ehdotuksissa korostetaan korkeakoulujen yhteistyötä tarjonnan kehittämiseksi yliopistopaikkakuntien ulkopuolella (Opetusministeriö 2009a).

Perinteinen avoin yliopisto-opetus saa rinnalleen erilliset opinto-oikeudet. Näitä tutkintokoulutuksen osia voidaan myydä liiketaloudellisesti hinnoiteltuna esimerkiksi henkilöstökoulutuksena. Tutkinnon osien merkitys voi olla suuri sellaisilla paikkakunnilla, joilla ei ole omaa yliopistoa.

Edellä kiinnitettiin huomiota avoimen yliopiston osallistumismahdollisuuksien tarjoamiseen kaikille iästä tai pohjakoulutuksesta riippumatta. Taskisen (2008) mukaan tätä ei voi vielä pitää riittävänä tavoitteena. Pelkästään osallistumismahdollisuuksien lisääminen ei takaa koulutuksellista tasa-arvoa. Sen sijaan on huolehdittava mahdollisuuksista saavuttaa yliopisto-opinnoille asetetut tavoitteet.

Yksilön kannalta tarkasteltuna opetuksen vaikuttavuus edellyttää oppimisen tukitoimia opetusohjelmien sisällä ja ulkopuolella. Panostukset opiskelijapalveluihin ja ohjaukseen ovat elinikäisen oppimisen näkökulmasta tärkeitä. Avoimen yliopiston rahoituksen perustessa jatkossa suoritettuihin opintopisteisiin osallistujamäärän sijaan, ohjauksen merkitys korostuu entisestään.

Avoimen yliopiston Seinäjoen palveluyksikön profiilia on vahvistettu alueellisen aikuiskoulutuksen kehittämiseen liittyvällä toiminnalla. Korkea-asteen aikuiskoulutuksen resurssiverkoston kehittäminen on Tampereen yliopiston koordinoima laaja yhteistyöhanke vuosille 2008–2010. Hankkeen tavoitteena on laatia toimintakonsepti, jolla kootaan korkea-asteen aikuiskoulutuksen alueellinen asiantuntemus työ- ja elinkeinoelämää, aikuisopiskelijoita ja koulutusorganisaatioita palvelevaksi kokonaisuudeksi.

Seinäjoen yliopistokeskuksen kehittämishankkeissa on otettu erityiseksi haasteeksi ohjaus- ja neuvontapalvelujen kehittäminen. Jatkossa voi miettiä missä määrin elinikäistä oppimista tukeva hankkeita toteutettaisiin aiempaa tiiviimmässä yhteistyössä Seinäjoen yliopistokeskuksen ja sen yhteistyöyliopistojen kanssa. Tämän varaan voisi rakentua opetusministeriön (2009a: 17) esille nostama tavoite, että yliopistokeskuksia kehitetään aikuisväestön osaamistason nostamisen alueellisina resurssi- ja koordinaatiokeskuksina.

2.1.3. Täydennyskoulutuksesta oppisopimustyyppisiin koulutuksiin

Tampereen yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen toiminta on vuoden 2009 alusta keskitetty Tampereen koulutus- ja kehittämispalveluihin. Organisaatiouudistusta koskeva päätös osuu aikaan, jolloin yliopistollisen täydennyskoulutuksen rakenteellisiin ongelmakohtiin on etsitty ratkaisuja alueellisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistuksessa. Täydennyskoulutuksen toimintamallin uudistamistyö koko Tampereen yliopistossa on parhaillaan käynnissä.

Tulevaisuudessa nähtäväksi jää, missä määrin Seinäjoen seudulta nouseviin täydennyskoulutustarpeisiin voidaan vastata Tampereelta käsin. Tärkeää on varmistaa, että jatkosakin tieto tarpeista välittyy emokampukselle. Uudenlaista työnjakoa tehdään luonnollisesti myös Seinäjoen yliopistokeskuksen sisällä ja yliopistoyksiköiden välillä. Todennäköisesti Etelä-Pohjanmaan korkeakouluyhdistyksen ja kesäyliopiston merkitys täydennyskouluttajana kasvaa.

Aikuiskoulutuksen uudistamistyössä on korostettu, että aikuiskoulutuksen tarjonnan tulee vastata elinkeino- ja työelämän osaamis- ja työvoimatarpeisiin sekä yksilöiden tarpeisiin (Opetusministeriö 2008b). Yliopistojen yhteiskunnallisena palvelutehtävänä on osaavan työvoiman tuottaminen yhteiskunnan tarpeisiin. Silti yliopistojen linkki työelämäläheisyyteen on erityinen haaste. Useat tutkimukset eivät valmista suoranaisesti tiettyyn ammattiin.

Uutena työelämäläheisenä täydennyskoulutusmuotona ollaan luomassa oppisopimustyyppistä täydennyskoulutusta. Sillä halutaan vastata mm. ammattirakenteen ja teknologian nopeisiin muutoksiin, työurien pidentämistavoitteisiin, maahanmuuttajien koulutustarpeisiin ja ylipäättänsä työmarkkinoiden osaajapulaan. Tässä ajassa korostuvat myös taloudellisen epävarmuuden aiheuttamat muutokset työmarkkinoilla ja niihin vastaaminen. (Opetusministeriö 2009a: 28.)

Tutkintojen ja muun osaamisen kansallista viitekehystä pohtinut työryhmä tarkasteli myös tutkintojärjestelmän ulkopuolella olevia osaamiskokonaisuuksia elinikäisen oppimisen edistämiseksi. Työryhmä määritteli erityis pätevyudet korkeakoulututkinnon jälkeen hankittavaksi työelämän kannalta tarpeelliseksi laajaksi osaamiskokonaisuudeksi, jolle on pitkäkestoinen tarve työmarkkinoilla. (Opetusministeriö 2009b: 79.)

Oppisopimustyyppisen täydennyskoulutuksen nähdään soveltuvan hyvin yliopistokeskusten tehtäväksi (Opetusministeriö 2009a). Seinäjoen yliopistokeskuksessa on suunniteltu laajaa yliopistokeskusten yhteishanketta, jossa määriteltäisiin erityis pätevyyksien tarve elinkeinoelämän näkökulmasta. Tampereen yliopistossa on suunniteltu myös laaja-alaista yhteistyöhanketta oppisopimustyyppiseksi koulutukseksi yhteiskuntatieteellisellä koulutus alalla. Haastatteluissa nousee esille, että toteutus sopisi hyvin myös Etelä-Pohjanmaalle.

2.1.4. Opintopolut ja maisteriohjelmat

Alueellisesti hajautettu tutkintoon johtava koulutus on kohdannut viime aikoina kritiikkiä. Yliopistokeskusten arvioinnissa todettiin, ettei ylioppilaspohjainen kandidaattikoulutus ole yliopistokeskuksille ensisijainen tehtävä, sillä vaihtoehtoisia opintopolkuja ja sivuaineita ei ole riittävästi tarjolla. Sen sijaan työelämässä toimivien koulutus on luontevaa. (Helander ym. 2009: 79, 81.)

Tampereen yliopiston strategian uudistamistyössä koettiin tärkeäksi, että koulutustehtävä kohdennetaan nykyistä tarkemmin ja samalla pyritään suurempiin kokonaisuuksiin (Tampereen yliopisto 2009a: 10). Laitoshaastatteluissa nousi esille, ettei ole realistista ajatella, että alueellinen palvelutehtävä laajenisi tutkintoon johtavan koulutuksen osalta.

Tällä hetkellä Seinäjoella on toteutettu tutkintoon johtavaa opintopolkua hoitotieteessä ja sosiaalityössä. Käytännössä kyse on ollut aikuisille suunnatuista avoimen yliopiston opinnoista, joilla kandidaatin tutkintoon tarvittavat opinnot on suoritettu alueella kypsyyskoetta ja joitakin yksittäisiä opintojaksoja lukuun ottamatta. Tutkinnon suorittaminen on edellyttänyt hakeutumista tutkinto-opiskelijaksi ja sitä kautta myös oikeutta kypsyyskokeen suorittamiseen. Kokemukset opintopoluista ovat olleet myönteisiä.

Opintopolut herättävät kiinnostusta laitoksilla. Jos opintopolkua ajatellaan tutkintoon tähtäävänä koulutuksena, ongelmana on erillisvalinnan rajallinen sisäänotto. Yhtenä pulmana haastattelussa koettiin, etteivät avoimen yliopiston opiskelijat voi kaikissa opinaikseissa suorittaa yleisopintoja. Nämä opinnot sijoittuvat opintojen alkuvaiheeseen, eivätkä välttämättä motivoi pääaineopinnoissa pitkälle edennyttä opiskelijaa. Opiskelijalle voi tulla yllätyksenä mm. yleisopintoihin liittyvät läsnäolovelvoitteet. Tästä näkökulmasta yliopistokeskuksessa yhteisesti tarjottavat yleisopinnot ovat yksi kehittämiskohde.

Seinäjoella on toteutettu maisteriohjelmaa tietojenkäsittelytieteessä. Koulutus jäi kertaluonteiseksi. Koulutuksen toteuttamisessa ongelmina koettiin mm. ammattikorkeakoulutaustaisten opiskelijoiden hyvin erilaiset lähtökohdat yliopisto-opiskeluun. Osalta puuttuivat valmiudet itsenäiseen työskentelyyn ja vastuunottoon omista opinnoista. Toisaalta ko. maisteriohjelmaan tulleet opiskelijat tulivat yliopisto-opintoihin ns. kesken matkan, eikä heillä ollut maisteriopintoihin samanlaista kasvua kuin perustutkinto-opiskelijoilla yleensä. (Saarenpää 2007: 28.)

Yliopistorajat ylittävänä yhteistyönä toteutetaan populaari- ja kansanmusiikin maisterikoulutusta. Tampereen yliopiston ja Sibelius-Akatemian yhteistyöhanke käynnistyi vuonna 2008. Sisällöllisesti koulutus on uusi ja innovatiivinen avaus myös emoyliopistojen toiminnassa. Hyvien kokemusten myötä koulutusohjelmalle suunnitellaan jatkoa.

Mielenkiintoista on, että säännöllisesti toteutettavat maisteriohjelmat sopivat yliopistokeskusten arviointiryhmän mielestä hyvin yliopistokeskusten tehtäväksi (Helander ym. 2009: 79). Tämä on hieman ristiriidassa korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen linjausten kanssa. Viimeksi mainitussa korostetaan tutkintokoulutuksen järjestämistä emokampuksella. Kertaluonteisuus on arviointiryhmän mielestä resurssien tuhlausta ja ongelmallista myös opiskelijan kannalta tilanteessa, jossa tutkinnon suorittaminen on jäänyt kesken.

Toisaalta voi kyseenalaistaa kertaluonteisuuden kritiikkiä. Monesti on nähty ongelma, miten tutkintotavoitteinen yliopistokoulutus reagoi varsin jäykästi osaamistarpeiden muutoksiin työmarkkinoilla. Voivatko kertaluonteiset maisteriohjelmat olla vastaus alueellisiin ja ajoittaisiin työvoimatarpeisiin tietyillä alueilla? Koulutusaloittainen jatkuva turvattaisiin ainelaitoksilla.

Ylipäättensä yliopistokeskukset sopisivat hyvin vastaamaan opiskelijan tarpeisiin ja yhteiskunnan muutostarpeisiin nopeasti ja joustavasti. Yliopistokeskusten kykyä havaita näitä tarpeita voi entisestään vahvistaa. Yliopistokeskukset voitaisiin organisoida ”ketteriksi” aikuiskoulutuspalvelujen tuottajiksi vailla raskasta byrokratiaa.

Arviointiryhmän mielestä maisteriohjelmat, jotka hyödyntävät usean yliopiston opetus-tarjontaa ja perustuvat yliopistokeskuksen omille tutkimusvahvuuksille ovat suositeltavia. Lähtökohta on, että Tampereen yliopiston Seinäjoella toteuttamat maisteriohjelmat tukevat yliopiston strategiaa ja alueellista profiloitumista.

Taulukko 4. havainnollistaa Tampereen yliopiston opiskelijamäärää Seinäjoella. Lääketieteen harjoittelujaksot (tarkastelussa alaluvussa 3.5.) lukuun ottamatta tarjonta on suunnattu aikuisille ja työssä käyville. Populaari- ja kansanmusiikin maisteriohjelman ohella Tampereen yliopiston Seinäjoen toiminta sisältää osia tutkintokoulutuksesta (esimerkiksi opintopolut hoitotieteessä ja sosiaalityössä). Yliopistollista tutkintokoulutusta on Etelä-Pohjanmaalla varsin vähän, eikä rakenteellisen kehittämisen ristiaallokossa ole realistista muuta odottaa.

Taulukko 4. Tampereen yliopiston opiskelijat Seinäjoella vuonna 2008 (vrt. Seinäjoen yliopistokeskus 2009: 18).

Koulutus	Opiskelijamäärä
NUORISOKOULUTUS	
Lääketieteen perusopetus Harjoittelujaksot	190
AIKUISKOULUTUS	
Jatkotutkinnot Musiikin ja näyttämötaiteen tohtorikoulu ⁷	4
Perustutkinnot Populaari- ja kansanmusiikin maisterikoulutus ⁸	8
Opintopolut Sosiaalityön opintopolku 2007- Hoitotieteen opintopolku 2007- Hoitotieteen opintopolku 2008-	29 20 25
Täydennyskoulutus	203
Avoin yliopisto⁹	632 (netto) 1016 (brutto)

⁷ Yhteistyössä Sibelius-Akatemian kanssa

⁸ Yhteistyössä Sibelius-Akatemian kanssa

⁹ Netto-opiskelijamäärässä henkilö on laskettu opiskelijaksi vain kerran, vaikka hän osallistuisi useamman opintojaksoon. Luvut sisältävät myös opintopolkuja suorittavat opiskelijat.

2.1.5. Jatko-opintojen kehittäminen

Alueellisen palvelutehtävän osana Seinäjoella on järjestetty ainelaitosten toimintaa tukevaa jatko-opintojen ohjausta. Osa opinnäytetyöntekijöistä on ollut mukana jatko-opintovalmiuksia kehittävässä monialaisessa Edupanet -hankkeessa. Osa on opiskellut tieteenalakohteisessa jatko-opintoryhmässä. (Seinäjoen yliopistokeskus 2008: 8.) Esimerkiksi vuosina 2001–2008 Tampereen yliopiston tietojenkäsittelytieteiden laitos ja TYT-Seinäjoki järjestivät yhteistyössä tohtorin tutkinnon suorittamiseen tähtäävää jatkokoulutusseminaaria.

Seinäjoen yliopistokeskuksessa on tehty laskelma jatkotutkinnoista, joiden suorittaminen on liittynyt kiinteästi yliopistojen toimintaan alueella. Tampereen yliopiston osuus näistä jatkotutkinnoista oli runsaat 40 prosenttia vuosina 2001–2008. Ko. laskelman mukaan tohtorin ja lisensiaatin tutkintoja valmistui Tampereen yliopistoon yhteensä 18 vuosina 2001–2008. (taulukko 5.)

Taulukko 5. Seinäjoen yliopistokeskuksen toimintaan sisältyvät jatkotutkinnot vuosina 2001–2008 (Seinäjoen yliopistokeskus 2009).

Yliopisto	Lukumäärä
Tampereen yliopisto	18
Helsingin yliopisto	4
Sibelius-Akatemia	1
Tampereen teknillinen yliopisto	4
Vaasan yliopisto	12
Muut yliopistot	4
Yhteensä	43

Yliopistoallianssin suunnitteluryhmä on pohtinut kriittisesti, tarvitseeko allianssiin kuuluvissa yliopistoissa edustetuilla oppiaineilla olla kaikilla omaa jatkokoulutusta. Jatkokoulutuksen keskittämisen taustalla on pyrkimys tieteellisesti korkeatasoisiin jatkokoulutusohjelmiin. (Jyväskylän yliopisto, Tampereen teknillinen yliopisto & Tampereen yliopisto 2007.)

Seinäjoen yliopistokeskuksessa järjestettyjen jatko-opintoryhmien luonne on ollut täydentävä. Yliopistokeskusten arvioinnissa kiinnitetään huomiota juuri tähän. Raportissa todetaan, että tutkijakoulutusta tukevaa metodiopetusta tarjotaan useissa yliopistokeskuksissa. Tällaista toimintaa arviointiryhmä tukee, mutta kokee samalla tärkeäksi, että jatko-opiskelijat osallistuvat emoyliopistojen tutkijaryhmiin ja tutkijakouluihin. (Helander ym. 2009: 80.)

Yliopistoallianssia koskevassa selvityksessä kiinnitetään huomiota jatkotutkintoja suorittaneiden henkilöiden vähäiseen sijoittumiseen elinkeinoelämän palvelukseen (Jyväskylän yliopisto, Tampereen teknillinen yliopisto & Tampereen yliopisto 2007: 16). Siksi jatkokoulutuksen kehittämistä tulisi suunnitella yhdessä työnantajien kanssa. Tällainen lähestymistapa jatkokoulutukseen kehittämiseen on luonnollinen Seinäjoen yliopistokeskuksessa, jossa Epanet -tutkimusprofessuuriverkosto ja sen innovatiiviseksi kuvattu yritysrahoitusmalli on tehnyt rajapinnan matalaksi.

Yliopistokeskuseminaarissa keväällä 2009 yliopistokeskusten edustajat jakoivat yhteisen huolensa jatko-opintohankkeiden jatkosta. Useissa yliopistokeskuksissa hankkeet olivat jääneet ilman rahoitusta. Nyt ollaan rakentamassa yliopistokeskusten yhteistä ohjelmaa, joka laajana yhteistyöhankkeena keräisi riittävän rahoituksen mm. metodiopinnoille ja tutkijatyöryhmille. Seinäjoen yliopistokeskuksen sisäisessä työnjaossa jatko-opintojen kehittäminen on ollut Tampereen yliopiston toimintasarkaa.

2.2. Tutkimus

Korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen raportissa uudistuksen tavoitteita ovat mm. paremmat edellytykset kilpailla kansainvälisestä tutkimusrahoituksesta ja resurssien kohdentaminen huippututkimukseen (Opetusministeriö 2008a). Ajatus ei ole aivan uusi. Näätänen (1999) kritisoi jo 1990-luvun loppupuolella vahvasti yliopistojen hajasijoitusta. Perusteluina hän totesi, että useilla aloilla jäädään jälkeen kansainvälisestä tasosta, eikä saavuteta riittävää kriittistä massaa.

Toisaalta Näätänen (1999: 185–188) pohti hajasijoituksen etuja tavalla, joka voidaan rinnastaa yliopistokeskuksiin. Ensinnäkin erilaiset alueet tarjoavat alueellisia erityispiirteitä, joita voidaan hyödyntää opetuksessa ja tutkimuksessa. Hajautettu yliopistotoiminta tuo paikalliselle elinkeinoelämälle uusia mahdollisuuksia ja toimii ”henkisenä innoittajana”.

Suomalaisia huippuinnovaatioita tutkineet ovat painottaneet, että uuden tuottaminen edellyttää moninaista verkostoitumista Suomessa ja kansainvälisesti. Osaamisen maantieteellinen sijainti osoittautui toisarvoiseksi tekijäksi sille, että osaaminen etsitään mistä päin maailmaa tahansa. (Miettinen, Lehenkari, Hasu & Hyvönen 1999: 213.) Myös tämän selvitystyön haastatteluissa kyseenalaistettiin, mitä lisäarvoa tuo yhteinen työtila, kun ”tieto liikkuu ja ihmiset liikkuvat”. Tärkeämpää on tavata ihmisiä erilaisissa verkostoissa.

Nykyään tutkimusrahoitusta suunnataan strategisille avainaloille ja toimijoiden väliseen verkostoitumiseen (Nieminen 2004: 18). Karrikoidusti voi sanoa, ettei alueilla ole tässä suhteessa liiemmästi valinnanvaraa. Alueiden kilpailukyky perustuu liikemaaailman oppeihin, on erotuttava, valittava avaintoimialoja ja luotava menestystarinoita. Sama pätee tutkimukseen.

Tämän selvityksen lähtökohtana ovat Etelä-Pohjanmaan korkeakoulumallin temaattiset painopistealueet. Painopistetutkimuksen vahvuutena Näätänen (1999: 146) kokee, että

toisiaan vierastavat tutkijaryhmät saadaan saman teeman ympärille ”puhaltamaan yhteen hiileen”, jolloin sivutuotteena syntyy uusia ideoita.

Painopistetutkimuksen riskeinä on, että aihe voi olla tutkimuksellisesti liian vaikea, jolloin tutkija joutuu siirtymään tutkimuksellisesti ns. harmaalle alueelle, eikä tutkimuksen laatu pysy samana. (Näätänen 1999: 141–142, 146.) Toisaalta epämurkavuusalueelle siirryttäessä tutkija joutuu myös uusiutumaan, ja samalla tapahtuu kehittymistä.

Tutkimuksen vaikuttavuudessa on eri tasoja. Yksinkertainen jaottelu erottaa tiedon eli substanssin, tiedonsiirron ja vastaanottajan mahdollisuudet hyödyntää tietoa (Nieminen 2004: 28). Alueella toteutettavan tutkimustyön erityisenä vahvuutena voidaan pitää ketjun loppupäätä. Matala rajapinta työ- ja elinkeinoelämään luo tutkimushankkeita, joiden tulokset eivät ole kaukana toimijoiden arkipäivästä. Toisaalta yhteistyöverkostoissa varmistutaan vastaanottajan mahdollisuuksista hyödyntää tietoa.

Yliopistollisessa tutkimuksessa painopiste on viime vuosina siirtynyt aiempaa enemmän soveltavan¹⁰ tutkimuksen suuntaan. Soveltava tutkimus on perinteisesti ongelma-keistä ja edellyttää monitieteistä lähestymistapaa. Tutkimuksessa onkin tapahtunut poikkitieteellisyyden lisääntymistä. (Kaukonen 2004: 73, 78). Alueen tarpeista tehtävä soveltava tutkimus on ennen kaikkea ongelmalähtöistä. Samalla on kuitenkin huolehdittava soveltavan ja ongelmalähtöisen tutkimuksen yhtymäkohdista perustutkimukseen.

Epanet -tutkimusprofessuuriverkosto on näyttö alueen ja elinkeinoelämän vahvasta sitoutumisesta tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Tampereen yliopiston käynnissä olevat professuurit ovat osa alueet ja hyvinvointi -tutkimuskokonaisuutta. Tampereen yliopiston profiloituminen on kuitenkin merkinnyt sitä, ettei elinkeinoelämä ole toiminnan merkittävä tukija. Ainoastaan sähköisen liiketoiminnan rahoitus keräsi yritysten rahoitusta.

Sen sijaan julkisoikeudelliset organisaatiot ovat merkittäviä tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoittajia. Seinäjoen kaupunki rahoittaa mm. innovaatioympäristöjen tutkimusta. Lääketieteen ja hoitotieteen tutkimuksen kannalta Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin tuki on toiminnan edellytys. Entä onko tarpeen vahvistaa julkisiin palveluinnovaatioihin liittyvää tutkimusta Epanet -verkostossa?

Epanetin syntyvaiheessa määriteltiin tutkimuksen kehittämisen päämäärinä:

- tukea alueellista innovaatiojärjestelmää kokonaisuutena,
- sellaisten huippututkimusryhmien synnyttäminen, jotka ovat kilpailukykyisiä kansallisista ja kansainvälisistä resursseista (Sotarauta, Lakso & Kurki 1999: 23).

Yliopistojen rakenteellisen kehittämisen edetessä on yhä haasteellisempaa toimia samanaikaisesti molempien edellä mainittujen päämäärien eteen.

¹⁰ Soveltavan tutkimuksen tavoitteena on uuden tiedon avulla toteutettava käytännön sovellus. Sovellus voi olla uusi keino tietyn ongelman ratkaisemiseksi. Tutkimus- ja kehittämistoiminnalla pyritään systemaattisesti tiedon lisäämiseen ja sen hyödyntämiseen uusien sovellusten löytämiseksi. (Tilastokeskus 2008: 52.) Tällä tavalla määriteltynä soveltava tutkimus on lähellä innovaatiotoiminnan määrittelyä.

Yliopistokeskusten arvioinnissa nostettiin esille Seinäjoen yliopistokeskuksen tutkimuspainotteisuus ja tarve fokusoida tutkimusta. Yliopistokeskusten ongelmana nähtiin pienet tutkimusryhmät ja vähäinen tutkimushenkilöstö. (Helander ym. 2009. 81.) Tampereen yliopiston Seinäjoen tutkimus- ja kehittämistoiminta vastaa varsin hyvin profiloitumisen haasteeseen. Voi silti pohtia, toisiko yhteinen temaattinen tutkimus- ja kehittämishankekokonaisuus julkisten palveluinnovaatioiden saralla uutta lisäarvoa.

Joka tapauksessa alueen tutkimus- ja kehittämistoimintaa leimaa ”pioneerihenkisyys”. Yhden professorin vastuulla on tutkimushankkeiden vetäminen, tutkimusryhmään kuuluvien jatko-opiskelijoiden ohjaaminen ja laaja-alaisen yhteistyöverkoston ylläpito. Rakenne on henkilösidonaisuudessaan hyvin haavoittuva.

Uusien hankkeiden aikaansaaminen edellyttää työpanosta. Erityisesti rahoituksen hankkiminen on työlästä. Koko rahoitusjärjestelmän hoitaminen on haastavaa, sillä rahoitus kertyy pääsääntöisesti useista lähteistä. Hankerahoituksen päättyminen voi lyhyessä ajassa romuttaa pitkäjäksoisenkin kehittämistyön.

Tampereen yliopiston tutkimus- ja kehittämistoiminta tukee omalta osaltaan alueellista yhteistyöverkostoa. Tässä suhteessa on asetettu toimijoille suuria odotuksia. Lääketieteen ja hoitotieteen toimintaympäristö on luonteeltaan spesifi. Samalla se merkitsee mm. aluekehittäjille ja aikuiskoulutuksen toimijoille paineita osallistua yleisluonteisiin yhteistyöhankkeisiin ja verkostoihin.

Taulukkoon 6 on koostettu tiedot Tampereen yliopiston tutkimuksesta Seinäjoella. Epanet -professuuriverkoston Seinäjoelle sijoitettuja tutkimusaloja ovat innovaatioympäristöt, laboratoriolääketiede ja populaarimusiikki. Hoitotieteen professori toimii sivutoimisesti Etelä-Pohjanmaalla, sairaanhoitopiirin rahoituksen turvin. Lääketieteessä opetus ja tutkimus nivoutuvat toisiinsa.

Taulukko 6. Tampereen yliopiston tutkimustoiminta Etelä-Pohjanmaalla¹¹

Laitos	Tutkimusprofessuuri	Henkilö	Vuosi
Yhdyskuntatieteiden laitos – Alueellisen kehittämisen tutkimusyksikkö SENTE	Aluetiede: Kaupunkien kilpailukyky	Prof. Markku Sotarauta	2000–2004
	Innovaatioympäristöt	Tutkimuspäällikkö Jari Kolehmainen	2007–2012
Hoitotieteen laitos	Hoitotiede	Prof. Eija Paavilainen (sivutoiminen)	2002–
Lääketieteen laitos	Yleislääketiede	Prof. Irma Virjo (sivutoiminen)	1991–2010
	Laboratoriolääketiede: päihdelääketiede	Prof. Onni Niemelä	2001–2005 2006–2010
	Anestesiologia	Prof. Arvi Yli-Hankala (sivutoiminen)	2003–
Musiikintutkimuksen laitos	Populaarimusiikki	Prof. Vesa Kurkela	2007–2011

¹¹ Kursiivilla on merkitty nykyisen rahoituksen päättymisajankohta.

3. LAITOSTEN TOIMINTA JA TOIMINTAMAHDOLLISUUDET

3.1. Alueellinen kehittäminen, innovaatioympäristöt

Soveltavan aluetieteen keskeinen tutkimuskohde on alueellinen kehitys. Aluetieteessä pohditaan, miten alueellisiin muutoksiin ja alueelliseen kehitykseen voitaisiin vaikuttaa niin, että ihmisten aineellinen ja henkinen hyvinvointi saavutettaisiin mahdollisimman hyvin ja kestäväällä tavalla. (Tampereen yliopisto 2008: 45.)

Alueellisen kehittämisen tutkimusyksikkö (SENTE) toimii Seinäjoella ja Tampereella. Yksikkö tuottaa tietoa kaupunkiseudun kehittämisen ja kehityksen kannalta keskeisistä ilmiöistä. Lähtökohtana on kilpailukykyisyys, joka perustuu osaamiselle, oppimiselle ja innovatiivisuudelle. (Sente 2007: 4; Yhdyskuntatieteiden laitos 2008: 1.)

Sentessä on kehitetty alueellisen kilpailukykyyn malli¹². Tämän selvitystyön näkökulmasta on kiinnostavaa, miten osaava, innovatiivinen ja korkeasti koulutautunut työvoima nähdään yritysten tärkeimmäksi pääomaksi. Alueen koulutusjärjestelmän toimivuus ja kyky reagoida yritysten muuttuviin tarpeisiin on keskeistä. Yritykset hakeutuvat sinne, missä osaava työvoima viihtyy. (Sotarauta & Kolehmainen 2009: 5.)

Alueellisen kilpailukykyyn mallissa yhtenä osa-alueena on hyvä kehittäjäverkosto. Toimijoiden välinen vuorovaikutus on tärkeä osa kilpailukykyä. Toimijoiden kehittämisaktiivisuudella ja osaamisella haastetaan olemassa olevia ajattelumalleja. Tärkeää on löytää kilpailuetu, jolla voi erottua muista kilpailevista alueista. (Sotarauta & Kolehmainen 2009: 6.)

Epanet-korkeakouluverkosto on nähty uudenaikaisena korkeakoulutoiminnan mallina Suomessa. Se on ollut esimerkki alueellisen innovaatiopolitiikan yhdistämisestä yliopisto- ja korkeakoulutoimintaan. (Kinnunen, Eskelinen, Lehto & Karjalainen 2004: 9.) Tavoitteena oli luoda malli, jossa

- vahvistetaan Etelä-Pohjanmaan osaamisympäristöä,
- luodaan edellytyksiä Etelä-Pohjanmaan osaamisen tason nostamiselle verkostoitumisen avulla,
- linkitetään maakunnassa oleva osaaminen kansallisiin ja kansainvälisiin verkostoihin. (Sotarauta, Lakso & Kurki 1999: 7–8.)

Tälle perustalle rakentuu myös Etelä-Pohjanmaan korkeakoulumalli. Profiloitumisella ja painopistealueilla haetaan kilpailuetua, jolla voidaan erottua muista alueista.

Tällä hetkellä Seinäjoella tutkitaan pienten ja keskisuurten kaupunkiseutujen innovaatioympäristöjen kehittymistä ja kehittämistä. Tarvelähtöisen innovaatiotoiminnan malli

¹² Mallin osa-alueita ovat yritykset, inhimilliset resurssit, asuin- ja elinympäristön laatu, tehokas kehittämistoiminta, verkostoihin kuuluminen, infrastruktuuri, imago ja luova jännite.

pitää sisällään yritysten ja julkisten organisaatioiden tarpeet kehittää omia tuotteitaan, palvelujaan ja toimintatapojaan käyttäjälähtöisesti. Innovaatio saa alkunsa asiakkaiden ja palvelujen käyttäjien uusista vaatimuksista eikä esimerkiksi tieteellisistä tutkimustuloksista. Tutkimus on kuitenkin innovaatioprosessin tukena eri vaiheissa. (Kolehmainen & Pulkkinen 2008: 12-13.) Tarvelähtöinen innovaatiotoiminnan malli soveltuu julkisiin palveluinnovaatioihin hyvin.

Senten Seinäjoen toiminta on mukana hanketoiminnassa, jonka tavoitteena on lisätä kuntien ja alueella edustettuina olevien innovaatiotoimijoiden yhteistyötä Etelä-Pohjanmaalla. Hanke kohdistuu palvelutuotannon ydinalueille: sosiaali- ja terveystoimeen, sivistystoimeen sekä tekniselle sektorille.

Sente on myös tuottanut sisältöjä alueellista kehittämistä tukeviin koulutuksiin. Esimerkiksi Tampereen yliopiston ja Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin yhteisessä innovaatiokehittämisen ja -johtamisen koulutusohjelmassa Sente on ollut mukana sekä suunnittelussa että toteutuksessa. Yhteistyötä aluekehittäjäkoulutuksissa on tehty myös Etelä-Pohjanmaan korkeakouluyhdistyksen kanssa.

3.2. Hallintotiede

Hallintotieteen kiinnostuksen kohteena on hallinto erityisesti julkisissa mutta myös yksityisissä ja yleishyödyllisissä organisaatioissa. Näkökulmina ovat toiminnan organisointi ja johtaminen, organisaatioiden toiminnan laatu ja sen parantaminen sekä toiminnan vaikuttavuus kansalaisten ja muiden asiakasryhmien kannalta. (Johtamistieteiden laitos 2009.) Palveluinnovaatioihin liittyvä tutkimus, kehittäminen ja koulutus ovat tieteenalan ytimessä.

Seinäjoella on järjestetty hallintotieteen opintoja laajasti sekä avoimena yliopistopetuksena että täydennyskoulutuksena. Esimerkkinä vuosien takaa on hallintovirkamiestutkintoon johtanut koulutus, joka oli uraa uurtava tutkintotavoitteisen aikuisopiskelun näkökulmasta. Hallintotieteen opintojen kysyntä on ollut hyvä koko 2000-luvun ajan.

Tampereen ja Vaasan yliopistojen välisissä keskusteluissa on ollut esillä yhteisen hallintotieteen perus- ja aineopintokokonaisuuden rakentaminen Seinäjoelle. Molemmissa yliopistoissa avoimen yliopiston väylän kautta tulee tutkinto-opiskelijaksi noin viisi opiskelijaa vuodessa, joten varsinaisesta tutkintoon johtavasta opintopolusta ei kuitenkaan olisi kyse. Tällä hetkellä Tampereen yliopistossa ei ole riittävästi opetusresursseja yhteisen opintopolun rakentamiseen.

Laitoksella koetaan, että jo nykyisellään yhteistyösuhteet Etelä-Pohjanmaalle ovat hyvät. Esimerkiksi Suupohjassa toteutetaan täydennyskoulutusohjelmaa, jossa tarkastelun kohteena on sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistaminen. Täydennyskoulutuksessa uusia yhteistyömahdollisuuksia tuo Public MBA -ohjelma. TYTin koulutus- ja kehittäispalvelujen koordinoima koulutusohjelma on suunnattu julkisen sektorin johtotehtävissä oleville.

Tampereen yliopistossa toimii hallintotieteiden keskus, joka edustaa laajasti hallintotieteiden eri suuntia¹³. Keskuksen toiminnan kehittämisessä on otettu huomioon yliopiston strateginen tavoite luoda eri aloja integroivia temaattisia tutkimusohjelmia. Yliopiston sisällä hallintotiede ja sen läheiset tutkimusalat yhdistävät voimiaan julkisrahoitteisten palvelujen tutkimusprofiilin vahvistamiseksi. Tavoitteena on saada aikaan monitieteellistä yhteistyötä.

Vuoden 2009 alusta hallintotieteiden keskusta on vahvistettu Tampereen yliopiston ja Tampereen kaupungin yhteistyöhankkeella, joka tähtää uusiin innovaatioihin kaupungin hyvinvointi- ja kulttuuripalveluissa. Palvelujen laatu, tehokkuus ja asiakaslähtöisyys ovat kehittämistyön kohteena. Avoimen innovaatiotoiminnan mukaiset yhteistyöverkostot ovat keskeisiä palvelujen uudistamistyössä.

Haastatteluissa nousi esille, että Seinäjoen kaupungin tarpeet ja Etelä-Pohjanmaan korkeakoulumallin lähtökohdat ovat yhteneviä tämän hankekokonaisuuden kanssa. Siksi olisi luontevaa rakentaa hanke, jonka kautta Tampereen yliopiston Seinäjoen toiminta tulisi osaksi myös tätä yhteistyöverkostoa.

3.3. Hoitotiede, perhehoitotyö

Tampereen yliopiston hoitotieteen laitos on profiloitunut perhehoitotieteeseen. Laitoksen strategiassa ja tutkimusohjelmassa todetaan, että tutkimus kohdistuu potilaan ja perheen terveyteen ja hyvinvointiin, eri elämänvaiheissa elävien ihmisten arkielämässä selviytymiseen, itsestä ja läheisistä huolenpitoon sekä ammatilliseen hoitotyöhön eri sektoreilla (Hoitotieteen laitos 2008: 3).

Hoitotieteen laitos tuottaa tietoa hoitotyöhön sekä terveydenhuollon ja muiden asiasta kiinnostuneiden käyttöön. Lisäksi tuotetaan toimenpidesuosituksia terveydenhuoltoon. Asiantuntijuuden kehittämisen näkökulmasta laitoksen strategiassa nousee esille tutkimus siitä, miten hyvinvointia johdetaan ja kehitetään eri toimintaympäristöissä. (Hoitotieteen laitos 2008: 3.)

Perhehoitotyöhön liittyvä tutkimus- ja kehittämistyö on alkanut Seinäjoella vuodesta 2002. Laitoksen toimintaa Seinäjoella ovat perhehoitotieteellisten tutkimus- ja kehittämishankkeiden lisäksi tutkielmien ja väitöskirjojen ohjaaminen sekä avoimen yliopiston kautta tarjottava tutkintovaatimusten mukainen opetus. Hoitotieteen sivutoimista professoria rahoitetaan alueellisista varoista mm. Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin, Seinäjoen ammattikorkeakoulun ja Seinäjoen kaupungin toimesta.

Tutkimus- ja kehittämistyö Seinäjoella liittyvät vahvasti julkisiin palveluinnovaatioihin. Tutkimus on käytäntösuuntautunutta toimintatutkimusta, jossa tuotetun tiedon avulla pyritään kehittämään asiakkaiden, potilaiden ja perheiden hoitamisen laatua. Lähtökohdana on asiakasvaikuttavuus eli, miten palvelut koetaan, miten palvelut vaikuttavat hyvinvointiin ja miten tehokkaita ne ovat. (Hoitotieteen laitos 2008: 3; Finne 2009.)

¹³ hallintotiede, julkisoikeus, aluetiede, ympäristöpolitiikka ja kunnallistiede

Esimerkki innovaatioprosessista on päivystyspoliklinikan toiminnan kehittäminen. Lähtökohtana oli asiakaspalautteesta ilmennyt tarve toimintamallin kehittämiseen. Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri oli yhteydessä hoitotieteen laitokseen kehittämistyön aloittamiseksi. Hoitohenkilökunta ja tutkijat etsivät yhdessä ongelmanratkaisukeinoja ja tekivät yhteistyötä uuden toimintamallin (palveluinnovaation) luomiseksi.

Esimerkki palveluinnovaatiosta on se, miten potilasta ja hänen perhettään ohjeistetaan päiväkirurgisesta hoidosta kotiutettaessa. Aiemmin potilas saattoi lähteä kotiin saamatta erityistä ohjeistusta. Myöhemmin potilas joutui lähtemään uudelleen lääkärin vastaanotolle, kun kotihoidossa ilmeni ongelmia. Hyvä ohjeistus potilaan kotiutuessa on kuitenkin vähentänyt uudelleen käyntien tarvetta. Palveluinnovaatio merkitsee siten asiakkaalle aiempaa parempaa palvelua (palvelun laatu -ulottuvuus) ja organisaatiolle resursien tehokasta käyttöä.

Hoitotieteen laitoksen kohdalla on erityisesti pantava merkille yhteistyö Seinäjoen ammattikorkeakoulun kanssa. Esimerkiksi voidaan ottaa tutkimushanke, jossa ammattikorkeakoulun opiskelijat huolehtivat aineistonkeruusta ja aineiston analysoinnista omissa opinnäytetöissään. Hoitotieteen laitoksella on jatkettu analyysiä ja laadittu tutkimushankkeesta tieteellinen artikkeli. Vastaavasti tutkimushanke on voinut rakentua osista, jotka on toteutettu ammattikorkeakoulussa. Hoitotieteen laitoksella on tehty yhteenvetoanalyysi tieteellisten tutkimustulosten pohjaksi.

Hoitotieteen laitos on vuodesta 2006 alkaen tarjonnut aineopintoja avoimessa yliopistossa. Opinnot muodostavat opintopolun, jolla voi päävalinnan ohella erillisvalinnan kautta hakea suorittamaan ylempää korkeakoulututkintoa. Hoitotieteen koulutusohjelmiin hakevilta edellytetään kuitenkin terveydenhuoltoalan ammattikorkeakoulututkinto tai sitä vastaavaa tutkinto. Siten yhteistyö alueella toimivan ammattikorkeakoulun kanssa on tärkeää opiskelijarekrytoinnin näkökulmasta.

Hoitotiedettä pääaineenaan opiskelevat suorittavat harjoitteluaan myös Etelä-Pohjanmaalla. Opiskelija voi suorittaa hoitotyön opettamiseen liittyvän harjoittelujakson Seinäjoen ammattikorkeakoulussa. Hoitotyön johtamiseen suuntautuneet opiskelijat voivat suorittaa harjoittelun Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirissä.

Työelämän muutokset tiedostetaan hoitoalalla. Lähitulevaisuudessa hoitoalalta jää runsain määrin eläkkeelle klinisen hoitotyön asiantuntijoita kuten ylihoitajia. Myös hoitotyön opettajista on tulossa pulaa. Perinteistä tutkintokoulutusta ei todennäköisesti kyetä tarjoamaan riittävästi osajien turvaamiseksi. Haastattelussa nousi esille myös oppisopimustyyppisen koulutuksen mahdollisuudet hoitoalalla.

3.4. Kasvatustiede

Kasvatustieteen perus- ja aineopintoja on tarjottu Seinäjoella jo 1980-luvulta lähtien. Laitoksella koetaan, että kyse on jo vakiintuneesta toiminnasta. Jatkossakin tarjontaa on, jos vain kysyntää riittää.

Kasvatustieteiden laitoksen tehtävänä on tiedon tuottaminen elinikäisestä oppimisesta, kasvusta, kasvatuksesta ja inhimillisestä kehityksestä (Kasvatustieteiden laitos 2007: 4). Laitoksen sisällä elinikäisen oppimisen periaatteet on uuden yliopistolain tavoitteiden mukaisesti sisään rakennettu kaikkeen toimintaan.

Toiminta on profiloitunut myös ammatilliseen kasvuun ja työelämässä tarvittavan osaamisen kehittämiseen sekä koulutuksen kansainvälisiin kysymyksiin ja monikulttuurisuuteen. Tämä tuo kiinnostavan näkökulman myös Etelä-Pohjanmaan korkeakoulumalliin. Suomalaisen yhteiskunnan monikulttuurisuuden lisääntyminen on ollut sysäys kasvatustieteiden laitoksella toteutettaviin hankkeisiin, joissa tarkastellaan palvelualojen ammatillisen koulutuksen haasteita. Julkisten palveluinnovaatioiden kannalta monikulttuurisuus on samalla sekä haaste että mahdollisuus myös Seinäjoella.

Yhtenä uutena yhteistyömahdollisuutena laitoksella koetaan opinnäytetöiden tutkimusaiheiden saaminen alueelta. Opinnäytetöiden empiirisenä tutkimuskohteena on monesti opiskelijan kotikunnassa sijaitseva oppilaitos. Opinnäytetöitä ohjaavien henkilöiden kautta voitaisiin kuitenkin saattaa opiskelijoiden tietoon myös muita mielenkiintoisia tutkimusongelmia.

Opettajankoulutus (lastentarhan-, luokan- ja aineenopettajien koulutus) muodostaa oman hallinnollisen kokonaisuuden osana kasvatustieteitä. Myös opettajankoulutuksen näkökulmasta Tampereen yliopiston Seinäjoen toiminnalla on pitkät perinteet. 1990-luvulla käynnistyivät luokanopettajien poikkeuskoulutukset, joiden taustalla oli pula pätevistä opettajista.

Tarvelähtöisesti käynnistyivät myös esiopetukseen suunnatut koulutuskokonaisuudet. Varhaiskasvatuksen perusopintoja on tarjottu useina vuosina. Pula pätevistä lastentarhanopettajista nousi esiin haastattelussa. Varhaiskasvatuksen opintopolku onkin suunnitteilla.

3.5. Yleis- ja laboratoriolääketiede

Lääketieteen laitoksen perusopetusta on annettu Seinäjoella vuodesta 1991 alkaen. Tavoitteena on, että opiskelijat oppivat käytännön työtä tavallisessa keskussairaalassa ja sen kanssa yhteistyössä toimivissa terveyskeskuksissa (Lääketieteen laitos 2009). Lääketieteen laitoksen Seinäjoen opetus on esimerkki tarvelähtöisyydestä. Pitkälle erikoistuneen yliopistosairaalan harjoitteluolosuhteet eivät kaikilta osin vastanneet terveyskeskuslääkäriksi valmistuvan opiskelijan tarpeita.

Nyttemmin lähes jokainen lääketieteen opiskelija suorittaa harjoittelujakson Etelä-Pohjanmaalla. Käytännössä Seinäjoki-opetus sisältää kliinisen työskentelyn kirurgian osastoilla ja päivystyksessä, sisätautien osastoilla ja päivystyksessä sekä opetusterveyskeskuksessa, yhteensä kuuden viikon ajan. Lääketieteen laitoksen opetus ei tuota tutkintoja Seinäjoella, mutta harjoittelujakso on osa lääketieteen lisensiaatin tutkintoon tähtäävää perusopetusta.

Opiskelijapalautteessa on tullut positiivista palautetta ilmapiirin opiskelumuotoisyydestä. Suomen Medisiinariliiton myöntämässä vuoden opetusteko 2002 -kunniamaininnassa nousivat esille mm. motivoiva ja innostava opetus, kandimyonteiset järjestelyt ja käytännönläheiset potilaskontaktit. (Virjo 2006: 16.) Toisaalta palautteesta on käynyt ilmi, miten haastavaa on siirtää harjoittelujaksolle toiselle paikkakunnalle.

Haastattelussa pohdittiin, mitä koulutuksen hajauttaminen alueelle edellyttää. Ensinnäkin koulutus täytyy suunnitella hyvin, toiseksi tarvitaan hyvät yhteydet paikallisiin toimijoihin ja kolmanneksi tarvitaan riittävästi henkilöresursseja käytännön asioiden hoitamiseksi.¹⁴

Seinäjoki-opetuksen tulevaisuus näyttää tällä hetkellä vakaalta. Opetuksella on haastattelun mukaan ”selvä paikkansa” lääketieteen laitoksen toiminnassa. Kokeiluja koulutuksen laajentamisesta muihinkin lääketieteen oppiaineisiin on tehty, mutta toistaiseksi koulutuksen laajentaminen ei ole todennäköistä resurssien puutteen vuoksi.

Lääketieteen lisensiaatin tutkinnon suoritettuaan lääkäri voi suorittaa perusterveydenhuollon lisäkoulutuksen. Kolme vuotta kestävä lisäkoulutus antaa mahdollisuuden työskennellä itsenäisenä lääkärinä osana sosiaaliturvajärjestelmää. Lisäkoulutus suoritetaan käytännön työnä mm. terveyskeskuksessa ja opetussairaalassa. (Lääketieteen laitos 2009.)

Perusterveydenhuollon lisäkoulutusta suorittavia lääkäreitä työskentelee Seinäjoen keskussairaalassa eri alojen osastoilla ja poliklinikoilla. Terveyskeskuspalvelua suorittavia lääkäreitä on Seinäjoen terveyskeskuksessa yleensä useita. Lisäksi lääkäreitä työskentelee muissa Etelä-Pohjanmaan terveyskeskuksissa.

Erikoislääkärikoulutus suoritetaan yliopiston erikoistumisohjelmassa. Koulutusohjelman vastuuhenkilö hyväksyy tutkintoa suorittavalle lääkärille henkilökohtaisen opintosuunnitelman, joka sisältää mm. erikoisan koulutuksen. Erikoislääkäritutkinnon suorittaminen kestää alasta riippuen viidestä kuuteen vuotta. Pääsääntöisesti puolet koulutuksen käytännön työstä suoritetaan yliopistosairaalan ulkopuolisissa koulutuspaikoissa. (Lääketieteen laitos 2009.)

Seinäjoen keskussairaalassa on useille eri klinisille erikoisaloille erikoistuvia lääkäreitä suorittamassa vaadittavaa palvelua. Kunkin alan seniorilääkärit ohjaavat heitä työssä. Yleislääketieteeseen erikoistuvat lääkärit suorittavat oman alan klinisen palvelun terveyskeskuksissa.

Tampereen yliopisto, terveyskeskukset ja Pirkanmaan sairaanhoitopiiri ovat tehneet koulutusjärjestelyjä koskevan sopimuksen, joka koskee peruskoulutusta, perusterveydenhuollon lisäkoulutusta ja erikoislääkärikoulutusta. Sopimuksessa opetus-terveyskeskukselta edellytetään myös toimipaikkakoulutusta.

¹⁴ Seinäjoki-opetukseen tarvittavat henkilöresurssit ovat: kirurgian apulaisopettaja, sisätautien apulaisopettaja, yleislääketieteen apulaisopettaja, yhteinen opetushoitaja ja opetuksen koordinaattori. Lisäksi keskussairaalan ja terveyskeskusten lääkärit ja muu henkilökunta osallistuvat ohjaukseen.

Moniammatillinen toimipaikkakoulutus on osaltaan julkisten palveluinnovaatioiden mahdollistaja, sillä koulutuksissa käydään läpi työhön liittyviä keskeisiä kysymyksiä. Erityinen huomio on yksikön sisäisten toimintakäytäntöjen kehittämisessä. Käytännössä kuitenkin mm. terveyskeskusten henkilöstöpula, suhteellisten resurssien vähentyminen ja meneillään olevat isot organisaatiomuutokset ovat vaikuttaneet siihen, ettei voimavaroja ole ollut riittävästi tähän kehittämistyöhön. (Holmberg-Marttila, Vilppula, Savolainen & Mattila 2008: 3024–3025).

Huomionarvoista on, että koulutusasiat ovat myös rekrytointivaltti. Jos nuori lääkäri saa myönteisen kokemuksen työskentelystään terveyskeskuksessa, se voi innostaa häntä hakeutumaan ko. paikkaan töihin. Erityisesti ohjauksella ja tuella on suuri merkitys. Toisaalta kokeneelle lääkärille on palkitsevaa välittää omaa osaamista ja hiljaista tietoa nuorelle lääkärille. Näillä asioilla on merkitystä mm. siksi, että useissa terveyskeskuksissa kärsitään lääkäripulaa.

Lääkärikoulutus on mielenkiintoinen esimerkki työelämäläheisestä koulutuksesta. Edellä kerrottiin tarpeesta järjestää koulutusta työpaikalla, aidossa työympäristössä ja työtilanteissa. Tästä lähtökohdasta lääkärikoulutuksen käytänteet ovat mielenkiintoisia yliopiston oppiaineille laajemminkin.

Lääketieteen perusopetuksen rinnalla on toteutettu tutkimusta mm. perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon välisestä tiedonkulusta, sähköisten sairauskertomusten käytöstä terveyskeskuksissa sekä antikoagulanttihoidosta. Tutkimusryhmään on kuulunut yleislääketiedettä edustavien terveyskeskuslääkärien ja alan professorin lisäksi myös Tampereen teknillisen yliopiston telelääketieteen ja terveydenhuollon tietoteknologian professori.

Laboratoriolääketieteessä on suuntauduttu päihdelääketieteen tutkimukseen. Lääketieteellisen tutkimuksen yksikössä tutkitaan alkoholin suurkulutuksen aiheuttamia kudosaivourioita ja kehitetään päihdesairauksien diagnostiikkaa. Tavoitteena on kehittää uusia menetelmiä alkoholin liikakäytön toteamiseksi mahdollisimman varhain. Vuosina 2001–2008 laboratoriolääketieteen tutkimusryhmä on tuottanut viisi väitöskirjaa. Ryhmä tekee tutkimustyötä Seinäjoen keskussairaalan laboratoriossa.

Julkisia palveluja uudistettaessa tieto kehittämistarpeista on ensiarvoisen tärkeää. Etelä-Pohjanmaa on mukana, kun potilastyytyväisyyttä mitataan perusterveydenhuollossa. Potilaiden mielipiteitä mittaavan tiedonkeruun toteuttaminen voidaan terveyskeskusten, yliopiston ja sairaanhoitopiirin yhteistyön avulla toteuttaa vähällä vaivalla, kattavasti ja kohtuullisin kustannuksin. (Raivio, Jääskeläinen, Holmberg-Marttila & Mattila 2008.)

Seinäjoella toimii myös Tampereen yliopiston alainen rokotetutkimuskeskus. Tampereen yliopiston lääketieteen laitoksen alainen yksikkö toteuttaa kliinisiä rokotetutkimuksia yhteistyössä rokotteiden valmistajien kanssa.

3.6. Populaarimusiikki

Etnomusikologiassa tutkimuksen keskipisteitä ovat musiikki, ihmiset ja yhteiskunta sekä näiden välinen vuorovaikutus (Musiikintutkimuksen laitos 2009). Etelä-Pohjanmaan korkeakoulumallissa kulttuuri- ja elämystuotannon painopistealue sisältää ns. rytmikorjaamokonseptin alle rakentuvan laajan populaarikulttuuria tukevan keskuksen ja yhteistyöverkoston.

Seinäjoella luovien alojen osaamisprofiilia on rakennettu populaarimusiikin varaan. Se on perusteltua ottaen huomioon Etelä-Pohjanmaan merkityksen isojen kulttuuritapah-
tumien toteuttajana. Rytmikorjaamokonsepti yhdistää mielenkiintoisella tavalla siltaa kulttuuritoimintojen ja perinteisen innovaatioympäristöajattelun välille. (Kolehmainen & Sotarauta 2008: 17.)

Populaarimusiikin tutkija on kiinnostunut siitä, miten populaarimusiikki on osa ihmisten arkielämää. Samalla etnomusikologia on lähellä kulttuurihistoriaa ja sen tutkimusta. Musiikin rooli paikallishistoriassa on yksi esimerkki myös Etelä-Pohjanmaan kannalta tärkeästä tutkimusaihealueesta. Toisaalta samalla kun asioita tutkitaan ruohonjuuritasol-
la, tutkimus on yhä kansainvälisempää ja kiinnittyä laajoihin yhteistyöverkostoihin.

Tampereen yliopiston musiikintutkimuksen laitos aloitti yhteistyössä Sibelius-Akatemian kansanmusiikin osaston kanssa populaari- ja kansanmusiikin maisterikoulutuksen vuonna 2008 (Musiikintutkimuksen laitos 2009). Kahdeksasta opiskelijasta viisi suorittaa tutkintoaan Tampereen yliopistoon.

Musiikin opetuksessa teoria ja käytäntö kulkevat käsi kädessä. Maisterikoulutuksessa koulutetaan tutkivia muusikkoja ja musisoivia tutkijoita. Haastattelussa tulee esille osallistujien vahva ammatillisuus. Heidän työllistymisestään ammattimuusikkoina ei ole huolta. Sen sijaan haaste opetukselle on, etteivät muusikot ole tottuneet kirjallisiin töihin.

Koulutuksen järjestämisen kulmakivi on riittävä resursointi. Koulutuksessa on mukana vastuopettaja ja -professori. Tässä tapauksessa on mielenkiintoista, että vastuuprofessori on palvelussuhteessa kahteen eri yliopistoon. Yliopistorajat ylittävälle yhteistyölle se luo paljon mahdollisuuksia. Toisaalta haasteena on pitää henkilön työmäärä kohtuullisena. Maisterikoulutus järjestetään Seinäjoella lukuvuosina 2008–2009 ja 2009–2010. Tavoitteena on jatkaa koko ajan kehittyvää koulutuskonseptia.

3.7. Sosiaalityö

Sosiaalityön tutkimuksen laitos on vahvasti sitoutunut avointen yliopisto-opintojen tarjoamiseen Etelä-Pohjanmaalla. Perus- ja aineopintojen avulla on myös vastattu pätevien sosiaalityöntekijöiden tarpeeseen, sillä sosiaalityön opintopolku on ollut lähtökohta tutkinto-opiskelulle.

Opintopolun työelämäyhteys on vahva, sillä aikuisopiskelijat ovat jo työelämässä. Työelämäläheisyys on lähtökohtana myös oppisopimustyyppisen koulutuksen kehittämi-

sessä. Osana Seinäjoki-yhteistyötä on valmisteltu sosiaalityön käytännön opettaja-hanketta. Tavoitteena on, että sosiaalityön käytännön työssä opiskelijaa olisi vastaanottamassa tähän tehtävään erityisosaamisen hankkinut henkilö.

Alueellisen vaikuttamisen näkökulmasta haasteet on asetettu korkealle. Käytännön opettajat eli mentorit innostaisivat samalla opiskelijoita kiinnittymään mm. asiakaspalvelutehtäviin. Koulutus olisi myös yksi mahdollisuus tieteen popularisoinnin näkökulmasta. Näin tuotaisiin ajankohtaista tutkimustietoa käytännön työhön.

Parhaimmillaan syntyy yhteistyöverkosto, joka sitouttaa myös organisaation johdon uuden tiedon hyödyntämiseen. Haastatteluissa nousi esille, että lääketieteessä sovellettu opetusterveyskeskuksen malli voitaisiin hyvin siirtää myös sosiaalityöhön. Opetus-sosiaalikeskuksessa olisi automaattisesti harjoittelupaikka opiskelijalle.

Seinäjoen sosiaalikeskuksen tutkimuksellinen työote tukisi haastateltujen mukaan hyvin tällaista järjestelyä. Samaan tapaan voitaisiin suunnitella Seinäjoen keskussairaalaan terveysosiaalityön opetussairaalaan. Rajapinta lääke- ja hoitotieteeseen olisi samalla helpompaa ylittää.

Sosiaalityölle kansalaisyhteiskunnan perusolettamukset ovat läheisiä. Haastateltavat viittaavat jatkumoon: sosiaalityö – ihmisten kohtaaminen – poliittinen päätöksenteko. Sosiaalityön tekijöitä on usein pidetty ”maan hiljaisina”. Siksi koulutuksessa yritetään vahvistaa tulevien sosiaaliammattilaisten halua vaikuttaa.

Työn alussa viitattiin alueellisen palvelutehtävän merkitykseen poliittisen tuen näkökulmasta. Tämä tulee mielenkiintoisella tavalla esiin sosiaalityön koulutuksessa. Haastateltavan mukaan sosiaalityön opiskelua Seinäjoella kuvaa käytännön sosiaalityön ja poliittisen päätöksenteon tiivis vuoropuhelu. Koulutuksen osallistujat ovat vahvoja poliittisia vaikuttajia ja sosiaalityön puolestapuhujia.

Sosiologian ja sosiaalipsykologian opintoja on myös tarjottu Seinäjoella. Opiskelijoita on kerääntynyt laajalta alueelta mm. Vaasasta. Huomionarvoista on, että Tampereen yliopiston Porin yksikkö on keskittynyt hyvinvointipalveluihin. Porin yliopistokeskuksessa tarjotaan myös tutkintokoulutusta. Yhteiskuntatieteiden kandidaatin ja maisterin tutkinnon voi suorittaa sosiaalityön, sosiaalipsykologian ja sosiologian pääaineissa. (Porin yliopistokeskus 2009.)

3.8. Tietojenkäsittely

Tietotekniikan opetuksella on ollut Seinäjoella pitkät perinteet. 1990-luvulla tietotekniikan ammatillisista erikoistumisohjelmista sai ammatillisen pätevyyden ja sen lisäksi jatko-opintokelpoisuuden maisteritutkintoon. Erikoistumisohjelmiin osallistuneet ovat sijoittuneet hyvin alan vaativiin asiantuntijatehtäviin ja osa heistä on jatkanut opintojaan kohti tohtorin tutkintoa.

2000-luvulla alan opetustarjonta Seinäjoella muodosti katkeamattoman polun aina tohtorin tutkintoon saakka. Tietojenkäsittelytieteen opintoja tarjottiin avoimina yliopisto-

opintoina (perusopinnot ja aineopinnot), maisteriohjelmana (filosofian maisterin tutkinto) ja jatko-opintoina (jatko-opintoseminaari ja väitöskirjojen ohjaus). Jatko-opintoseminaarin järjestäminen tietojenkäsittelytieteessä on ollut uraa uurtavaa. Ryhmä on kerännyt opiskelijoita myös muista yliopistoista. Suuri merkitys on ollut emeritus professori Pertti Järvisen sitoutumisella ryhmän vetämiseen.

Vuosina 2004–2008 toteutettuun tietojenkäsittelytieteen maisteriohjelmaan (ohjelmistokehityksessä) valittiin 18 opiskelijaa. Opiskelijavalinnassa pyrittiin saamaan aikaan mahdollisimman yhtenäinen ryhmä. Koulutuksen toteutuessa osoittautui kuitenkin, että ammattikorkeakoulusta yliopistoon siirtyneiden opiskelijoiden valmiudet yliopistopintoihin vaihtelivat suuresti. Osa sai opintonsa projektin keston aikana päätökseen. Osa jatkoi opintojaan emokampuksella.

Tietotekniikan opetuksen merkitys Seinäjoella heijastaa laajemminkin alan kehitystä. Välimaa (2004: 56–59) on pohtinut korkeakoulutuksen ja työelämän suhteita. Informaatioteknologian alan voimakas kasvu sai aikaan pulaa pätevistä työntekijöistä. Alan koulutuspaikkoja lisättiin, mutta samalla ongelmaksi muodostui se, ettei korkea-asteen koulutus ollut riittävän joustava koulutuskysynnän nopeissa muutoksissa.

Seinäjoen toiminta on kuitenkin esimerkki siitä, miten uusien osaajien koulutusta voitiin tehdä nopeasti täydennyskoulutuksella. Samalla syntyi mahdollisuudet alueellisen yliopistotoiminnan laajenemiselle. IT-alan herkkyyks kysynnän ja tarjonnan muutoksille näkyy kuitenkin vahvasti Seinäjoen toiminnassa ja tällä hetkellä alan koulutuksen vähäisydessä.

Tietotekniikka on ollut myös keskeinen tutkimus- ja kehittämisala Tampereen yliopiston Seinäjoen toiminnassa. Tietotekniikan kehittämisyksikkö perustettiin TYTtiin jo vuonna 1986. Kehittämistyön tuloksena syntyi kaupungin alueelle ns. kaupunkiverkko. Vuoteen 2008 saakka Seinäjoen toimipaikka ylläpiti yliopistokeskuksen ns. akateemista tietoverkkoa. Nykyään ylläpidosta vastaa yliopistokeskuksen palveluyksikkö.

TYT koordinoi myös langattomien tietoverkkojen teknologiakehitystyöhön suuntautunutta Wirlab-yhteistyöverkostoa. Toiminnan ominaispiirteitä olivat yliopistorajat ylittävä tutkimus ja tiivis yritysyritys yhteistyö. Seinäjoen toimipaikkaan ja Seinäjoen yliopistokeskukseen kehitettiin mm. avoimeen lähdekoodiin perustuva SIP-innovaatioympäristö. Työn tuloksena syntyi kansainvälistä huomiota herättänyt ja palkittu Kphone-sovellus. Teknologian kehittäminen oli suurelta osin Tekesin rahoittamaa.

Tietotekniikan alan tutkimus Seinäjoella vahvistui vuosina 2002–2006 tietojenkäsittelytieteen tutkimusprofessorilla. Tutkimusalana oli sähköinen kauppa ja asiointi kuluttajanäkökulmasta. Tutkimusryhmässä tehtiin ihmislähtöistä tekniikan tutkimusta, jolloin tutkimuskohteina olivat tekniikan sijoittuminen ihmisten arkikäytäntöihin. Professori jäi kuitenkin kertaluonteiseksi ja tutkimusryhmä jatkoi toimintaansa emokampuksella. Tietotekniikan tohtorikoulutuksesta valmistui kolme väitöskirjaa vuosina 2002–2008.

Lyhyt johdanto tietotekniikan tutkimus- ja kehittämistyöhön Seinäjoella osoittaa alan tutkimuksen ja kehittämistoiminnan vahvat perinteet. Tällä hetkellä Tampereen yliopisto ei kuitenkaan tee tietotekniikan alaan liittyvää tutkimus- ja kehittämistyötä Etelä-Pohjanmaalla.

4. KOHTI JULKISIA PALVELUINNOVAATIOITA

4.1. Yhteistyömahdollisuuksista koulutuksessa

Koulutuksen näkökulmasta on tärkeää pohtia, miten Seinäjoen toiminta voi olla osa emokampuksella annettavaa tutkinto-opetusta. Tulevaisuudessa tutkintokoulutus on yhä tiiviimmin emokampuksella, mutta se ei tarkoita, ettei osaa siitä voisi suorittaa kampuksen ulkopuolella. Opintoihin kuuluvat harjoittelut, seminaarityöt ja opinnäytteet ovat luonnollisia yhteistyöareenoita. Haastatteluissa pohdittiin seuraavia:

- Harjoittelupaikat

Työelämäläheisyys on yhä tärkeämpi osa yliopistollista koulutusta. Joillakin oppialoilla toivotaan uusia kumppanuuksia ja systemaattista järjestelmää. Konkreettinen esimerkki on halu soveltaa ns. opetusterveyskeskuksen konseptia sosiaalialalla (opetussosiaalikeskus). Vastaavasti hoitotieteen opiskelijoiden opetus- ja johtamisharjoitteluja haluttaisiin toteuttaa nykyistä laajemmin Etelä-Pohjanmaalla.

- Seminaarityöt ja opinnäytteet (kandidatutkinnot, pro gradu -tutkielmat, lisensiaatin-tutkimukset ja väitöskirjat)

Alueelta toivotaan erityisesti opinnäytetöiden aiheita. Samalla voitaisiin vaikuttaa siihen, että syntyy Seinäjoen seutua koskevaa tutkimustietoa. Yksilötasolla opinnäytetyön merkitys työuralle voi olla merkittävä. Samalla olisi tarpeen vahvistaa tätä polkua opinnoista työelämään. Toisaalta jo työelämässä olevien henkilöiden jatko-opintohalukkuus on alueen ja yliopiston näkökulmasta kiinnostavaa.

- Temaattinen maisteriohjelma

Yliopistokeskuksen yhteinen maisteriohjelma mm. julkisiin palveluinnovaatioihin liittyvän tematiikan osalta herättää haastatteluissa kiinnostusta. Maisteriohjelman rakentamisessa olisi tärkeää olla mukana alueellinen lähtökohta, jonka perusteella toteutukseen voisi hakea ulkopuolista rahoitusta. Yhteistyömahdollisuuksia voisi kartoittaa mm. Vaasan yliopiston suuntaan.

- Työelämäläheiset koulutusmuodot

Tutkintokoulutuksen kautta savutettavat osaamispanostukset vaikuttavat vasta pitkällä aikavälillä. Rinnalla tarvitaan koulutusmuotoja, jotka voidaan käynnistää nopeasti ja tuloksia voidaan odottaa lyhyellä aikavälillä. Aikuiskoulutuksen uudistamistyössä todettiin, että oppisopimustyyppinen koulutus, näyttöön perustuvat erityispätevyydet, avoin yliopisto ja uudet tutkinnon osat sekä muu täydennyskoulutus sopivat hyvin yliopistokeskusten tehtäviksi (Opetusministeriö 2009a: 17).

Avoimen yliopiston palvelutehtävä Etelä-Pohjanmaalla on vakiintunut. Avoimen yliopiston tarjoamat opinnot tukevat Tampereen yliopiston profiloitumista julkisiin palveluinnovaatioihin. Opintopolut asettuvat hyvin uuteen rahoitusmalliin, joka perustuu opintosuorituksiin eikä osallistujamäärään. Samalla neuvonta- ja ohjauspalvelujen tarve

kasvaa. Tutkinon osien tarjoaminen henkilöstökoulutuksena on uusi mahdollisuus, joka hakee vielä muotoaan.

Ehkä suurin huoli on siinä, miten huolehditaan yliopiston perustutkinnon suorittaneiden täydennyskoulutuksesta Etelä-Pohjanmaalla. Tähän liittyy kysymys siitä, voiko Tampereen yliopisto jatkossakin sitoutua koordinoivaan rooliin yliopistollisen aikuiskoulutuksen kehittäjänä Etelä-Pohjanmaalla. Aihe liittyy Opetusministeriön esitykseen siitä, että yliopistokeskuksista syntyy aikuiskoulutuksen alueellisia resurssi- ja koordinaatiokeskuksia.

Taulukko 7. tiivistää näkökulmia siitä, miten Tampereen yliopiston alueellista koulutus-tehtävää voi kehittää.

Taulukko 7. Tiivistelmä koulutuksen kehittämiskohteista

Koulutusmuoto	Nykytila	Kehittämiskohde
Nuorisokoulutus		
Perustutkintokoulutus	<ul style="list-style-type: none"> Lääketieteen opiskelijat suorittavat harjoittelujakson Etelä-Pohjanmaalla. 	<ul style="list-style-type: none"> Kolmen oppiaineen yhteistyö voi laajentua kokeiluilla uusiin oppiaineisiin.
Käytännön työ osana tutkinto-koulutusta	<ul style="list-style-type: none"> Opetusterveyskeskukset ja ope-tussairaala Hoitotieteen opetus- ja johtamis-harjoittelu 	<ul style="list-style-type: none"> Konseptia voidaan laajentaa sosiaali-alalle: opetussosiaalikeskus ja terveys-sosiaalityön opetussairaala. Hoitotieteen harjoittelua voidaan toteut-taa Etelä-Pohjanmaalla aiempaa laa-jemmin.
Opinnäytetyöt	<ul style="list-style-type: none"> Opiskelijoiden kotikunta innostaa eteläpohjalaisiin aiheisiin 	<ul style="list-style-type: none"> Luodaan systemaattinen järjestely, jolla alueelta tuotetaan opinnäytetöiden ai-heita. Kannusteapuraha otetaan käyttöön.
Aikuiskoulutus		
Temaattiset maisteriohjelmat	<ul style="list-style-type: none"> Populaari- ja kansanmusiikin maisterikoulutus 	<ul style="list-style-type: none"> Seinäjoen yliopistokeskuksen sisäisenä yhteistyönä voidaan rakentaa aikuis-opiskelijoille suunnattu, korkeakoulu-mallia tukeva (julkiset palveluinnovaatiot), tieteenalarajat ja yliopistorajat ylit-tävä yhteistyöhanke.
Erityispätevyydet ja oppisopi-mustyypinen koulutus	<ul style="list-style-type: none"> Yliopistokeskuksen kehittämis-hanke 	<ul style="list-style-type: none"> Seinäjoen yliopistokeskuksen roolia vahvistetaan oppisopimustyyppisten koulutusten kehittäjänä. Oppisopimustyyppistä koulutusta kehi-tetään yhteiskuntatieteellisellä alalla sis. profiloitumisen palvelu-innovaatioihin. Alakohtaisia ohjelmia voidaan toteuttaa esim. sosiaalityössä.

Täydennyskoulutusohjelmat ammatillisen osaamisen täydentäjinä	<ul style="list-style-type: none"> Täydennyskoulutus on keskitetty Tampereelle. 	<ul style="list-style-type: none"> Public MBA -koulutusohjelma räätälöidään kaupungin henkilöstölle ja julkisorganisaatioiden viranhaltijoille. Mitkä tahot huolehtivat jatkossa yliopiston perustutkinnon suorittaneiden täydennyskoulutuksesta Etelä-Pohjanmaalla?
Avoin yliopisto	<ul style="list-style-type: none"> Tutkintovaatimusten mukaista opetusta tarjotaan 16 oppiaineessa. Opintopolkuja on tarjolla sosiaalityössä ja hoitotieteessä. Ikäihmisten yliopisto 	<ul style="list-style-type: none"> Tutkinnon osien myyminen on mahdollisuus Etelä-Pohjanmaalla, jossa tutkintokoulutusta on tarjolla varsin vähän. Uusia opintopolkuja tarjotaan esim. varhaiskasvatuksessa. Opiskelijan ohjauksen merkitys korostuu rahoitusmallin muuttuessa.
Yhteistyöverkosto	<ul style="list-style-type: none"> Tampereen yliopistolla on koordinoiva rooli yliopistollisen aikuiskoulutuksen kehittäjänä Etelä-Pohjanmaalla 	<ul style="list-style-type: none"> Aikuiskoulutusyhteistyötä tiivistetään Seinäjoen yliopistokeskuksessa. Millainen rooli Tampereen yliopistolla on yliopistollisen aikuiskoulutuksen kehittäjänä Etelä-Pohjanmaalla? Millaisia mahdollisuuksia aikuiskoulutuksen koordinaatio- ja resurssikeskus antaa yliopistorajat ylittävälle koulutusyhteistyölle? Tarvitaanko yhteinen luokku opiskelijoiden ja yhteistyökumppaneiden suuntaan? Voiko yliopistokeskusten yhteistyötä aikuiskoulutuksessa lisätä?

4.2. Uusia tutkimuksellisia avauksia

Seinäjoen yliopistokeskuksen tutkimusympäristö on todettu ainutlaatuiseksi yhteistyöverkostoksi. Tampereen yliopiston rooli verkoston kehittämisessä on ollut tärkeä. Toisaalta Tampereen yliopisto ei ole lääketieteessä kiinnittynyt lainkaan Epanet-verkoston. Tämä selittää osaltaan sitä, miksi Epanet-arvioijat tulkitsivat hyvinvointialojen olevan aliedustettuina Seinäjoen yliopistokeskuksessa.

Tampereen yliopiston tutkimustoiminta Seinäjoella on jo valmiiksi hyvin profiloitunutta. Toiminnan merkityksen esilletuomiseksi voisi olla eduksi rakentaa julkisten palveluinnovaatioiden temaattinen tutkimusohjelma. Sen sisällä poikkitieteellistä yhteistyötä voisi syventää esimerkiksi viisivuotisella hankkeella.

4.2.1. Tutkimusohjelma julkisten palvelujen uudistamiseksi

Julkisrahoitteisten palvelujen tutkimus Tampereen yliopistossa on yhtäältä perustutkimusta, jonka kohteena on julkisten palvelujen rooli, yhteiskunnallinen merkitys ja vaikeavuus. Soveltava tutkimus tarkastelee palvelujen kehittämiseen, organisointiin ja arviointiin liittyviä kysymyksiä. (Tampereen yliopisto 2009b.) Nämä lähtökohdat soveltuvat hyvin julkisten palveluinnovaatioiden tutkimiseen myös Etelä-Pohjanmaalla.

Julkisten palvelujen uudistamisen taustalla on pyrkimys siihen, että kansalaiset (kuntalaiset) saavat entistä parempaa palvelua, mahdollisimman hyvin järjestettynä. Tarvelähtöisen innovaatiotoiminnan mallin mukaisesti käyttäjien tarpeet¹⁵ ovat palveluinnovaatioiden perusta. Tutkimuksen roolina on olla kehittämistyön tukena.

Osana Etelä-Pohjanmaan korkeakoulumallia Tampereen yliopisto rooliin sopii tutkimus julkisten palvelujen uudistamiseksi. Samalla kun Tampereen yliopiston sisällä hallintotiede ja sen läheiset tutkimusalat yhdistävät voimiaan julkisrahoitteisten palvelujen tutkimusprofiiliin vahvistamiseksi emokampuksella, on tärkeää, että Etelä-Pohjanmaa tulee osaksi tätä monitieteellistä yhteistyötä.

4.2.2. Hyvinvointialojen yhteistyöhanke

Tampereen yliopiston hyvinvointialoilla tekemä tutkimus Seinäjoella on vahvaa. Silti poikkitieteellinen yhteistyö julkisten palveluinnovaatioiden tuottamiseksi toisi lisäarvoa. Jo nykyisellään lääketieteen ja hoitotyön rajapinnassa syntyy merkittäviä uudistuksia. Yhteistyön avaaminen sosiaalityöhön lisäisi ongelmalähtöistä ja moniammatillista näkökulmaa entisestään.

Epanet-korkeakouluverkoston arvioinnissa koettiin tärkeäksi, että palvelu- ja hyvinvointialat olisivat aiempaa vahvemmin mukana tutkimuksen painoaloissa. Perusteluina mm. palvelujärjestelmien uudistamisesta johtuvat paineet ja hyvinvointialan merkitys työllistäjänä. (Kinnunen ym. 2004: 36–37, 48.)

Voisi ajatella, että edellä mainitun julkisten palvelujen uudistamisen ohjelman rinnalla kulkisi hyvinvointipalveluihin keskittyvä osahanke, joka merkitsisi rajat ylittävää yhteistyötä sosiaali- ja terveysalan tutkimuksessa ja kehittämisessä. Lähtökohtana olisivat perheiden ja palvelun käyttäjien tarpeet. Ongelmanasettelu syntyisi tutkijoiden ja palvelualan johtavien viranhaltijoiden vuoropuhelusta. Hankkeeseen liittyisi läheisesti yhteistyö Seinäjoen ammattikorkeakoulun kanssa.

Yhteistyöverkostoa voisi laajentaa Vaasan yliopiston sosiaali- ja terveystieteiden osastoon. Yliopistorajat ylittävälle yhteistyölle tutkimuksessa ja opetuksessa olisi hyvät lähtökohdat.

4.2.3. Innovatiiviset työyhteisöt

Julkisten palveluinnovaatioiden edellytys on osaava ja motivoitunut henkilöstö. Myös työyhteisöt ovat muuttumassa innovatiivisiksi työyhteisöiksi. Ne pyrkivät uudistuksiin

¹⁵ Julkisten palvelujen uudistaminen nojaa asiakkailta ja palvelun käyttäjiltä saatuun palautteeseen. Erityisesti on oltu huolestuneita nuorten kuntalaisten yhteiskunnallisesta aktiivisuudesta. Nuorten palaute julkisista palveluista voitaisiin saada sosiaalisen median kautta. Tämä tieto olisi panoksena julkisille palveluinnovaatioille.

Interaktiivinen media tuo mahdollisuuksia myös vanhusten, vammaisten ja muiden erityisryhmien tarvitsemiin tietotekniisiin ja verkkopohjaisiin palveluihin. Tampereen yliopistossa hypermedialaboratorio pyrkii hahmottamaan, millainen rooli interaktiivisella medialla on yksilön ja yhteisön elämään sekä kehittää keinoja, joilla median mahdollisuuksia voidaan hyödyntää halutulla tavalla. Tämä voisi olla jatkoa tietojenkäsittelytieteen tutkimus- ja kehittämistyölle Seinäjoelle.

sen sijaan, että pitäisivät kiinni rutiineiksi muodostuneista käytännöistä. (Hakkarainen, Paavola & Lipponen 2003: 6, 8–10.)

Tietotalous kasvattaa työvoiman osaamisvaatimuksia (Nieminen 2004: 16–17). Palvelujen uudistamisprosesseissa tarvitaan toimintamalleja, joissa yliopiston tutkijat ja palvelualojen avainhenkilöt ovat tiiviissä vuoropuhelussa keskenään uusien palveluinnovaatioiden tuottamiseksi.

Tampereen yliopiston työelämän tutkimuskeskus on mukana yliopistoallianssin tutkimuksen kärkihankkeessa: työ, oppiminen ja hyvinvointi. Poikkitieteellinen hanke tarkastelee mm. elinikäisen oppimisen ja työssä oppimisen teemoja. Työelämän kehittämiseksi on yhtymäkohtansa innovaatiopolitiikkaan. Tästä näkökulmasta Senten Seinäjoen toiminnalla ja työelämän tutkimuskeskuksella voisi olla yhteisiä tutkimuksellisia intressejä.

4.3. Kohti Tampereen yliopiston ja Seinäjoen kaupungin kumppanuutta

Tämän selvitystyön yhtenä lähtökohtana on tarve lisätä ja entisestään syventää Seinäjoen kaupungin ja Tampereen yliopiston välistä yhteistyötä. Seinäjoen kaupunki on aktiivisesti viestittänyt yliopistotasaisen tutkimuksen, koulutuksen ja kehittämistyön merkitystä Etelä-Pohjanmaan osaamisperustan vahvistamisessa ja Seinäjoen kaupungin kehittämisessä.

Tampereen yliopiston strategisissa toimintalinjauksissa julkisrahoitteiset palvelut ovat yhtenä tutkimuksen ja koulutuksen painopistealueena. Siten julkisten palveluinnovaatioiden kehittäminen osana yhteiskunnallista palvelutehtävää on Tampereen yliopistolle luontainen painopistealue. Tampereen yliopiston toiminta Etelä-Pohjanmaalla on osa yliopiston toiminnan alueellista profiloitumista.

Seinäjoen kaupungin ja Tampereen yliopiston välisessä kumppanuudessa keskeiseksi osa-alueeksi muodostuu tutkimustulosten popularisointi ja tutkimustulosten hyödyntäminen Etelä-Pohjanmaalla. Pyrkimyksenä on lisätä yliopistoväen ja käytännön asiantuntijoiden välistä vuoropuhelua ja sitä kautta laajentaa innovaatioympäristöä Framilta ja Mediwestistä kaupungin eri toimipisteisiin.

Yliopistolle kumppanuus tuo suoran yhteyden käytäntöön, jossa tutkimusperäinen tieto yhdistyy käytännön innovatiivisiksi sovelluksiksi. Kaupungin näkökulmasta on tärkeää aktivoida omaa henkilöstöä palvelutuotannon jatkuvaan kehittämiseen. Julkiset palveluinnovaatiot -painopistealueen sisällä voidaan lisätä erityisesti kunnan palvelualan toimijoiden ja yliopistoväen yhteistyötä. Taulukko 8. tiivistää yhteistyömahdollisuuksia tutkimuksessa.

Taulukko 8. Yhteistyömahdollisuuksia tutkimuksessa

Tarkastelutaso	Sisältö	Yhteistyö
Tutkimusverkosto: professuurit: Aluetiede: innovaatioympäristöjen tutkiminen Hoitotiede: perhehoitotyö Laboratoriolääketiede Populaarimusiikki	Tutkimusprofessuurien jatkuvuuden varmistaminen rahoituksen päättyessä.	Kehitetään ja pidetään yllä ainutlaatuista ja innovatiivista tutkimusverkostoa
Temaattinen tutkimusohjelma	Julkiset palveluinnovaatiot <ul style="list-style-type: none"> ▪ Monivuotinen ohjelma julkisten (kunnallisten) palvelujen uudistamiseksi ▪ Perheiden terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen 	Toimijat sitoutetaan temaattiseen ja tieteenalarojoja ylittävään yhteistyöhön julkisissa palveluinnovaatioissa.
Uudet käytännöt tutkimustulosten popularisointiin	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Osaava henkilöstö ja innovatiiviset työyhteisöt palveluinnovaatioiden lähtökohtana ▪ Innovaatioympäristön laajentaminen palvelutuotantoon. 	Yhteistyö tutkijoiden ja palvelualan avainhenkilöiden välillä käynnistetään hankkeen avulla.

Uudistuva palvelujärjestelmä asettaa erityishaasteen osaamiselle. Koulutetun ja osaavan henkilöstön tuottaminen on yliopiston perustehtävä. Tampereen yliopistossa on edustettuina kunnallisen palvelutoiminnan näkökulmasta keskeisiä koulutusaloja. Seinäjoen kaupungin ja Tampereen yliopiston yhteistyönä on tarve pohtia koulutusmalleja, jotka tukevat kaupungin henkilöstön kykyä uudistua tai laajemmin vahvistavat alueellista osaamisperustaa. Profiili on aikuiskoulutuksessa.

5. TOIMINTOJEN RAKENNE OSANA SEINÄJOEN YLIOPISTOKESKUSTA

5.1. Koordinaation tarve

Tampereen yliopistossa rakenteellinen uudistus on johtamassa perinteisen tiedekunta- ja laitosrakenteen uudistamiseen. Tieteenalakohtaiset yksiköt eli ns. school-malli kokoaa tutkimuksen, opetuksen ja elinikäisen oppimisen laajoiksi kokonaisuuksiksi. (Tampereen yliopisto 2010.) Yliopiston alueellisen tehtävän haasteena on, että Tampereen yliopiston Seinäjoen toiminta löytää paikkansa uudessa rakenteessa.

Tampereen yliopiston toiminnot Seinäjoella edustavat eri tieteenaloja. Haastatteluissa korostui näkökulma, jonka mukaan Tampereen yliopiston Seinäjoen toiminta on ennen kaikkea laitosten toimintaa, jota yliopiston johto tukee. Seinäjoen toiminnot ovat vahvoja oman laitoksen sisällä, mikä on tärkeää toiminnan jatkuvuutta ajatellen.

Uuden strategian myötä on tarpeen pohtia, miten Seinäjoen toiminta on aiempaa vahvemmin mukana tieteenalayksiköiden toiminnassa. Ratkaisua voi etsiä kumppanuuksista. Tampereen yliopiston strategian mukaan, niillä voidaan nostaa koulutuksen ja tutkimuksen laatua ja osoittaa yliopiston toiminnan vaikuttavuus. Tampereen yliopiston profiloituminen yhteiskuntatieteellisenä sekä hyvinvointia ja terveyttä painottavana yliopistona luo pohjaa kumppanuuksille julkista palvelutehtävää toteuttavien organisaatioiden kanssa. (Tampereen yliopisto 2010: 1–3.)

Tampereen yliopiston Seinäjoen toiminnoille on ominaista kevyt organisatorinen rakenne. Läsnaolo alueella voi konkretisoitua yhden henkilön tekemänä työnä (taulukko 9). Rakenteen etuja ovat joustavuus ja kustannustehokkuus. Haasteena on huolehtia Tampereen yliopiston yleisistä ja yhteisistä tehtäväalueista.

Taulukko 9. Tampereen yliopiston henkilöstö Seinäjoella vuonna 2010¹⁶

Tampereen yliopisto	Henkilöstömäärä
Avoim yliopisto	5
Yliopistokeskuksen palveluyksikkö	4
SENTE	1
Lääketieteen laitos	7
Hoitotieteen laitos	1
Musiikin tutkimuksen laitos	2
Yhteensä	20

Voidaan kysyä, onko Tampereen yliopiston mielenkiinto toimia Etelä-Pohjanmaalla yliopiston tasolla vai ainelaitostasolla. Jos kiinnostus on yliopiston tasolla, on ratkaistava kysymys koordinaatiosta. Jos päädytään jälkimmäiseen vaihtoehtoon, suorat kontaktit ainelaitoksiin riittävät. Silloinkin alueellisesta yhteistyöstä on huolehdittava vastuumäärittelyillä.

Tampereen yliopiston siirtyminen isoihin tieteenalayksiköihin (school) painottaa suoria kontakteja ainelaitokset korvaaviin yksiköihin. Yliopistotasoista tarkastelua puoltavat kumppanuudet ja tarve jäsentää alueellisen palvelutehtävän merkitystä kokonaisuutena.

Onko mahdollista ajatella, että avoimen yliopiston palveluyksikkö Seinäjoella huolehtisi jatkossa koordinaatiotehtävästä? Yhtenä näkökulmana on esitetty, että avoimen yliopiston alueellisten yksikköjen palvelukykyä lisättäisiin. Tällöin avoimen palveluyksikön tehtävänä olisi tiedottaa yliopiston palveluista ja toimia välittäjäorganisaationa.

Näkökulmaa puoltavat avoimen palveluyksikön kiinteä sijainti Seinäjoella, mikä ilmenee muun muassa Seinäjoelle sijoitettuna henkilöstönä. Avoimen palveluyksikön luonteeseen opiskelijan neuvonta- ja ohjauspalvelut kuuluvat jo ennestään, siksi yliopiston palveluista tiedottaminen olisi luonnollinen tehtäväalue. (Tampereen yliopiston täydennyskoulutuskeskus 2009b.)

Nykyinen avoimen palveluyksikkö on kuitenkin henkilöstömäärältään pieni. Avoimen palvelutehtävän hoitaminen sitoo jo nykyisellään olemassa olevat henkilöresurssit tehokkaasti. Resursointia olisi siten mietittävä uudelleen. Asiaan liittyy myös avoimen yliopiston uudelleenorganisointumisen emokampuksella.

Toisaalta on tarpeen pohtia, asettuuko Tampereen yliopisto alueellinen aikuiskoulutus-tehtävä tulevaisuudessa juuri avoimen yliopiston alle. Avoimen yliopiston tehtäväalue on selkeä ja esimerkiksi oppisopimustyypiseen koulutukseen liittyvät kehittämishankkeet eivät välttämättä asetu tähän kokonaisuuteen mutkattomasti.

¹⁶ Taulukko sisältää myös henkilöstön, joka toimii sivutoimisesti Etelä-Pohjanmaalla.

Yksityiskohta, joka tulee ratkaistavaksi ennen pitkää, on nimikkeellinen. Palveluyksikköjä on tällä hetkellä kaksi: Tampereen yliopiston avoimen palveluyksikkö Seinäjoella ja yliopistokeskuksen palveluyksikkö. Nimikysymys on luontevaa ratkaista samalla kun mietitään Tampereen yliopiston alueellisen aikuiskoulutustehtävään liittyviä valintoja.

5.2. Yliopistokeskus

Tampereen yliopisto toimii koordinoivana yliopistona Seinäjoen yliopistokeskuksessa. Seinäjoen yliopistokeskukseen kuuluvat Tampereen yliopiston ohella Helsingin yliopisto, Sibelius-Akatemia, Tampereen teknillinen yliopisto ja Vaasan yliopisto. Yliopistolaissa on maininta yliopistokeskuksista.

Seinäjoen yliopistokeskus on suuntautunut tutkimukseen. Tutkimuksen näkökulmasta Seinäjoen yliopistokeskus ja Epanet liittyvät kiinteästi toisiinsa. Edellä todettiin Epanetin merkitys alueellisen innovaatiopolitiikan ja yliopistollisen tutkimuksen yhteensovittamisessa. Etelä-Pohjanmaan korkeakoulumalli jatkaa tätä tarinaa tuoden mukanaan mm. profiloitumisen haasteen.

Epanetin arvioinnissa nähtiin riskinä, että yliopistokeskus byrokratisoi toimintaa ja vie verkoston dynaamisuuden mennessään. (Kinnunen ym. 2004: 42.) Huoli ei ole turha. Esimerkiksi yliopistokeskusten arvioinnissa suositaan erillislaitosmallia, jossa yhden yliopiston rooli olisi muita osapuolia vahvempi (Helander ym. 2008: 83). Yliopistokeskusten rehtorien kokouksessa 25.5.2009 käyty keskustelu tukee kuitenkin nykyistä verkostomallia.

Yliopistokeskukset eroavat merkittävästi siinä, mikä osuus koordinoivalla yliopistolla on kokonaisuudessa. Seinäjoen mallin vahvuutena on nähty tasa-arvoisuus. Toisaalta haastatteluissa koetaan ongelmalliseksi, jos koordinoivan yliopiston osuus toiminnasta on hyvin pieni. Silloin koordinoivan yliopiston intressi edunvalvonnassa jää vähäiseksi, mikä voi vaikuttaa koko yliopistokeskuksen kehittämiseen. Vuonna 2008 Tampereen yliopiston Seinäjoen toiminnan volyymi oli noin miljoona euroa¹⁷ ja osuus koko yliopistokeskuksen tuloista 19 prosenttia (Seinäjoen yliopistokeskus 2009: 24)

Entä voisiko yliopistokeskuksen palveluyksikkö ottaa vastaan Tampereen yliopiston toimintoja koskevan koordinoititehtävän? Toimintasuunnitelman mukaan palveluyksikkö hoitaa Seinäjoen yliopistokeskuksen yhteisiä tehtäviä (Seinäjoen yliopistokeskus 2008). Palveluyksikkö on hallinnollisesti osa Tampereen yliopiston hallinto-keskusta, mutta sen tehtävänä on palvella viittä yliopistoa. Toisaalta on yliresursointia, jos Tampereen yliopistolla on alueella kahdenlaista koordinaatiota.

Voisiko Seinäjoen yliopistokeskuksen toiminta-aluetta aikuiskoulutuksessa laajentaa? Avoimen yliopiston palveluyksikössä suhtaudutaan myönteisesti nykyistä syvällisempään yhteistyöhön osana Seinäjoen yliopistokeskuksen toimintaa. Sen sijaan, että Tampereen yliopiston työntekijät toimivat Framissa kahdessa eri yksikössä, he voisivat yh-

¹⁷ Luku 973 729 € ei sisällä yliopistokeskuksen palveluyksikön osuutta.

dessä muodostaa laajemman, monipuolisemman aikuiskoulutuksen asiantuntijakokonaisuuden.

Tampereen yliopiston Seinäjoen toimintojen osalta yliopistokeskus-konsepti on tuttu avoimen yliopiston palveluyksikössä ja Sentessä. Nämä toiminnot sijoittuvat Framiin ja ovat vahvasti mukana yliopistokeskuksen sisäisissä yhteistyöryhmissä. Sairaalanmäellä yliopistokeskustoimintaa katsotaan etäämmältä ja se jää osin vieraaksi. Samoin useilla yliopiston laitoksilla ei ole kovin paljon tietoa Seinäjoen yliopistokeskuksesta. Tiedon lisäämiseksi on tehtävä jatkossa työtä Tampereen yliopiston Seinäjoen toiminnoissa kokonaisuudessaan.

Yliopistojen rakenteellisen kehittämisen näkökulmasta on kiinnostavaa pohtia Seinäjoen yliopistokeskuksen roolia yliopistoallianssissa. Yliopistoallianssi on orientoitunut yhtäältä huippututkimukseen ja toisaalta yhteistyöyliopistojen koulutusrakenteen järjestämiseen. Haastattelujen mukaan yliopistokeskusasiat eivät ole toistaiseksi olleet allianssissa juuri esillä. Allianssi on vielä niin alkuvaiheessa, ettei kaikkia toiminnallisia mahdollisuuksia vielä tiedetä. Tärkeää on kuitenkin, että Tampereen yliopiston Seinäjoen toiminta saisi sisällöllisesti yhtymäkohdan myös allianssissa tehtävään kehittämistyöhön. Yliopistokeskus-konseptin mahdollisuuksista on tärkeää käydä läpi osana tätä yhteistyörakennetta.

5.3. Rahoitus

Tampereen yliopiston Seinäjoen toimintojen rakenteen kannalta huomionarvoinen asia yliopistokeskusten arvioinnissa on kriittinen suhtautuminen ns. miniyliopistojen luomiseen (Helander ym. 2009). Ei ole perusteltua ajatella, että Tampereen yliopiston toiminta jatkossakaan sisältäisi kaikkia niitä osa-alueita, joita yliopistolliseen toimintaan kuuluu.

Toisaalta Tampereen yliopiston toiminta Seinäjoella ei sisällä sellaisia toimintamuotoja, joihin arvioinnissa viitataan. Seinäjoella ei järjestetä ylioppilaspohjaista perustutkintokoulutusta. Myöskään Seinäjoen yliopistokeskuksen profiloituminen aikuiskoulutukseen ei näy Tampereen yliopiston Seinäjoen toiminnassa varsinaisena tutkintokoulutuksena.

Uudessa yliopistojen rahoitusmallissa koulutuksen tutkintotavoitteet ja suoritettut tutkimukset näyttäivät jatkossakin suurta osaa. Huolena on, että samalla kun uudet yliopistot hoidavat korostuneesti perustehtävänsä, alueellinen palvelutehtävä ei ole rahoituksellisenä katvealueena kiinnostava.

Toisaalta silloinkin, kun tutkintokoulutusta on Seinäjoella järjestetty, ansaintalogiikka ei ole turvannut toiminnan jatkuvuutta. Yliopistokeskuksen arvioinnissa todetaan, että tulorahoituksen periaatteiden soveltamista vaikeuttaa se, ettei yliopistokeskuksissa suoritettuja tuloksia tilastoida erikseen esimerkiksi KOTA-tietokantaan (Helander ym. 2009: 84). Siten pitkäjänteinen ja toimintaa kehittävä rahoitus Seinäjoen toimintaan ”korva-merkittynä” puuttuu kokonaan.

Arvioinnin mukaan yliopistokeskukset eivät saa jäädä riippuviksi supistuvista rakenne-rahastovaroista (Helander ym. 2009: 85). Valtion suoran budjettirahoituksen puuttuessa voi kysyä, voiko alueellisten organisaatioiden ja sijaintikaupungin rahoitus nousta aiempaa keskeisempään rooliin. Etelä-Pohjanmaan korkeakoulukonsortion osana toimintansa aloittanut korkeakoulurahasto on tärkeä askel tähän suuntaan.

Lyhytaikaisiin projekteihin sidottu hankeraha ei kehitä pysyvää toimintaa Seinäjoella. Kun toimintaa rahoitetaan esimerkiksi muutaman kuukauden tai puolen vuoden ”pätkissä”, on käytännössä mahdotonta rekrytoida uutta henkilöstöä Seinäjoelle. Sen sijaan projektin toteutus tehdään laitokselta käsin. Temaattiset, asetelmaltaan haastavat ja laajat yhteistyöverkostot vaativat kuitenkin syntyäkseen löyhästi sidotun ja pitempiaikaisen rahoituksen. Realistista on silti ajatella, että rahoitus koostuu useista eri lähteistä.

5.4. Strateginen johtaminen

Tampereen yliopiston Seinäjoen toiminnan tulevaisuuden kannalta yliopiston sisäinen tahtotila on tärkeä. Strategisen johtamisen avulla voidaan vahvistaa alueellisen koulutus-, tutkimus- ja kehittämistyön jatko osana suurempaa temaattista kokonaisuutta. Samalla on tärkeää määritellä, mitkä toiminnot ovat mukana. Tähän liittyy vastuu toimintojen kehittämisestä. Riskejä ovat mm. hankerahoituksen jatkuvuus, henkilövaihdokset ja uusien toimijoiden sitouttaminen.

Usein heräte yhteiskunnalliseen palvelutehtävään lähtee alueelta. Toiminnan on kuitenkin oltava yliopiston perustehtävien kannalta kiinnostavaa. Tämä varmistaa yliopiston halun ja intressin toimia yhteistyöverkostoissa. Jos näin ei ole, aluetehtävään ei sitouduta riittävällä intensiteetillä. Silloin tehty työ ei kumuloidu ja jää helposti rakenneuudistuksen jalkoihin. Taulukkoon 10 on koottu pitkän aikavälin näkökulmasta tärkeitä pohdittavia kysymyksiä. Lähtökohtina ovat mm. yliopiston strategiassa mainitut uudistukset (Tampereen yliopisto 2010).

Taulukko 10. Strategisia haasteita

Tarkastelutaso	Lähtökohta	Haasteet/ pohdittavat kysymykset
Alueellinen palvelutehtävä	<ul style="list-style-type: none"> Nykyiset tiedekunta- ja laitoserakenteet korvataan tieteenalakohtaisilla yksiköillä (Tampereen yliopisto 2010). Yhteistyöstä sidosryhmien kanssa tehdään aiempaa tavoitteellisempaa (Tampereen yliopisto 2010). Nykyisin Tampereen yliopiston Seinäjoen toiminnot ovat hajallaan. 	<ul style="list-style-type: none"> Onko Tampereen yliopiston mielenkiinto toimia alueella yliopiston tasolla vai yksiköktasolla? Millaisia kumppanuuksia Tampereen yliopisto alueelta tarvitsee? Millaisella vastuunjaolla huolehditaan Tampereen yliopiston sisäisestä koordinaatiosta?
Tutkimus ja kehittäminen	<ul style="list-style-type: none"> Tutkimus kootaan suurempiin yksiköihin (Tampereen yliopisto 2010). Suorat kontaktit tieteenalayksiköihin korostuvat. 	<ul style="list-style-type: none"> Uskotaanko alueen mahdollisuuksiin tuottaa kansainvälisesti korkeatasoista tutkimusta? Onko tarve sitouttaa eri osapuolet temaattiseen ja tieteenalarajoja ylittävään yhteistyöhön julkisissa palveluinnovaatioissa?
Koulutus	<ul style="list-style-type: none"> Oppiainepohjaisista koulutuksista siirrytään laaja-alaisiin kandidaattiohjelmiin ja sen jälkeen tieteenalakohtaisiin maisteriopintoihin (Tampereen yliopisto 2010). Aikuiskoulutus uudistuu Tampereen yliopistossa. 	<ul style="list-style-type: none"> Millaisia mahdollisuuksia koulutuksen uudistaminen tuo alueelliseen yhteistyöhön? Millä rakenteella ja resursseilla vastataan elinikäisen oppimisen haasteisiin Seinäjoen yliopistokeskuksessa?
Yliopistokeskus	<ul style="list-style-type: none"> Palveluyksikkö toimii viiden yliopiston yhteistyöelimenä. 	<ul style="list-style-type: none"> Millainen on yliopistokeskuksen palveluyksikön rooli ja tehtäväalue Tampereen yliopiston näkökulmasta? Miten lisätään Tampereen yliopiston sisällä tietoa yliopistokeskuksen toiminnasta?
Etelä-Pohjanmaan korkeakoulu-yhteistyö	<ul style="list-style-type: none"> Etelä-Pohjanmaan korkeakoulumallin toimintamalli otetaan käyttöön vuonna 2010. Yliopistokeskuksen ja Seinäjoen ammattikorkeakoulun yhteistyö saa uusia muotoja. 	<ul style="list-style-type: none"> Mitä korkeakoulumalli merkitsee Tampereen yliopistolle? Miten Tampereen yliopisto osallistuu eri yhteistyöelimiin?
Allianssiyhteistyö	<ul style="list-style-type: none"> Tampereen yliopiston Seinäjoen toiminta ei ole mukana allianssiyhteistyön kehittämisessä. 	<ul style="list-style-type: none"> Miten yliopistokeskus-konseptia voi tehdä tutuksi? Miten Seinäjoen toiminnot pääsevät mukaan yhteistyöhankkeisiin?

6. JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Tämän selvitystyön tavoitteena on ollut hahmottaa Tampereen yliopistojen toimintojen profiloitumista tulevaisuudessa. Lähtökohtana ovat olleet Etelä-Pohjanmaan korkeakoulumallin painopistealueet.

Vuonna 2010 Tampereen yliopiston toiminta Seinäjoella sisältää seuraavat osa-alueet:

- Avoin yliopisto tarjoaa tutkintovaatimusten mukaisia erillisiä opintoja ja opintopolkuja toteuttaen samalla elinikäisen oppimisen periaatteita. Avoimen yliopiston Seinäjoen palveluyksikön profiiliin sisältyy aikuiskoulutuksen kehittämiseen liittyvä hanketoiminta.
- Hoitotieteessä perhehoitotyöhön liittyvällä tutkimus- ja kehittämistyöllä tuotetaan tietoa hoitotyön laadun parantamiseksi.
- Innovaatioympäristöjen tutkimus kohdistuu pienten ja keskisuurten kaupunkiseutujen innovaatioympäristöjen kehittämiseen.
- Lääketieteessä perustutkinto-opiskelijat suorittavat kliinisen opintojakson Etelä-Pohjanmaalla Seinäjoen keskussairaalassa ja alueen terveyskeskuksissa. Laboratoriolääketieteessä toteutetaan päihdelääketieteen tutkimusta.
- Populaarimusiikin tutkimusta ja kehittämistä tehdään yhteistyössä Sibelius-Akatemian kanssa. Kahden yliopiston yhteistyöhankkeena toteutetaan populaari- ja kansamusiikin maisterikoulutusta.
- Tampereen yliopisto toimii koordinoivana yliopistona Seinäjoen yliopistokeskuksessa. Koordinoinnista vastaa palveluyksikkö. Yliopistokeskuksen yhteistä toimintastrategiaa toteutetaan Seinäjoella toimivien viiden yliopiston yhteistyönä.

Nykyinen toiminta asettuu julkiset palveluinnovaatiot -otsikon alle hyvin. Lääketieteessä, hoitotieteessä ja sosiaalialalla etsitään ratkaisuja, jotka uudistavat palveluja lähellä asiakasrajapintaa. Yhteiskuntatieteellisellä alalla on jo vuosia kehitetty eteläpohjalaista innovaatioympäristöä. Esimerkiksi tarvelähtöisen innovaatiotoiminnan malli ottaa asiakkaan näkökulman huomioon julkisia palveluja ja palveluprosesseja uudistettaessa.

Selvitystyön lähtökohtana oli Tampereen yliopiston uusi strategia. Strategia hahmottelee yliopiston, joka profiloituu ”kohti kansalaista”. Yhteiskunnallisen ja alueellisen palvelutehtävän merkitys asettuu näihin strategisiin lähtökohtiin hyvin. Julkisten palvelujen uudistaminen tuo yliopistotoiminnan lähelle kansalaisten arkipäivää. Kumppanuudet odottavat aktiivisesti yhteistyöverkostoissaan toimivaa Tampereen yliopistoa.

Alueellisen profiloitumisen lähtökohtana on erottua muista alueista. Erottuuko julkiset palveluinnovaatiot riittävästi temaattisena kokonaisuutena? Tuskin sellaisenaan, mutta sovellettuna alueen lähtökohtiin ja toimijaverkostoihin, vastaus on kyllä. Johtotähtenä voi pitää ajatusta innovaatioiden siirrettävyydestä. Uuden palveluidean myötä on tärkeää pohtia, miten ideaa voi soveltaa eri olosuhteissa.

Selvityksessä on noussut esille, että Tampereen yliopisto tuottaa suuren määrän tietoa päätöksentekoa varten. Lääketiede tutkii potilastyytyväisyyttä ja kehittää hoitokäytäntöjä terveyskeskuksissa ja erikoissairaanhoidossa. Hoitotieteessä uudet palveluinnovaatiot näkyvät jo nyt potilaan ja hänen perheensä huomioon ottavissa hoitokäytännöissä. Luonnollinen jatkumo tieteenalarajoja ylittävälle yhteistyölle on sitoa sosiaaliala osaksi tätä kehittämistyötä (opetussosiaalikeskus/ terveysosiaalityön opetussairaala).

Tiedon välittäminen päätöksentekoon on osa yliopiston yhteiskunnallista palvelutehtävää. Toisaalta uuden yliopistolain voimaantulon jälkeenkin yliopistot tarvitsevat myös poliittista tukea. Seinäjoen toiminnassa poliittisen tuen merkitys on pantu merkille. Selvitystyössä nousee muutama mielenkiintoinen yksityiskohta tästä suhteesta. Yliopistolisessa koulutuksessa on mukana poliittisia päätöksentekijöitä, jotka tuovat ajankohtaisuutta opetukseen. Tämä on yksi aikuiskoulutuksen vahvuuksista.

Erityisesti opinnäytetöistä nouseva ajankohtainen tieto tavoittaa kuitenkin aika harvoin poliittisen päätöksentekijän. Aina opinnäytetöiden merkitystä ei myöskään täysin ymmärretä. Alueella, jossa tutkintokoulutusta on vähän, olisi sitä hanakammin yritettävä tarttua tähän polkuun tutkintokoulutuksessa. Laitokset (jatkossa tieteenalayksiköt) tarttuvat mielellään ajankohtaisiin tutkimusaiheisiin. Tästä tiedonvaihdesta syntyy samalla sellainen vuorovaikutuskanava, jossa liikkuu myös muuta informaatiota. Jossain vaiheessa voi löytyä jo ainekset tutkimushankkeelle.

Opiskelijan näkökulmasta harjoittelupaikat, opinnäytetöihin saatu tuki ym. ovat merkitseviä. Kun harjoittelukäytännöt toimivat ja opiskelijat saavat riittävästi käytännön työhön liittyvää ohjausta, se vaikuttaa positiivisesti jopa valmistumisen jälkeiseen sijoittumiseen. Terveyskeskusten lääkäripula ja pula pätevistä sosiaalityöntekijöistä on vaivannut myös Etelä-Pohjanmaalla. Toki osajia tarvitaan muuallakin kuin hoiva-aloilla. Systemaattinen järjestely opinnäytetöiden aiheiden tuottamiseksi ja pieni rahallinen opinnäytetuki ovat tarpeen.

Epanet-verkoston avulla alueellinen innovaatiopolitiikka yhdistyy yliopiston toimintaan. Nykyisessä professuuriverkostossa julkisilla aloilla ei ole suurta edustusta. Siksi julkiset palveluinnovaatiot -kokonaisuus korkeakoulumallissa on tärkeä. Institutionaalisesta näkökulmasta julkisorganisaatioiden merkitys alueellisen innovaatiopolitiikan suuntaamisessa on keskeinen. Siksi tässä temaattisessa kokonaisuudessa on tärkeää huolehtia näiden alojen kilpailukykyvystä. Tulevaisuudessa alueellinen innovaatioympäristö voi laajeta yliopistokeskuksesta kaupungin palvelutuotantoon ja sen avainhenkilöihin.

Uuden julkisjohtamisen nimissä julkinen palvelutoiminta on saanut enenevässä määrin vaikutteita yksityiseltä sektorilta. Lisäksi osassa julkista palvelutoimintaa, raja palvelua järjestävän julkistoimijan ja yksityisen palveluntarjoajan välillä on häilyvä. Kasvavat palvelutarpeet näkyvät joka tapauksessa sekä yksityisellä että julkisella puolella.

Palvelutalouden merkitys tulevaisuudessa kasvaa ja julkisessa palvelutuotannossa tarvitaan yliopistojen tuottamaa osaavaa, uudistamiskykyistä ja uudistamishaluista henkilöstöä. Kilpailukykypolitiikka ja innovaatioajattelu voivat tulla aikanaan korvatuksi uusilla termeillä. Tarve uudistaa ja kehittää palveluja on kuitenkin aina ajankohtaista. Se tapahtuu asiakasta ja hänen tarpeitaan kuunnellen.

Etelä-Pohjanmaan korkeakoulumallissa aikuiskoulutus on nähty yliopistokeskuksen tehtävänä. Samalla tavalla asia on nähty myös yliopistokeskusten arvioinnissa. Tampereen yliopiston Seinäjoen toiminnassa koulutus on lääketieteen harjoittelujaksoa lukuun ottamatta aikuisille suunnattua. Vastuu aikuiskoulutuksen kehittämisessä asettaa haasteen Seinäjoen yliopistokeskuksen sisäiselle tiiviimmälle yhteistyölle.

Tampereen yliopiston koordinoima korkea-asteen aikuiskoulutuksen resurssiverkoston kehittäminen on yksi askel tähän suuntaan. Hanke lisää alueellista yhteistyötä ja tuo esille myös yliopistollisen aikuiskoulutuksen erityispiirteet. Yliopistokeskuksen sisällä on tarvetta aikuiskoulutuksen ja opiskelijan ohjauksen eri toimintaprosessien ja työkäytäntöjen yhteen sovittamiselle. Samalla asiakkaan suuntaan saadaan se yksi, yhteinen luokku. Ainakin Tampereen yliopiston Seinäjoen toiminnassa on tähän valmiutta.

Yliopistollinen koulutus Seinäjoella on niin vähäistä, että kaikki voimat tarvitaan sen esille nostamiseksi. Tutkintokoulutuksen laajamittaiselle toteuttamiselle ei rakenteellisen kehittämisen linjauksissa ole paljon tilaa. Vähäinen liikkumavara olisi kuitenkin käytettävä hyödyksi. Alueen tarpeista lähtevän temaattisen, yliopistorajat ylittävän maisteriohjelman suunnittelu on tärkeää pitää mielessä. Vastaavasti laitosten/tieteenalaysiköiden halukkuutta järjestää opintopolkuja tulisi tukea. Pienellä suunnittelurahalla alueelle saadaan tutkintoon tähtäävää koulutusta, kuitenkin niin, että toteutuksessa hyödynnetään avointa yliopistoa.

Tässä selvitystyössä koulutuksen tulevaisuudenkuvaa on rakennettu aikuiskoulutuksen kokonaisuusdistuksesta nouseviin yhteistyömahdollisuuksiin. Esimerkiksi oppisopimustyyppisen koulutuksen on nähty soveltuvan hyvin yliopistokeskusten tehtäväksi. Matala rajapinta työ- ja elinkeinoelämään on juuri yliopistokeskusten vahvuus. Tampereen yliopiston Seinäjoen toiminta on ollut tässä suhteessa ”heti liikkeellä”.

Tampereen yliopiston Seinäjoen toimintaan liittyvien jatkotutkintojen määrää 2000-luvulla voi pitää merkittävänä. On aiheellista kysyä, pystytäänkö jatkossa samaan. Jatkotutkintoja tukeva hanketoiminta on ”jäissä” ja tieteenalakohtaisille tutkijaryhmille on heikosti rahoitusta. Myös avainhenkilöiden vaihtuvuus tuo uusia haasteita. Toisaalta korostetaanko aluetehtävässä tieteellisen tutkimusryhmän tehokkuutta ja opinnäytetöillä osoitettua tuloksellisuutta vai ”kädet savessa” tehtävää kehittämistyötä ja alueellisia yhteistyöverkostoja?

Tutkimuksessa on merkille pantavaa Tampereen yliopiston Seinäjoen toiminnan rooli Epanet-professuuriverkoston kehittämisessä. Verkoston hyödyntämisessä Tampereen yliopiston osuus jää melko vähäiseksi. Profiloitumisen julkisiin palveluinnovaatioihin tekee helpoksi se, että olemassa oleva tutkimustoiminta asettuu suurelta osin tähän temaattiseen kokonaisuuteen. Mitään olemassa olevaa ei siten tarvitse rajata kokonaisuuden ulkopuolelle. Musiikin tutkimus asettuu kulttuuri- ja elämystuotantoon, ja silläkin on rajapintansa julkisiin palveluinnovaatioihin.

Epanetissa tutkimuksen kehittämisen päämäärinä on ollut yhtäältä tukea alueellista innovaatiojärjestelmää kokonaisuutena ja toisaalta kansallisesti ja kansainvälisesti kilpailukykyisten huippututkimusryhmien synnyttäminen. Tampereen yliopiston Seinäjoen toiminta osoittaa, että nämä lähtökohdat voivat tukea toisiaan. Väitöskirjoja on syntynyt

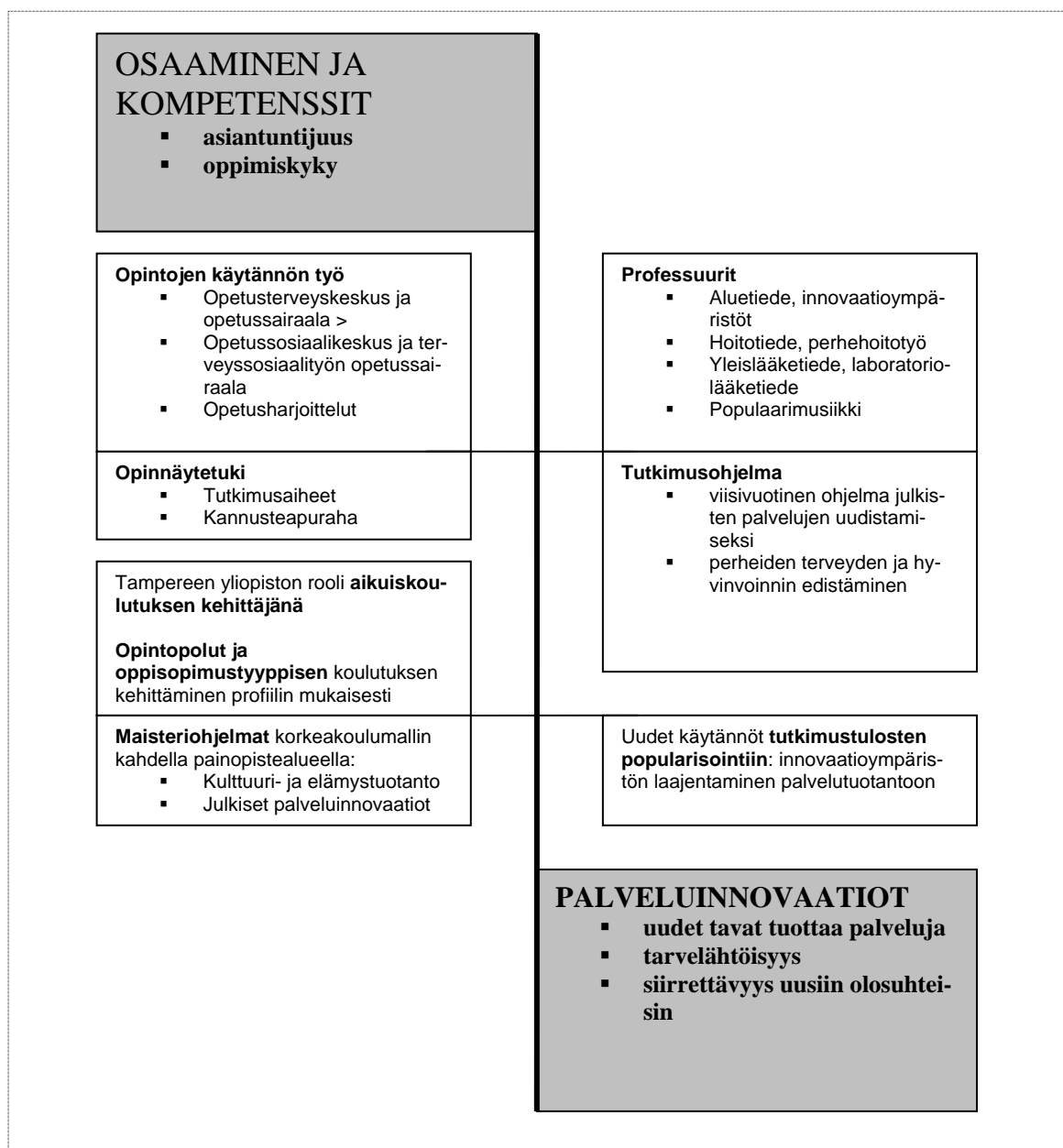
ja Seinäjoen toiminta on mukana merkittävässä kansallisissa ja osin kansainvälisissäkin yhteistyöhankkeissa.

Silti osa haastatelluista esittää huolensa siitä, miten toiminta alueellisissa yhteistyöverkostoissa vaatii välillä liikaa. Jos alueen innovaatioympäristö hyväksyy vain välitöntä hyötyä tuottavat ”täsmäratkaisut”, se voi nousta esteeksi kilpailukykyisten tutkimusryhmien synnyttämiselle. Tieteenteossa tarvitaan riittävästi liikkumatilaa, jotta voi syntyä uutta. Rakenneuudistus tuo omat haasteensa alue- ja korkeakoulupolitiikan yhteensovittamiseen.

Tampereen yliopiston Seinäjoen toiminnan kattava temaattinen kokonaisuus aina opin-
näytetöiden tukemisesta monivuotiseen tutkimusohjelmaan on tärkeä sekä emoyliopiston että alueen suuntaan. Yliopiston strateginen johto tarvitsee pähkinäkuoressa tiedon siitä, mistä Seinäjoen toiminnassa on kyse. Jos tällaista kokonaisuutta ei saada aikaan, on lähes mahdotonta linjata sitä, mitä Seinäjoen toiminnoilta odotetaan ja miten niitä halutaan kehittää. Kun profiili on tiedossa, sen kehittymistä on helpompi seurata ja samalla havaita toiminnan riskejä.

Omat mahdollisuutensa ja haasteensa tuo Tampereen yliopiston siirtyminen ns. school-malliin. Tieteenalayksiköt kokoavat tutkimuksen, koulutuksen ja kehittämistyön laajempiin kokonaisuuksiin. Seinäjoen toiminnan vahvuutena ovat suorat kontaktit yksiköihin. Silti uudistus edellyttää aiempaa aktiivisempaa otetta emokampuksen suuntaan.

Rakenteellisesti on huolehdittava vastuunjaosta. Missä yliopiston sisäisissä hallintoprosesseissa Tampereen yliopiston Seinäjoen toiminta, kehittämislinjaukset ja resursointi otetaan esille? Mistä asiakas saa tietoa Tampereen yliopiston toiminnasta Seinäjoella? Miten laajasta alueellisesta aikuiskoulutustehtävästä tulevaisuudessa huolehditaan? Kuviossa 5 on yksinkertaistettu Tampereen yliopiston Seinäjoen toimintaa julkisten palveluinnovaatioiden lähteenä.

Kuvio 4. Tampereen yliopiston tuottama tieto ja osaaminen julkisten palveluinnovaatioiden lähtökohtana

Tämän selvityksen perusteella Tampereen yliopiston Seinäjoen toiminnan kannalta keskeisiä kehittämisen alueita ovat:

- Julkisten palvelujen uudistamiseen liittyvä tutkimusohjelma sopii Tampereen yliopiston profiiliin. Seinäjoen toiminta voisi perustua emokampuksen tapaan laajaan hallintotieteellisten alojen yhteistyöhön. Tämä toisi uusia mahdollisuuksia jo aiemmin vahvaan innovaatioympäristöjen tutkimiseen.
- Lääke- ja hoitotieteen yhteistyö voi laajentua sosiaalialalle. Yhteinen temaattinen tutkimushanke loisi uuden, innovatiivisen ja tieteenalaraajoja ylittävän tutkimusasetelman.
- Opiskelijoiden työssä oppimista tukevia toimintamuotoja (esim. sosiaaliterveyskeskus) voitaisiin ideoida Tampereen yliopiston ja Seinäjoen kaupungin yhteistyönä. On tarve luoda systemaattinen järjestely, jolla alueelta tuotetaan opinnäytetöiden aiheita, tuetaan opinnäytetöiden tekemistä ja hyödynnetään olemassa olevaa tutkimustietoa. Nämä prosessit liitettäisiin julkisen palvelutuotannon kehittämiseen.
- Tampereen yliopiston toimintaa aikuiskoulutuksen toteuttajana tulisi vahvistaa osana Seinäjoen yliopistokeskusta. Avoimen yliopiston opintopolut, oppisopimustyyppinen koulutus ym. työelämäläheiset koulutusmuodot olisivat toiminnan keskiössä. Aikuiskoulutuksen kehittämiseen liittyvä koordinaatiotehtävä säilyisi Tampereen yliopistolla. Yhteinen luokku asiakkaan suuntaan organisoituisi osana yliopistokeskusta.
- Tampereen yliopiston Seinäjoen toimintojen rakennetta on tarpeen yksinkertaistaa. Yksi palveluyksikkö voisi huolehtia Tampereen yliopiston yhteisistä tehtäväalueista. Samalla syntyy tarve avoimen yliopiston palveluyksikön ja Seinäjoen yliopiston palveluyksikön uudenlaiseen järjestäytymiseen.
- Populaari- ja kansanmusiikin osaamiskeskittymä rakentuu edelleen osana rytmi- korjaamo-konseptia.

HAASTATTELUT

- Alarinta Juha, tutkimusjohtaja, Seinäjoen yliopistokeskuksen palveluyksikkö, Seinäjoki 26.3.2009, 12.6.2009.
- Haveri Arto, professori, yhdyskuntatieteiden laitos, Tampere 9.3.2009.
- Heiskanen Tuula, tutkimusjohtaja, yhteiskuntatutkimuksen instituutti, Tampere 5.3.2009.
- Holli Kaija, professori, lääketieteen laitos, Tampere 11.6.2009.
- Hujala Eeva, professori, varhaiskasvatuksen yksikkö, opettajankoulutuslaitos, Tampere 3.4.2009.
- Jokisuu Marjatta, koulutuspäällikkö, Tampereen yliopiston täydennyskoulutuskeskus, Seinäjoki 4.6.2009.
- Juhila Kirsi, professori, sosiaalityön tutkimuksen laitos, Tampere 22.4.2009.
- Järvensivu Anu, erikoistutkija, yhteiskuntatutkimuksen instituutti, Tampere 5.3.2009.
- Karppi Ilari, professori, yhdyskuntatieteiden laitos, Tampere 9.3.2009.
- Kolehmainen Jari, tutkimuspäällikkö, yhdyskuntatieteiden laitos, Seinäjoki 10.2.2009.
- Koski Pasi, projektipäällikkö, yhteiskuntatutkimuksen instituutti, Tampere 5.3.2009.
- Lumijärvi Ismo, professori, johtamistieteiden laitos, Tampere 3.4.2009.
- Melin Harri, professori, sosiaalitutkimuksen laitos, Tampere 27.3.2009.
- Paavilainen Eija, professori, hoitotieteen laitos, Seinäjoki 26.3.2009.
- Salonen Marko, yliassistentti, sosiaalitutkimuksen laitos, Tampere 27.3.2009.
- Sipilä Jorma, kansleri, Tampere 5.3.2009.
- Sotarauta, Markku, professori, yhdyskuntatieteiden laitos, Tampere 9.3.2009.
- Stenvall Jari, tutkimusprofessori, kauppa- ja hallintotieteiden tiedekunta, Tampere 3.4.2009.
- Taskinen Jorma, apulaisjohtaja, Tampereen yliopiston täydennyskoulutuskeskus, Tampere 9.3.2009.
- Virjo Irma, professori, lääketieteen laitos, Seinäjoki 3.3.2009.
- Ylinen Satu, lehtori, sosiaalityön tutkimuksen laitos, Tampere 22.4.2009.

Puhelinhaastattelut

- Kurkela Vesa, professori, musiikin tutkimuksen laitos, 28.4.2009.
- Nummenmaa Jyrki, professori, tietojenkäsittelytieteen laitos, 28.4.2009.
- Takala Tuomas, professori, kasvatustieteiden laitos, 23.3.2009.

Sähköpostivastaukset

Mäyrä, Frans, professori, informaatiotutkimuksen ja interaktiivisen median laitos, hypermedia, 22.3.2009.

Keskusteluryhmät

Avoim yliopisto

Antinoja Päivi, osastosihteeri, Tampereen yliopiston täydennyskoulutuskeskus, avoin yliopisto, Seinäjoki 18.3.2009.

Jokisuu Marjatta, koulutuspäällikkö, Tampereen yliopiston täydennyskoulutuskeskus, avoin yliopisto, Seinäjoki 18.3.2009.

Kempas Mari, suunnittelija, Tampereen yliopiston täydennyskoulutuskeskus, avoin yliopisto, Seinäjoki 18.3.2009.

Lassila Ulla, suunnittelija, Tampereen yliopiston täydennyskoulutuskeskus, avoin yliopisto, Seinäjoki 18.3.2009.

Söderkultalahti Seija, koulutussihteeri, Tampereen yliopiston täydennyskoulutuskeskus, avoin yliopisto, Seinäjoki 18.3.2009.

LÄHTEET

- Aaltonen, Markus (2000). *Sivistyksen hinku: Etelä-Pohjanmaan korkeakouluyhdistyksen neljä vuosikymmentä*. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Allardt, Erik (1976). *Hyvinvoinnin ulottuvuuksia*. Porvoo: WSOY.
- Allardt, Erik (1998). *Hyvinvointitutkimus ja elämänpolitiikka*. Teoksessa: *Elämänpolitiikka*, 34–53. Toim. J.P.Roos & Tommi Hoikkala. Tampere: Gaudeamus.
- Antikainen, Janne (2008). *Seinäjoki muutoksessa mukana - paikka vain paranee*. Teoksessa: *Puheenvuoroja uudelle Seinäjoelle*, 20–22. Toim. Timo Suutari & Sami Kurki. Seinäjoen kaupungin julkaisusarja B.
- Buchanan, James M. (1967). *Public Finance in Democratic Process: Fiscal Institutions and Individual Choice*. Chapel Hill: The University of North Carolina Press.
- Edquist, Charles (2005). *Systems of Innovation: Perspectives and Challenges*. Teoksessa: *The Oxford Handbook of Innovation*, 181–208. Toim. Jan Fagerberg & David C. Mowery & Richard R. Nelson. Oxford University Press.
- Etelä-Pohjanmaan liitto (2006). *Etelä-Pohjanmaan peruspalveluohjelma 2030*. Seinä-joki.
- Euroopan Unionin neuvosto (2002). *Neuvoston päätöslauselma elinikäisestä oppimisesta*. 27.6.2002. Euroopan yhteisöjen virallinen lehti 9.7.2002. C163/1.
- Eriksson & Lehtimäki (2003). *Turvallista hyvinvointia*. Toim. Satu Ranta-Tyrkkö & Arja Ropo. Tampere: Tampere University Press.
- Finne, Merja (2009). *Perhe hoitotyössä ja kuntoutuksessa II toiminnan arviointi: Tutkimus- ja kehittämishanke 2006–2008*. Seinäjoen ammattikorkeakoulu.
- Grönfors, Martti (1985). *Kvalitatiiviset kenttätutkimusmenetelmät*. Porvoo jne.: WSOY.
- Hakkarainen, Kai & Sami Paavola & Lasse Lipponen (2003). *Käytäntöyhteisöistä innovatiivisiin tietoyhteisöihin*, 4–13. *Aikuiskasvatus* 1/2003.
- Harisalo, Risto (1991). *Henkilöstöpolitiikka innovaatiojohdetuissa kunnissa*. *Kunnallistieteiden aikakauskirja* 19: 4, 536–547.
- Helander, Elisabeth & Johanna Ahola & Jussi Huttunen & Markku Lahtinen & Paavo Okko & Heikki Suomalainen & Ilkka Virtanen & Kari Holm & Kirsi Mustonen (2009). *Lisää yhteistyötä alueiden parhaaksi: Yliopistokeskusten arviointi*. *Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisu* 1: 2009. Tampere.
- Hirsjärvi, Sirkka & Helena Hurme (2001). *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Holmberg-Marttila Doris & Outi Vilppula & Annikki Savolainen & Kari Mattila (2008). *Toimipaikkakoulutus terveystieteissä*. *Suomen Lääkärilehti* 37/2008 vsk 63.
- Hood, Christopher (1991). *A Public Management for All Seasons?* *Public Administration* 69: 1, 3–19.

- Kaarninen, Mervi (2000). *Murros ja mielikuva: Tampereen Yliopisto 1960–2000*. Tampere: Vastapaino.
- Kananoja, Aulikki & Vuokko Niiranen & Harri Jokiranta (2008). *Kunnallinen sosiaalipolitiikka: Osallisuutta ja yhteistä vastuuta*. Juva: PS-Kustannus.
- Karvonen, Sakari & Eero Lahelma ja Torsten Winter (2006). Työikäisten terveys ja hyvinvointi 2000-luvun alussa. Teoksessa: *Suomalaisten hyvinvointi*, 78–103. Toim. Mikko Kautto. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Helsinki.
- Kaukonen, Erkki (2004). Yliopistollisen tutkimuksen yhteiskunnallinen ulottuvuus. Teoksessa: *Yliopistojen kolmas tehtävä*, 69–86. Toim. Kari Kankaala, Erkki Kaukonen, Pirjo Kutinlahti, Tarmo Lemola, Mika Nieminen & Jussi Välimaa. Helsinki: Edita.
- Kautto, Mikko (2006). Suomalaisten hyvinvointi uuden kyselytutkimuksen valossa. Teoksessa: *Suomalaisten hyvinvointi*, 19–34. Toim. Mikko Kautto. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Helsinki.
- Kinnunen, J. & H. Eskelinen & E. Lehto & R. Karjalainen-Jurvelin (2004). *Etelä-Pohjanmaan korkeakouluverkosto Epanet – enemmän kuin yliopistokeskus*. Tampere University Press.
- Kinnunen, Petri (1998). Hyvinvoinnin ruletti. Tutkimus sosiaalisen tuen verkostojen jäsentymisestä 1990-luvun lopun Suomessa. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto. Helsinki.
- Kolehmainen, Jari & Sotarauta, Markku (2008). Jatkuva uudistumiskyky uuden Seinäjoen haasteena. Teoksessa: *Puheenvuoroja uudelle Seinäjoelle*, 15–19. Toim. Timo Suutari & Sami Kurki. Seinäjoen kaupungin julkaisusarja B.
- Kolehmainen, Jari & Riina Pulkkinen (2008). Ajatuksia Kanta-Hämeen innovaatiotoiminnan kehittämiseen: kohti tarvelähtöisen innovaatiotoiminnan maakuntaa. Hämeen liiton julkaisu V: 90. Hämeenlinna.
- Koskiahho, Briitta (2008). Hyvinvointipalvelujen tavaratalossa: Palvelutalous ja sosiaalipolitiikka Englannissa, Ruotsissa ja Suomessa. Tampere: Vastapaino.
- Lundvall, Bengt-Åke & Susana Borrás (2005). Science, Technology and Innovation Policy. Teoksessa: *The Oxford Handbook of Innovation*, 599–631. Toim. Jan Fagerberg & David C. Mowery & Richard R. Nelson. Oxford University Press.
- Massey, Andrew (1993). *Managing the Public Sector: A Comparative Analysis of the United Kingdom and the United States*. Hampshire, England: Edward Elgar.
- Miettinen, Reijo & Janne Lehenkari & Mervi Hasu & Jukka Hyvönen (1999). Osaaminen ja uuden luominen innovaatioverkoissa: Tutkimus kuudesta suomalaisesta innovaatiosta. Suomen itsenäisyyden juhlarahasto SITRA. Helsinki.
- Miles, Ian (2005). Innovation in Services. Teoksessa: *The Oxford Handbook of Innovation*, 433–458. Toim. Jan Fagerberg & David C. Mowery & Richard R. Nelson. Oxford University Press.
- Neilimo, Kari (2008). *Framille Seinäjoelta: Korkeakoulumalli Etelä-Pohjanmaan vahvuudeksi*. Seinäjoki.

- Nieminen, Mika (2004). Lähtökohtia yliopistojen kolmannen tehtävän tarkastelulle. Teoksessa: Yliopistojen kolmas tehtävä, 15–42. Toim. Kari Kankaala, Erkki Kaukonen, Pirjo Kutinlahti, Tarmo Lemola, Mika Nieminen & Jussi Välimaa. Helsinki: Edita.
- Näätänen, Risto (1999). Yliopistot ja Suomen tulevaisuus. Porvoo: WSOY.
- Opetusministeriö (2008a). Korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen suuntaviivat vuosille 2008–2011.
- Opetusministeriö (2008b). AKKU-välikirje: Ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistuksen valmistelua varten asetetun johtoryhmän raportti. Helsinki.
- Opetusministeriö (2009a). Ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistus: AKKU-johtoryhmän toimenpide-ehdotukset (toinen välikirje). Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009/11. Helsinki.
- Opetusministeriö (2009b). Tutkintojen ja muun osaamisen kansallinen viitekehys. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009: 24. Helsinki.
- Raivio, Risto & Juhani Jääskeläinen & Doris Holmberg-Marttila & Kari Mattila (2008). Potilastyytyväisyyden mittaaminen perusterveydenhuollossa: Yhteistyöllä luotettavaa tietoa ja vertaisarviointia. Suomen Lääkärilehti 33/2008 vsk 63.
- Ranta-Tyrkkö, Satu & Arja Ropo (toim.) (2003). Turvallista hyvinvointia. Tampere: Tampere University Press.
- Saarenpää, Tero (2007). ”Ollaan niin kun niin sekalainen seurakunta kuin vaan voi”. Ammattikorkeakoulutaustaisten opiskelijoiden heterogeeniset valmiudet yliopistoprosessiin. Tietojenkäsittelytieteiden laitos D 2007-4. Tampereen yliopisto.
- Seinäjoen kaupunki (2009). Seinäjoen kaupungin strategia 2009–2016. Hyväksytty Seinäjoen kaupungin valtuustossa 29.6.2009.
- Sotarauta, Markku & Jari Kolehmainen (2009). Ruotsinpyhtäältä rajan taakse ja takaisin: Näkymiä ja ajatuksia Kotka-Haminan seutukunnan kehittämiseen. Sente työraportteja 26/2009. Tampere.
- Sotarauta, Markku & Reija Linnamaa (1999). Etelä-Pohjanmaan strategioita ja kehittämismallia etsimässä. Sente-julkaisuja 2/1999. Tampere.
- Sotarauta, Markku, Timo Lakso & Sami Kurki (1999). Alueellisen osaamisympäristön vahvistaminen: Etelä-Pohjanmaan korkeakouluverkoston toimintamalli. Sente-julkaisuja 4/1999. Tampere.
- Taipale, Vappu & Hannu Hämäläinen (2007). Kertomuksia sosiaalisista innovaatioista. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Helsinki.
- Taskinen, Jorma (2008). Muistio avoimen yliopiston yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta 25.1.2008.
- Tilastokeskus (2008). Tutkimus- ja kehittämistoiminta 2007. Tiede, teknologia ja tietoyhteiskunta 2008. Helsinki.
- Tilastokeskus (2009). Oppilaitostilastot 2008. Koulutus 2009. Helsinki.

- Vainio, Harri (2006). Sosiaaliset innovaatiot ja sektoritutkimus. Tieteessä tapahtuu 5/2006, 3-4.
- Valtioneuvosto (2008). Innovaatiopoliittinen selonteko eduskunnalle.
- Virjo, Irma (2006). Poimintoja Etelä-Pohjanmaalle hajautetun lääkärikoulutuksen historiasta. Teoksessa ”Oottako träillä meirän koulusta?”: Seinäjoki-opetusta 15 vuotta, 9–18. Toim. Irma Virjo, Timo Hyytinen, Tiina Keski-Opas, Anna-Maija Koivukoski & Pauliina Suomela. Seinäjoki.
- Virjo, Irma & Timo Hyytinen & Tiina Keski-Opas & Anna-Maija Koivukoski & Pauliina Suomela (toim.) (2006). ”Oottako träillä meirän koulusta?”: Seinäjoki-opetusta 15 vuotta. Seinäjoki.
- Välimaa, Jussi (2004). Kolmas tehtävä korkeakoulutuksessa: tavoitteena joustavuus ja yhteistyö. Teoksessa: Yliopistojen kolmas tehtävä, 43–68. Toim. Kari Kankaala, Erkki Kaukonen, Pirjo Kutinlahti, Tarmo Lemola, Mika Nieminen & Jussi Välimaa. Helsinki: Edita.
- Yliopistolaki (2009). Suomen säädöskokoelma 558/2009.

Tampereen yliopiston asiakirjat ym. lähteet

- Hoitotieteen laitos (2008). Strategia ja tutkimusohjelma 8.5.2008.
(www.uta.fi/laitokset/hoito/tutkimus/tutkimusohjelma)
- Johtamistieteiden laitos (2009). Toiminnan esittely.
(www.uta.fi/laitokset/jola/esittely/hallintotiede.php)
- Jyväskylän yliopisto & Tampereen teknillinen yliopisto & Tampereen yliopisto (2007). Yliopistoallianssi: suunnitteluryhmän loppuraportti.
- Kasvatustieteiden laitos (2007). Toiminnan strategiset linjaukset 2007–2012, 6.6.2007.
(www.uta.fi/laitokset/kasvlait)
- Lääketieteen laitos (2009). (www.uta.fi/tiedekunnat/laak/)
- Musiikintutkimuksen laitos (2009). (www.uta.fi/laitokset/mustut)
- Porin yliopistokeskus (2009). (www.ucpori.fi.)
- Seinäjoen yliopistokeskus (2008). Toiminta- ja taloussuunnitelma vuonna 2009.
- Seinäjoen yliopistokeskus (2009). Toimintakertomus vuodelta 2008. Hyväksytty rehtorien kokouksessa 25.5.2009.
- Sente (2007). Toimintakertomus. (www.uta.fi/laitokset/yhdt/sente)
- Tampereen yliopisto (2008). Valintaopas 2009. Tampere.
- Tampereen yliopisto (2009a). Ehdotuksia Tampereen yliopiston strategian uudistamiseksi: strategian uudistamista valmistelleen työryhmän raportti 2.2.2009.
- Tampereen yliopisto (2009b). Tampereen yliopiston toimintalinjauksia opetusministeriön kanssa lokakuussa 2009 käytävään tulosneuvotteluun. Muistio 28.8.2009.
- Tampereen yliopisto (2010). Tehdään tulevaisuus! Tampereen yliopiston muutos 2010–2015.

Tampereen yliopiston täydennyskoulutuskeskus (2009a). Avoin yliopisto:
Opetustarjonta kevätlukukaudella 2009.

Tampereen yliopiston tilastot. Opiskelijavalinta 2002–2008.
Uusien perustutkinto-opiskelijoiden kotimaakunta.
(<https://intrawww.uta.fi/yksikot/hallinto/opinto/valinta/tilastot>)

Tampereen yliopiston täydennyskoulutuskeskus (2009b). Asiakirja strategian
uudistamistyöryhmälle.

Yhdyskuntatieteiden laitos (2008). Laatujärjestelmä 1.4.2008.
(www.uta.fi/laitokset/yhdt)

Liite 1. Haastattelurunko

Selvitystyön tavoitteet:

- (1) Selvitystyön tavoitteena on jäsentää nykyistä toimintaa ja toiminnan profiloitumista sekä kartoittaa uusia yhteistyömahdollisuuksia
- (2) Selvitystyön tavoitteena on yhdistää Tampereen yliopiston toiminnalliset vahvuudet ja Etelä-Pohjanmaan korkeakoulumallin lähtökohdat kokonaisuudeksi
- (3) Selvitystyöllä pyritään Seinäjoen kaupungin ja Tampereen yliopiston väliseen puitesopimukseen.

Miksi Tampereen yliopiston alueellinen läsnäolo on tärkeää?

Miten kuvaisit yksikkönne toimintaa Seinäjoella?

Mitä uutta voisi kehitellä?

Mitä uutta voisi järjestää yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa?

(perusopinnot, jatko-opinnot, avoin yliopisto, täydennyskoulutus, tutkimus- ja kehittämiss Hankkeet, professuurit)

Etelä-Pohjanmaan korkeakoulumallin painopistealueet:

- Elintarviketalous ja hyvinvointi
- Älykkäät koneet ja tuotannon järjestelmät
- Kulttuuri- ja elämystuotanto
- Julkiset palveluinnovaatiot

Kuntanäkökulma:

- Hyvinvointipoliittisen päätöksenteon haasteet ja tiedon tuottamisen tarve
- Kunnan rooli palvelujen tuottajana ja palvelujen laadun kehittäjänä/julkisten palveluinnovaatioiden tarve
- Kuntalaisen vaikuttamismahdollisuudet
- Haaste ylläpitää henkilöstön osaamista, työkykyä ja työmotivaatiota

Miten yksikkönne toiminta nykyisellään asettuu näihin? Mitä uutta ja mielenkiintoista näistä lähtökohdista voisi syntyä?

Miten kuvaat Tampereen yliopiston toimintaprofiilia alueella? Mihin suuntaan sitä voisi kehittää?

Mitä mieltä olet yliopistokeskusten arvioinnista? Mitä uutta yliopistoallianssi voi tuoda Seinäjoen toimintaan.

Tavoitteena on puitesopimus Seinäjoen kaupungin ja Tampereen yliopiston välillä. Millaisia tavoitteita olisi tärkeää ottaa esille?

Mitä ajattelet TaYn toimintojen koordinoinnista Seinäjoella? Onko tarvetta uudelle toimintatavalle, vai onko hyvä näin?

Mitä aivan uusia toimintoja voisi TaYn Seinäjoen toimintaan sisältyä?

Kiitos haastattelusta!

Tampereen yliopisto tänään ja huomenna -sarjassa aikaisemmin ilmestyneet

Published in University of Tampere today and tomorrow

- 1 Esittelyjärjestelmän ja hallinnon kehittäminen. Seminaariraportti (1981)
- 2 Ehdotus Tampereen yliopiston henkilöstöpoliittiseksi ohjelmaksi. HEPO 1 –työryhmän ehdotus (1981)
- 3 Henkilöstön kielikoulutuksen selvitystyö (1981)
- 4 Opetusjaostotutkinnot kehittämislain piiriin. Toimikunnan raportti (1981)
- 5 Tampereen yliopiston kesäyliopistotoimikunnan muistio (1981)
- 6 Kiinteistöyksikön KTS 1982-86 (1981)
- 7 Attila-työryhmän muistio (1982)
- 8 Hallintoasetustoimikunnan ehdotus (1982)
- 9 Kansantalouden koulutusohjelman opiskelijavalinnan ongelmia Rehtorin asettaman toimikunnan muistio (1982)
- 10 Lukuvuosina 1970/71-1981-82 Tampereen yliopiston tiedekunnissa suoritettut lisensiaatitutkinnot ja hyväksytyt väitöskirjat (1982)
- 11 Sanojenkäsittelytyöryhmän ehdotus (1982)
- 12 Opetusjaostojen hallinnollisen aseman uudelleen järjestäminen (1983)
- 13 Yliopettajan virkojen muuttamista koskeva selvitys (1983)
- 14 Silmäys Tampereen yliopiston asemaan korkeakoululaitoksessa (1983)
- 15 Tampereen yliopiston liikunta- ja palvelutyöryhmän muistio (1983)
- 16 Selvitys Tampereen yliopiston henkilöstökoulutus-toiminnan vaiheista vuosilta 1973-1983 (1983)
- 17 Korkeakoulutuksen tutkimus Tampereen yliopistossa (1984)
- 18 Atk:n hyödyntämistä yliopistossa suunnittelevan työryhmän muistio (1984)
- 19 Tieteentutkimus Tampereen yliopistossa (1984)
- 20 Tutkimustoiminnan kehittämissuunnitelmia: yhteiskuntatieteellinen tiedekunta (1984)
- 21 Tutkimustoiminnan kehittämissuunnitelmia: humanistinen tiedekunta (1984)
- 22 Tutkimustoiminnan kehittämissuunnitelmia: taloudellis-hallinnollinen tiedekunta (1984)
- 23 Tutkimustoiminnan kehittämissuunnitelmia: lääketieteellinen tiedekunta (1984)
- 24 Tutkimustoiminnan kehittämissuunnitelmia: kasvatustieteiden tiedekunta (1984)
- 25 Opintosuoritusrekisteriin liittyvät ongelmat. Rehtorin asettaman työryhmän raportti (1984)
- 26 Tampereen yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen Hämeenlinnan toimipaikan kehittäminen v. 1984-1990 (1984)
- 27 Tampereen yliopiston henkilöstön osallistuminen yliopiston ulkopuoliseen henkilöstökoulutukseen vuosina 1973-83 sekä sisäisen ja ulkopuolisen henkilöstökoulutuksen sisältöjen ja kohderyhmien tarkastelua (1984)
- 28 Kansanperinteen laitoksen soitinkokoelman sijoittaminen. Työryhmän muistio (1984)
- 29 Opetusjaostojen opiskelijavalinta 1970-1984 (1985)
- 30 Tampereen yliopiston kansainvälisten asiain keskus. Center for International Programs – University of Tampere. Suunnitteluryhmän muistio (1985)
- 31 Hallinnon atk Tampereen yliopistossa. Muistio (1985)
- 32 Muistio vakuutusalan tiedekuntaopetuksen kehittämisestä (1985)
- 33 Sopimustutkimusopas. Toimittanut Matti Jussila ja Juhani Pehkonen (1985)
- 34 Tampereen yliopiston avoimen korkeakouluopetuksen järjestämistä pohtineen työryhmän muistio (1986)
- 35 Kunnallisopetuksen kehittämistyöryhmän raportti (1987)
- 36 Kansantalouden koulutusohjelman asema ekonomin tutkinnossa, kansantaloustieteen laitoksen opiskelijavalinta ja koulutusohjelman vaihdot. Rehtorin asettaman työryhmän muistio (1987)
- 37 Ympäristöpolitiikan tutkimuksen ja opetuksen kehittäminen Tampereen yliopistossa. Rehtorin asettaman työryhmän muistio (1987)

- 38 Työtieteellisen jatkokoulutuksen järjestäminen Tampereen yliopistossa. Rehtorin asettaman suunnittelutyöryhmän raportti (1987)
- 39 Selvitys Tampereen yliopiston henkilöstön koulutustarpeista (1988)
- 40 Nuorisotyön koulutuksen kehittämistyöryhmän raportti (1988)
- 41 Informaatiojärjestelmän kehittämistä pohtineen työryhmän muistio (1988)
- 42 Sopimustutkimusopas. Toimittanut Marja Jukola-Aho (1989)
- 43 Matemaattis-luonnontieteellisen tiedekunnan perustamisesta Tampereen yliopistoon (1989)
- 44 Tampereen yliopiston ja kansaneläkelaitoksen yhteistyösuunnitelmat (1989)
- 45 MS-DOS –käyttäjän ohjelmaopas (1990)
- 46 Venäjän tutkimuksen opintokokonaisuus (Russian Studies Program) (1991)
- 47 Kansainvälisen henkilövaihdon lisääminen lähivuosina (1991)
- 48 Kansantaloustieteen koulutusohjelman opiskelijavalinnan kriteereitä ekonomin tutkinnossa pohtivan työryhmän muistio (1992)
- 49 Tutkintorakennetyöryhmän muistio (1993)
- 50 Yleisen vakuutustutkinnon suunnittelutyöryhmän muistio (1994)
- 51 Nuorisotyön tutkinnon suunnittelutyöryhmän muistio (1994)
- 52 Muistio kansainvälisen opiskelijavaihdon kehittämistarpeista (1995)
- 53 Nuorisotyön koulutuksen kehittäminen ja sosiaalipedagogiikan opetuksen käynnistäminen. Rehtorin asettaman työryhmän muistio (1995)
- 54 Vakuutusalan koulutuksen järjestämisen puiteratkaisu. Rehtorin asettaman työryhmän muistio (1996)
- 55 Opetuksen ja tutkimuksen tietostrategia. Mihin opetus ja tutkimus pyrkivät? Minne ne eivät halua joutua? Rehtorin asettaman työryhmän muistio (1997)
- 56 Kaikki hyvin työssä? Tutkimus Tampereen yliopiston työoloista (1999)
- 57 Tampereen yliopiston opettajankoulutuksen strategia vuosille 2000-2004. Rehtorin asettaman työryhmän muistio (2000)
- 58 Selvitysmiesten raportit 2000. Rehtorin asettamien selvitysmiesten raportit (2000)
- 59 Tutkijana Tampereen yliopistossa. Tutkimushenkilöstö oman ammatillisen osaamisensa arvioijana ja kehittäjänä (2001)
- 60 Tampereen yliopiston työolotutkimus (2002)
- 61 "Sitä ei voi enää nimittää pelkäksi vitsailuksi" Selvitys sukupuolisesta häirinnästä ja ahdistelusta Tampereen yliopistossa (2003)
- 62 Tasa-arvo opettajankouluttajan silmin. Tampereen yliopiston opettajankouluttajien näkemyksiä tasa-arvosta sekä sukupuolen merkityksestä koulussa ja opettajankoulutuksessa (2003)
- 63 Mentorointi osaamisen ja hiljaisen tiedon välittäjänä. Tutkimus Tampereen yliopiston henkilöstönkehittämisyksikön mentorointiohjelmasta (2003)
- 64 Yksi lukuvuosi – neljä periodia. Lukuvuositöryhmän muistio (2003)
- 65 Neljän suomalaisen monialaisen yliopiston hallinnon itsearvioinnin yhteenvetoraportti (2004)
- 66 Neljän monialaisen yliopiston hallinnon arviointi. Ulkoisen arviointiryhmän raportti (2004)
- 67 Opinnäytetyö ja sen ohjaus. Ajatuksia ja esityksiä hyvistä käytänteistä (2005)
- 68 Research Evaluation 2004. Panel Reports (2005)
- 69 Research evaluation of the University of Tampere 2004. Final report (2005)
- 70 Tutkimusetiikka ja hyvien tutkimuskäytäntöjen edistäminen Tampereen yliopistossa (2005)
- 71 Tampereen yliopiston tilastokirja 2004 (2005)
- 72 Tampereen yliopiston tilastokirja 2005 (2006)
- 73 "Ei mikään katastrofi kuitenkaan" Selvitys sukupuolten välisestä tasa-arvosta Tampereen yliopiston tiedotusopin laitoksella (2006)
- 74 "Oppimisen esteet" Tampereen yliopiston saavutettavuustyöryhmän raportti ja suositukset (2007)
- 75 Tampereen yliopiston tilastokirja 2006 (2008)
- 76 Tampereen yliopiston tilastokirja 2007 (2008)
- 77 Tampereen yliopiston tilastokirja 2008 (2009)
- 78 Kohti uutta täydennyskoulutusmallia Tampereen yliopistossa (2010)

Painettu julkaisu
ISBN 978-951-44-8120-8
ISSN 1795-5998

Sähköinen julkaisu
ISBN 978-951-44-8121-5
ISSN 1796-0320
<http://tampub.uta.fi>